

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNYA ÁLTAL
KIKÜLDÖTT LAPBIZOTTSÁG VEZETÉSE MELLETT

SZERKESZTI:

BUND KÁROLY,

EGYESÜLETI TITKÁR.

HARMINCZKILENCZEDIK ÉVFOLYAM.

XI. FÜZET.

1900. NOVEMBER HÓNAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 28-ADIK NAPJÁN.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 10. szám.

A lapnak legkésőbb minden hónap végéig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio“ teendő.

BUDAPEST, 1900.

„PÁTRIA“ IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA

ÜLLŐI-ÚT 25. SZ. (KÖZTELEK).

Tájékoztató.

Munkatársaink s azokká lenni kívánó ügybarátaink tájékoztatására a következőket jegyezzük ide:

Az „Erdészeti Lapok“ eddigi tartalmában nyilvánult elveket jövőre is megtartjuk, közleményeink körébe fogadjuk az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészeti közletről érdeklő s azzal mintegy rokon kötelekben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői megfelelő írói díjban részesíttetnek és pedig:

Egy nyomtatott ívnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K.-ban.

Egy nyomtatott ívnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—32 K.-ban.

Egy nyomtatott ívnyi oly fordításért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel 16 K.-ban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Azokat, kik minket lapunk feladatának megoldásában munkálatokkal támogatni kívánnak, kérjük, hogy dolgozataikat a nyomdában való könnyebb és gyorsabb kiszedhetés végett csak egyes félvekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, mint mondani szokták, törött alakban írják. A ki cikket úgy kívánja közölni, hogy azon *változtatás* ne tétessék: ebbeli feltételét a kézirat beküldése alkalmával szíveskedjék kijelenteni. A cikkekhez tartozó rajzok kidolgozására nézve megjegyezzük, hogy azokat sima, fehér papíron, legalább kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni, Kéziratok nem küldetnek vissza.

A lapunknak szánt dolgozatok bérmentve ezen cím alatt küldendőek „Az „Erdészeti Lapok“ szerkesztőségének Budapestén, Lipótváros, Alkotmány-utca 10. szám“.

Öhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről minél számottevőbb munkatársat birjunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s előforduló eseményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt még olyan jelentékteleneknek is látszanának, lapunknak gyors és lehető alapos tudósítást tegyenek.

A szerkesztő.

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) a következő:

30 példány:	16 oldalas	ivenként 7 K.	—	fill.;	8 old. ív,	4 K.	40 fill.
50	16	8	—	8	4	80	80
100	16	10	—	8	6	60	60

Zöld borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítása 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többbe kerül.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :

Bund Károly.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczkilenczedik évf. XI. füzet. 1900. november hónap.

Előfizetési díj egy évre 16 kor. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alap. tagok, kik 300 kor.-nál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Budapest székes-főváros erdeiről.

Fővárosunk erdőgazdasága már többször volt vita tárgya. Nem mintha a főváros erdei úgy kezeltettek volna, hogy az állami erdőfelügyelet szempontjából az ott folyó gazdaság kifogás alá esett volna; hiszen a főváros erdeire az utolsó 15 évben oly nagy anyagi áldozatot hozott, a mely hazánkban, de valószínűleg annak határain túl is páratlan. Ellenben vitás volt az a kérdés, hogy az erdőgazdaságot mily irányban és mely mértékig befolyásolhatják azok a követelmények, a melyeket a nagy közönség támaszt ez erdőkkel, mint üdülőhelyeivel szemben.

A fővárost átszelő Dunán kívül fekvésének természeti szépséget legfőképen a budai hegyek erdős lánczolata ad, a mely felé tavasszal és nyáron a nyaralók ezrei, a kirándulóknak pedig még sokkalta nagyobb tömege

tart, üdülést, szórakozást, a szabad természet élvezetét keresve a főváros lázas életében elfáradt szervezet pihentetésére. Egészen természetesnek kell találnunk, ha a közönség, mely különösen a közlekedési eszközök fejlődése óta nagy előszeretettel keresi fel a főváros erdeit, féltékenyen őrködik azon, hogy a budai hegyvidék természetadta szépségét állandóan megóvja s az erdők ne jussanak oly állapotba, a melyben a vidék szépségét nem emelik és a kirándulóknak üdülést, árnyas utakat nem nyújthatnak. Ezek a követelmények teszik a székes-főváros erdőgazdaságát a rendesnél nagyobb mértékben *közérdekűvé*, de egyszersmind az itt működő erdőtiszteket is a szokottnál nehezebb feladat elé állítják.

Legutóbb, mintegy két év előtt Emmer Kornél dr. országgyűlési képviselő kifogásolta a főváros erdőgazdaságát az országgyűlés pénzügyi bizottságában s Darányi Ignác földmivelésügyi minister ur ennek következtében e tárgyban értekezletet hívott össze, mely az állami beavatkozásra támpontot ugyan nem talált, de az üzem kiméletesebbé tételét a főváros figyelmébe ajánlotta. A székes-fővárosi tanács ebből kifolyólag a fahasználatot a budapesti erdőkben beszüntette és az Országos Erdészeti Egyesülethez fordult szakértőkért, a kik véleményyt mondanának az eddig folytatott gazdaságról és megjelölnék a jövőben követendő elveket.

A szakértők véleményét alábbiakban több okból egész terjedelmében közöljük. Magában véve az a körülmény, hogy a székes-fővárosi erdők ügye közérdekű és a napilapok részéről is tárgyalatik, még pedig nem mindig egészen szakértő információ alapján, kötelességünkké teszi, hogy ez ügyről az Erdészeti Lapokban megbízható hirt hozzunk. Másrésről azonban *erdőgazdasági szempontból* is

kiválóan érdekes kérdések merültek fel a szakvélemény szerkesztésénél.

A székes-fővárosi erdőkben eddig üzött s úgy a reáfordított munka, mint költségmennyiség tekintetében rendkívül belterjes tarvágásos üzem, daczára annak, hogy az erdőtisztai kar ritka következetességgel törekedett azt magas tőkélyre emelni, a fenforgó termőhelyi viszonyok között és az erdőhöz fűzött különleges követelmények mellett nem felelhetett meg minden várakozásnak. A sablon teljes mellőzése, esetről-esetre, időről-időre gondosan megválasztott gazdasági rendszabályok, az erdőrendezésnek kivetkőztetése minden nélkülözhető alakiságból és eltávolítása mindannak, a mi az erdőmivelés elé akadályt gördíthetne, ez helyezheti a szakvélemény szerint a fővárosi erdőgazdaságot új alapokra, ez teheti azt széppé és a hozzája fűzött fokozott és sokféle igényeknek megfelelővé. Ezeknek az elveknek mikénti érvényesítése azonban egyszersmind általános szakszempontról is felkeltheti a tisztelt szaktársak érdeklődését.

A székes-fővárosi tanácshoz intézett szakvélemény a következő:

Tekintetes Tanács!

A székesfőváros erdeiben követendő gazdasági rendszer tárgyában a tekintetes Tanács megkeresése folytán az Országos Erdészeti Egyesület részéről szakértőként kiküldetvén, van szerencsénk eljárásunk eredményeként szakvéleményünket a következőkben kifejtteni.

Eljárásunknál abból a szempontból indultunk ki, a melyet tudomásunk szerint a tekintetes Tanács is elfoglal, hogy t. i. a székesfőváros tulajdonában lévő s a közönség által sűrűn látogatott erdőségekben a gazdaság célja más nem lehet, mint ezeket az erdőket oly állapotban

fenntartani, a melyben azok mint üdülőhelyek hivatásuknak *állandóan* megfelelnek.

Az elkerülhetlen gazdasági műveletek legyenek tehát olyanok, hogy általuk a budai hegyvidék lélekemelő szépsége csorbát ne szenvedjen. A közönség körében is ez a fölfogás uralkodik, s annál mélyebb gyökeret fog verni, minél inkább tárják fel új közlekedési vonalak a fővárosi erdőket, s minél hosszabb vonalon övezik ezt az erdőt a nyaralók.

E tekintetben nézetünk szerint a legutóbbi 10—15 év lényeges változást okozott. Az erdő közelében épült nyaralók tetemesen megszorodtak s a nagyközönség részéről az erdőbirtok iránt támasztott igényeket azok az új közlekedési vonalak nagy mértékben növelték, a melyek az utóbbi években létesültek. Ilyenek a Pozsonyhegyre és Tündérhegyre vezetett gyönyörű kocsutak, a budakeszi erdőnek behálózása kitünően vezetett és jókarban tartott sétatutakkal, legutóbb pedig a hüvösvölgyi villamos vasut kiépítése, a mely ezrivel szállítja a közönséget oly erdőrészekbe, melyeknek látogatottsága mindeddig csekélyebb volt.

A budakeszi erdő egy részében ott épül jelenleg a Tüdőbetegek Sanatoriuma; sikeres működésének egyik alapfeltétele, hogy a körülötte fekvő erdők éltető hatásától még rövid időre se fosztassék meg.

Ezek miatt s más hasonló okokból az az erdőgazdasági rendszer, a mely 10—15 év előtt a viszonyokhoz alkalmazkodónak látszott, ámbár nézetünk szerint kivált a vele kapcsolatos tarvágások miatt akkor sem volt megfelelő, jelenleg már nem felel meg a hozzája fűzött igényeknek s a jövőben ezekkel mindig nagyobb és nagyobb ellentétbe jönne.

I. Az erdők jelen gazdasági állapota.

A gazdálkodásnak más alapokra való fektetését tehát szükségesnek tartjuk és annál könnyebben javasolhatjuk, mivel a helyszini szemle alapján nem csatlakozhatunk ahhoz a nézethez, a mely az eddigi gazdálkodási rendszer sarkpontja volt, hogy t. i. a székesfővárosi erdők jelen faállománya kivétel nélkül oly silány, hogy rohamos megújítását minden áron ki kellene erőszakolni.

Az a körülmény, hogy évenként mintegy 1800—2000 m^3 dült és száraz fa található az erdőben, aggályra okot, tekintettel az erdő kiterjedésére, nem szolgáltathat. A legegészségesebb erdőben is fogy a törzsek száma az emelkedő korról.

A székesfővárosi erdők jelen állapotának ecsetelésénél az erdőrészeket két kategóriáját kell megkülönböztetnünk. Az elsőbe az a régebbi erdőállomány tartozik, a melynek gyors eltávolítását és mesterséges uton való megújítását a mostani gazdaság főcéljának tekinti; ide sorolható a „D“ üzemosztályt képező budakeszi erdő is, bár ennek kihasználására és megújítására már az eddigi üzemterv is hosszabb időt szab, mint a székesfővárosi határban fekvő „A“ üzemosztályra. A másik kategóriába a 12 év óta folytatott gazdaság produktumai: a 2—12 éves fiatalosok tartoznak.

Az idősebb erdőrészek, a melyeket a legutóbbi évek gazdasága még nem érintett, főleg az „A“ üzemosztályban (a budai részben) tényleg majdnem kivétel nélkül sarjadzás útján keletkeztek. A budakeszi erdőről (D ü. o.) ez nem állítható hasonlóan általános érvénnyel, mivel ezen a helyen sokkal több a magról kelt fatörzs, mindazonáltal itt is a sarjak vannak többségben. Az erdőnek ez a sarjeredete azonban nézetünk szerint, a mely az ország számos

más hasonló természetű erdejének ismeretén alapszik, épen-séggel nem fenyeget azzal a veszéllyel, hogy a faállomány nagy területeken rövid idő alatt tönkremenne, elkorhadva összeomlanék. A székesfőváros határában fekvő, kihasználás alatt nem álló magánerdők, nyaraló telkekbe foglalt idős erdőmaradványok támogatják ezt a nézetünket. Egyes igen silány részekről eltekintve, a melyek tényleg már visszafejlődőfélben vannak, az erdő tulnyomó része még számos évtizedig fennállhat s ha egyes törzsek ki is válnak belőle, ez a folyamat oly lassu és észrevétlen, hogy a most álló erdő zöme még igen hosszú, a most megállapított vágásfordulót tetemesen meghaladó ideig nyújthat üdülést a kirándulóknak s idősebbé váló, vastagodó törzseivel gyönyörködtetheti a szemlélőt.

Egyes elaggott törzsek kiválásával korántsem jár karöltve okvetlenül az erdő állapotának hanyatlása, hiszen van mód arra, hogy a kidülők helyét erőteljes újabb nemzedék foglalja el.

Az erdőnek egészségi állapota tehát — egyes részletektől eltekintve — véleményünk szerint a rohamos kihasználást szükségessé nem teszi.

Felmerül ennek következtében az a kérdés, hogy ezeknek az erdőknek *külső képe* nem követeli-e még gyors eltávolításukat, vagyis aesthetikailag kedvezőbb benyomást tesznek-e, mint a nyomukba lépő fiatalosok, melyek eddig tarvágás útján mesterséges uton létesítették?

Azt hisszük, hogy erre a kérdésre nézve kétség nem foroghat fenn. Az árnyékot nyújtó zöld lombosátor, mely alatt a jobb termőhelyeken buja cserjenővényzet örvendeztet meg a szemet, céljának a sétáló, üdülést, sőt részben gyógyulást kereső közönséggel szemben jobban felel meg és több értékkel bír, mint a vágásterületek nehezen

lára kapó és árnyékot csak évtizedek után nyújtó fiatalosokkal. Ebből a tényből azt a következtetést vonjuk le, hogy *az idősebb erdőrészeket mindenkoron csak oly mértékben veendők kihasználás alá, a mily mértékben azt egészségi állapotuk okvetetlenül megkívánja s hogy az átmenetnek öreg erdőből fiatalra fokozatosnak, szinte észrevétlennak kell lennie.*

Ezzel rátérhetünk a legutóbbi 12 év alatt létesített felújítások szemléletére. Ezek a tarra vágott erdő helyét foglalják el és úgy a székesfőváros részéről reájuk fordított igen tetemes költségekről, mint arról a nagy szorgalomról tesznek tanuságot, a melylyel az erdőtisztí személyzet a korábbi erdő helyébe újat teremteni igyekezett. Az erdősitésre használt fánemek a kocsányos tölgy és feketefenyő, kis részben a kocsánytalan tölgy. Jelentékeny mennyiségben található még a kőris, juhar és bükk, mely utóbbinak a tarra vágott területen való sikeres tenyésztése egyik kiváló érdeme a székesfővárosi erdőtisztí karnak. A felsoroltakon kívül még más fánemek is tarkítják a fiatalosokat, amit csak helyeselnünk lehet.

Ami ezeknek a fiatalosoknak gazdasági állapotát illeti, ez a termőhelyi minőség szerint nagyon eltérő. A kocsányos tölgy, a mely a vágásokban tulnyomó, csak az alacsonyabban és sikon fekvő vágáshelyeken növekszik megfelelő módon, s ez idő szerint még a 12 éves fiatalosokban is lépést tart a közéje kevert feketefenyővel, a mely vele a talajt mindenütt megosztja. Ezek a jobb talaju, nem nagyon meredek vágásterületek, a milyenek pl. az „A” üzemosztály I. vágássorozatában (Állatkert) és a „B” üzemosztályban (Fazekashegy) vannak, örvendetes képet nyújtanak, és aggályra csak annyiban adnak okot, a mennyiben további fejlődésükben a feketefenyő a tölgyet

elnyomással fenyegeti, mert e két fanem növekvési menete eltérő és állandó elegyítésük elé akadályt gördít. Igaz ugyan, hogy oly beható ápolás mellett, a milyenben a székesfőváros erdei részesülnek, a feketefenyőnek idejekorán való eltávolítása keresztülvihető, mivel azonban igen bőven van képviselve a fiatalosokban, azok ekkor előreláthatólag hézagosaak lesznek. Oly eljárással pedig, a mely esetleg a feketefenyőnek kívánná a tért biztosítani a tölgy rovására, épenséggel nem érhetnénk egyet, mivel egyrészt a budai hegyvidék mostani természetadta lomberdőjellegét nagyobb mértékben megzavarni aesthetikai szempontokból nem ajánlhatnók, s mivel másrészt a feketefenyő a magasabb korban igen ritka erdőt alkot s inkább csak mint typikusan fejlődött egyes fa tesz jó benyomást a szemlélőre. Egyébiránt jövőendő elterjedése a környéken ugyis biztosított, a mennyiben az Ó-Buda feletti kopárok beerdősítésénél joggal és egészen helyesen a főszerepet játszotta. Nincs tehát szükség arra, hogy ez a fanem a Buda felé hajló erdőbe betolakodjék s annak eredeti lomberdőjellegét megzavarja.

Nem ily kedvező véleményünk a sekélyebb talaju meredekebb fekvésű fiatalosokról. Itt a kocsányos tölgy igen rosszul fejlődik és még nagyobb a feketefenyő felülkerekedésének veszélye. A kocsányos tölgy ezeken a helyeken nem érzi magát otthonosnak, gyakori utánpótlást igényel és 10—12 éves példányai is oly törpék, hogy kétséges, vajjon a jövőben jó növésű, egészséges erdőt fognak-e alkotni? Erre nézve különösen az „A“ üzemosztály IV. és V. vágássorozatai, (Tótasszony, Hárshegy), valamint a Pozsonyhegy magasabban fekvő vágásai nyújtanak példát.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a kocsányos tölgyet a

székesfővárosi erdőhivatal némi kényszerhelyzetből kifolyólag használta a felujításnál. Az üzemterv ugyanis egészen helyesen azt a fanemet jelölte ki, mint elsősorban tenyész-tendőt, a mely a természet rendelkezése szerint az idős állabok zömét alkotja, *s ez a kocsánytalan tölgy*. Sajnos azonban, s ez országszerte érzett baj, hogy magkereskedőinktől kocsánytalan tölgymakk helyett is legtöbbnyire kocsányos tölgymakkot kapunk.

Ez a körülmény okozta itt is azt, hogy az üzemtervnek helyes rendelkezése, mely a kocsánytalan tölgy tenyésztését rendeli el, *a tarvágásos gazdaság mellett* érvényre nem juthatott. Az idős erdőrészek alatt ugyan igen sok a magakelt kocsánytalan tölgycsemete, ezek azonban a tarvágásos használat következtében, a mely a felujítást egészen a mesterséges beavatkozásra bizta, valamint a vágások u. n. tisztítása által legnagyobb részt tönkre tétettek.

A fiatalosok tehát nézetünk szerint daczára a reájuk fordított nagy költségeknek és annak a nagy buzgalomnak és fáradságnak, melylyel az erdőtishti személyzet ápolásukat végzi, nem elégithetnek ki minden tekintetben s lassu fejlődésüknek oka, feltéve, hogy az ültetésre csak egészséges jó csemete használtatott s az ültetés művelete is helyesen vitetett keresztül, csak két körülményben kere-sendő; *a már említett fanemcserében*, a melynek következtében a helyén lévő kocsánytalan tölgy helyett a lapályos, mély talajt kedvelő kocsányos tölgy foglalt tért, és másod-sorban az alkalmazott *tarvágásokban*, a melyek az amugy is szárazságra hajló, korhanyban nem épen duslakodó talajt az idős erdő hirtelen eltávolítása által a nap hevének hosszú időre kitétték. Ez pedig épen mészkövön és dolomiton nyugvó talajokra felette káros. A talaj még

jobban kiszárad, a humus elemészródik, szóval a talaj mindinkább alkalmatlanabbá válik a növénytenyésztésre. Kivált a déli és nyugati fekvésű hegyoldalakon száll alá ennek következtében a termőképesség. A Pozsonyhegyen és a Csillebércz tetején az u. n. porhumus jelenlétét is konstatáltuk, annak a sötétbarna, porladozó földmorzsának, a mely a vizet legkeyésbé tartja s az erdősítés elé a legnagyobb akadályokat gördíti, a melyek tarvágás esetén csak sokszorozódnak.

A tarvágás következtében védtelen talajnak és csemetéknek a tuskókon jelentkező sarjhajtások némi védelmet nyújthatnak és nézetünk szerint a talajra és az ültetett csemetékre lombhullatásukkal és gyenge árnyékolásukkal mindaddig jó hatást gyakorolnak, amíg azokat elnyomással nem fenyegetik. Ezenfelül a szemlélőre is jól hatnak, mert a magból kelt fiatalosok záródásáig is hozzá járulnak ahhoz, hogy a vágás kevésbé csupasz, gyomos terület képét nyújtsa. Jelenleg ezek a sarjak évről-évre igen tetemes költséggel kivágatnak. Véleményünk szerint elegendő volna ezt a műveletet ritkábban, és csak a midőn az ültetvényt tényleg nyomják, (talán 3 évről 3 évre) ismételni, és akkor is csak olyformán, hogy a magról kelt egyedek, sőt esetleg az életképes jó tősarjak is kiméletben részesíttessenek.

II. Az eddigi üzem következményei.

Miután ekként a székesfővárosi erdők jelen gazdasági állapotát ecseteltük volna, választ keresünk arra a kérdésre, hogy eddigi eredményeiből ítélve, hová vezet az eddigi rendszer keretében folytatott gazdaság?

Ezt a gazdaságot a számos helyen szétszórt tarvágások jellemzik. Az „A“ üzemosztályban (budai rész) 14, a „D“ üzemosztályban (budakeszi rész) 9, összesen tehát

23 helyen folyt a fahasználat szabályos alaku vágásokban, a melyek évről-évre sorakoztak egymás mellé, a budai részekben immár 12 év, a budakeszi erdőben ellenben csak 2 év óta.

A szabályosan, egyenes határral vezetett tarvágásokon a területökbe eső még jól fenttartható, vagy épenséggel kiválóan szép, festői fatörzsek vagy facsoportok ép ugy fejsze alá kerültek, mint a többi, esetleg silány faállomány. Vagyis a tarvágás kizárja azt, hogy a gondos erdőgazda kiválogatva, megkülönböztetve csak a rossz növésű, beteg vagy egyébként eltávolítandó anyagot jelölje ki vágásra, a többit pedig a közönség érdekében, a mig lehet, fentartsa. Viszont pedig a tarvágásos rendszer mellett ki van zárva az, hogy oly erdőrészletben, a mely csak későn, talán 20—30 év múlva jön üzemterv szerint vágásra, a faállománynak az a része, a mely esetleg már most nagy mértékben visszafejlődik, és a szemre rosszul hat, — az u. n. gyéritések (előhasználatok) mértékét meghaladó mennyiségben használat alá vétessék. Más szóval egy helyen le kell vágni mindent s másutt ott marad az, ami a fejszére talán inkább megérett, mint a vágásterületbe eső faállomány.

A vágások elhelyezésénél figyelem fordított arra, hogy egymástól lehetőleg távol essenek, ami magában véve helyeselhető igyekezet volt, mely azonban a gyakorlati kivitelben több helyen oda vezetett, hogy a használatot éppen azokba az erdőrészletekbe terelte, a melyek aránylag legjobb karban vannak s ennél fogva ugy általános erdőgazdasági szempontból, de különösen az itt fenforgó különleges érdekekből kifolyólag még megkimérendők lettek volna. Ennek daczára mégsem sikerült a nagy vágásterületek keletkezését meggátolni, mert a vágások több helyen mégis csak egymás szomszédságába kerültek vagy

kerülnének a jövőben (Pozsonyhegy, Hárshegy déli lejtje), s mert másfelől a bár egyenkint apró, de egymásután való sorakozásukban felszaporodó vágások különösen a gyorsított kihasználás mellett egymagukban is elegendők arra, hogy a fiatalosnak már említett lassu fejlődése következtében *kopasz*, szépészeti tekintetben *rossz benyomást keltő hegyoldalakat eredményezzenek*, a melyek rideg, sértő ellentétben állanak a még ki nem használt, árnyat nyújtó erdőrészekkel.

Ezt a benyomást keltették bennünk az eddigi vágás-területek daczára annak a nagy buzgalommal, de nagy költséggel is folytatott erdősítésnek, a melynek következtében hézagokat egyáltalában nem találtunk a fiatalosokban. Jelenleg a budai erdőknek („A“ ü. o.) már 25%-a ily vágás-terület, a melynek nagy részén, főleg a *kocsányos tölgy* tenyésztése miatt, nem is igen remélhető a fiatalosok gyors záródása, egészséges fejlődése és felnövése.

Ha tehát az eddigi rendszerben tovább folyik a gazdaság, daczára a vágások apróságának, *mindinkább nagyobbodó vágás-területek fogják a mostani idős erdő helyét elfoglalni* s mivel a mostani üzemterv szerint a budai erdők („A“ ü. o.) 40, a budakeszi erdő („D“ ü. o.) pedig 60 év alatt volna kihasználandó, a mostani idősebb erdőrészek kihasználása után a legidősebb erdőrészek 40 illetve 60 évesek volnának, ezekhez pedig a mindinkább fiatalodó erdőrészletek hosszú sora csatlakoznék. Még abban az esetben is, ha mindenütt kitünően növekednék az ujonnan telepített erdő, a mostani összefüggő s jóval idősebb erdőállományt pótolni hosszú időre, számos évtizedre nem bírná. Nevezetesen a Buda felé hajló „A“ üzemosztálynak *legalább fél területe a „vágás“ jellegével bírna* s a zavar-talan természetben üdülést kereső közönség elé az erőszakos

emberi beavatkozás képét tárná, sőt valószínűleg tilalmazva is volna. A terület másik fele pedig surjános volna, vékony, alig néhány méter magas faegyedekkel, a melyek között keresve sem találnánk egy-egy megizmosodott fatörzset. *Habozás nélkül kijelentjük, hogy a budai kies hegyvidék ilyenképen legszebb ékességétől fosztatnék meg, vonzóerejét a nagy közönségre elvesztené, úgy hogy a közlekedési eszközökbe és építkezésekbe fektetett nagy tőkék néhány évtizedre értékükben mintegy vesztenének.*

A mostani erdőállomány nagy része szintén nem sokkal idősebb a 40 évnél, ámde sarjról eredt s ezért épen életének első évtizedeiben gyors növésű volt; a magról kelt új erdő ennél sokkal lassabb fejlődésű, tehát gyengébb és alacsonyabb lesz ugyanabban a korban. Figyelembe veendő itt az is, hogy a mostani 40—60—80 éves erdőrészek összefüggő nagy területet foglalnak el, s ezért is sokkal impozánsabbak, mint a mostani gazdaság eredményeként 30 év múlva létező 40 éves erdőrészek (osztatok), a melyek együttesen a területnek $\frac{1}{40}$ -ed részét foglalják el és pedig nem összefüggően, hanem 14 darabban elszórva.

Legalább is 3—4 évtizedre tehető az az idő, a mely alatt a befejezett megújítás után a drágán telepített erdő meg volna ugyan, de különleges céljának korántsem felelne meg oly mértékben, mint a mostani faállomány.

A budakeszi erdőben („D“ ü. o.) az átalakítás ideje valamivel hosszabb lévén, az említett hátrányok nem volnának oly erősen szembeszökőek, de az ujonnan telepített fiatal erdő szintén távolról sem kárpótolna azokért a kiváló szépségű, erős méretű erdőrészekért, a melyek jelenleg ezt az erdőt oly széppé teszik.

III. A jövő gazdaság alapelvei.

Az eddigi gazdálkodási rendszer tehát költség és fáradtság kimélése nélkül keresztül vezetve sem ment az oly hátrányoktól, a melyek bár nem az erdő fentartása, tehát az állami erdőfelügyelet, hanem a székesfőváros szempontjából a legkomolyabb aggodalomra adhatnak okot. A székesfővárosi erdők különleges hivatásuknak meggyőződésünk szerint csak akkor fognak állandóan, megszaki-
tás nélkül megfelelni, ha a gazdaság az eddigi rendszer teljes elhagyásával egészen új alapokra helyeztetik.

Mielőtt ama elveknek leírásába fognánk, a melyek nézetünk szerint a modern igényeknek megfelelő park-szerű erdőben, a milyen a székesfőváros erdeje is, célhoz vezetnek, felmerül előttünk az a kérdés, vajjon a székesfővárosi erdők szóban forgó *egész* területén szükséges-e az eddigi gazdasági rendszertől eltérni, avagy sem? A székesfővárosnak ama erdei, a melyek jelen szakvéleményünk tárgyát képezik, félkör alakban, nem tulságosan széles övben helyezkednek el az u. n. „Állatkert“-től megszakításokkal egészen a Budaörs mellett fekvő „Kőér-berek“-ig. Ezt az erdőövet majdnem mindenütt nyaralók szegélyezik, a főváros felől pedig sugár irányban számos kocsit és vasut vezet oda. Végül pedig maga ez az erdő, a Csillebércz nevű rész kivételével, a sétatutak sűrű hálózataival mindenütt hozzáférhetővé van téve. Egyrészt ez az oka annak, hogy a szóban forgó erdőterületből még *egyes* *részek* *sem tartjuk az eddigi üzemet folytathatónak*. Van-
nak ugyan egyes erdőrészek, a melyeknek látogatottsága jelenleg még kisebb, ámde a közlekedési eszközök jövőben várható fejlődése és a székesfőváros lakosságának szaporodása csakhamar ezeket is népesebbé fogja tenni. És magában véve az elérendő cél is megkívánja, hogy

ne csak azok az erdőterületek részesüljenek kiválóan gondos és erdőművelési szempontból is céltudatos kezelésben, a melyeket a közönség úgy szólván rajával lep el, hanem azok is, a melyeket ez idő szerint talán csak néhány természetbarát keres fel.

Ama javaslatunknak azonban, hogy az eddigi tarvágásos használat az itt tárgyalt erdők egy részében se folytassék a jövőben, van egy másik indító oka is. Az üdülést kereső közönség ismételten hangoztatott érdeke ugyanis első sorban a jövőbeni használat *mértékének* szab korlátot, a használat *módjára* nézve ellenben ez az érdek a tisztán erdőgazdasági szempontokkal *teljesen azonos követelményeket támaszt*; még pedig legfőképen a sablonos tarvágások elhagyását a már ecsetelt káros következmények elkerülése végett. Ezt a közönség érdeke épen úgy szükségessé teszi, mint az erdőgazdaság követelményei, s ez az oka annak, hogy még azt az erdőrészt sem véljük kivonandónak az általunk javasolt gazdasági rendszer keretéből, a mely ez idő szerint és előreláthatólag még hosszabb ideig kevésbé hozzáférhető s ezért nem is látogatott: a Csillebérczet. Még fennálló aránylag fiatal s eléggé jó növekvésű részében, a mely a természetes felújításra hajlandóságot mutat, mivel sem látjuk a 30 év alatt való tarvágásos kihasználás szükségességét megokoltnak. Itt a használat menete tisztán erdőgazdasági szempontból is lassítandó, a tarvágás pedig mellőzendő.

a) A fahasználat mértéke és helyei.

A mostani idős erdő már kifejtett nézetünk szerint legnagyobb részt még igen hosszú ideig fenn lévén tartható és a célnak jobban felelve meg, mint bármely

helyette létesített fiatalos, mely árnyékot nem nyújt, első elvül azt tüzzük ki, hogy *a fahasználat mindenkor a legszükségesebb mértékre szoríttassék.* A fahasználat szükségességének mértékét az egyes erdőrészeket mindenkor állapota szabja meg, a melyet hosszú időre előzetesen megállapítani nem lehet. Ez az egyik oka annak, hogy részünkről nem fogadhatjuk el a székesfővárosi erdőhivatalnak azt a javaslatát, a mely az erdők használatát a vágásfordulónak megkétszerezése által kívánja kiméletesebbé tenni, egyébiránt azonban a tarvágásokat fentartja. Hogy mily terjedelemben és hol szükséges a legkevesbé megfelelő, visszafejlődő erdőrészeket kihasználását illetőleg felujtását megindítani, azt az erdőnek gondos helyszíni tanulmányozása alapján *a 10 évről 10 évre ismétlődő üzemátvizsgálások hivatottak mindig a legközelebbi évtizedre megállapítani, mi tehát valamely vágásforduló (turnus) megállapítását egyáltalán nélkülözhetőnek tartjuk és kivihetetlennek véljük* azt, hogy a használat alá veendő erdőrészeket, a fenn hangsúlyozott szükségesség szempontjából 10 évnél hosszabb időre előzetesen megállapíttassanak.

Az erdők jelen állapotából kiindulva azonban bizvást állíthatjuk, hogy az általunk javasolt megszorított használat jóval mögötte marad annak is, a mely az eddigi 40, illetve 60 éves vágásfordulók megkétszerezéséből származnék.

A legközelebbi évtizedben kihasználandó területek kiválasztásánál, eltérően az eddig alkalmazott szabályos alaku és folytonos egymásutánban sorakozó vágásterületektől, *egyedül az erdő minősége legyen irányadó,* a vágássorrend s a használati erdőkben tekintetbe jövő egyéb szempontok pedig a székesfővárosi erdőkben figyelmen kívül maradnak.

Ezzel az erdő gazdasági beosztása is némi változást szenved. Az üzemosztályok mostani beosztása ellen kifogást emelni nem lehet, legfeljebb a „Népligetnek“ kihasított „B“ üzemosztály (Fazekashegy) olvadhatna bele az „A“ ü. o.-ba, a melyben ezentul, a meddig faállománya azt csak megengedi, épen ugy használaton kívül állhatna, mint jelenleg külön állva. Ez azonban csak formai kérdés.

Ellenben a mostani *vágássorozatok*, a melyek az eddigi gazdálkodás keretét képezték, mint ilyenek megszűnnének és pusztán a tájékozás céljait szolgáló *tagokká* változnának át.

A tagokon belül az egységes összetételű erdőrésztetek (osztagok) elkülönítésére, különösen azokban a tagokban, a melyekben a legközelebbi évtized alatt a használat, illetőleg felújítás el nem kerülhető, kiváló gond lesz az új üzemrendezésnél fordítandó. Ebből a célból okvetlenül szükségesnek tartjuk, hogy az a szakközeg, aki az új üzemterv készítésével megbíztatik, a *kérdésses erdőket azok nemes hivatásának folytonos szemelött tartásával a legtüzetesebben járja be*, az elkerülhetlenül üzembe veendő területeket jelölje ki s az előreláthatólag különválasztandó újabb erdőrészteteket mérje fel.

Ugyanekkor jónak találnók, ha a domb és hegyhátak élvonalai, a mennyiben a különféle világtájak felé eső erdőrészteteket s így rendesen a különféle termőhelyeket is elválasztják, felmérés tárgyává tétetnének.

A használat teljesen alkalmazkodhatik ezeknek az erdőrészteteknek határaihoz, mégha szabálytalan alakuak is. Helyszini szemlénk alapján csakis egyes példákkal illusztrálhatjuk azt, hogy mily erdőrésztetekben tartjuk a használatot szükségesnek. Ilyeneket láttunk az „A“ üzemosztály III. vágássorozatában (Feketefej), a Nagy Hárshegy északi

oldalán az V. és VI. vágássorozatban (ez azonban egyike ama helyeknek, a hol a csenevész, cserjealaku növényzettel borított erdőrészlet a jobb minőségű erdőtől külön volna választandó), az „A” üzemosztály XIII. vágássorozatában (Kőérberék) és a „D” üzemosztály (budakeszi erdő) VII. VIII és IX. vágássorozatainak egyes részein.

Igen silányak pl. az „A” üzemosztály II. vágássorozatának (az Állatkertnek) délkeleti részében fekvő erdő-részletek is, megbolygatásukat azonban ezidőszertint mégsem ajánlhatjuk. Ez az a hegyoldal, a mely a hűvös-völgyi villamos vasutvonallal szemben fekszik és innen, valamint a lipótmezei tébolyda mellett elvezető utról mindenfelől kitűnően látható. Mintegy $\frac{1}{4}$ része máris vágásterület s azok a részek, a melyek az eddigi sorrend betartásával legközelebb vágás alá kerülnének, oly rossz termőhelylyel bírnak, hogy sikeres felujításuk — különösen tarvágás esetén — a legnehezebb feladatok közé tartoznék s csak igen lassan mehetne végbe. Egyelőre a mutatkozó nagyobb hézagok s apró tisztások beerdősítése elég nehéz feladatot ró az erdőtisztre s csak ha ezeken a foltokon sikerült záródott fiatalost létesíteni, akkor lehet az idős faállomány kicserélését, felujítását tervbe venni, mindenestre annak szigorú betartásával, hogy az idős fatörzsek, sőt a cserjék is csak akkor távolítandók el, a mikor a helyükbe lépő új fiatalos alattuk már gyökeret vert.

Ez idő szerint — a hézagok teljes beerdősítéséig és a szomszédos eddigi vágásterületek teljes értékű beerdősítéséig — örvendjünk annak a silány faállománynak is, a mely ott van, s elégedjünk meg vele annál inkább, mert benne — meredek fekvése miatt — sétatuk nem vezetnek, a villamos vasutról és a szemben fekvő hegyoldallról nézve pedig jelen állapotában is igen jó benyomást tesz.

Ilyen és ehhez hasonló mérlegelések az üzemrendezésnél lépten-nyomon fel fognak merülni.

b) *A felújítási eljárás.*

Ha a fenn mondottak szellemében a legközelebbi évtized vágásterülete megállapított, ennek területe bizonyára tetemesen mögötte fog maradni az eddigi vágásterületnek, sőt annak is, a mely a vágásfordulók megkétszerezése esetén megállapítható volna.

Az állami erdőfelügyelet szempontjából az eddigi üzemterv ellen sem volt kifogás emelhető, *annál kevésbé merülhetnek fel ebben a tekintetben aggályok az általunk ajánlott, már magában a kihasználás megszorítása következtében is sokkal konservativebb eljárással szemben.*

Konservativebb volna ez az eljárás már akkor is, ha a megjelölt irányelvek szerint kiválasztott vágásterület faállománya az eddigi eljáráshoz hiven *tarra vágatnék!* Ámde mi korántsem javasoljuk ezt, hanem a tíz évi vágásterületen belül is csak fokozatos, lassu kihasználást ajánlunk, a melynél *egyrésről az erdőművelés szabályai a legtokéletesebben érvényre juthatnak, másrésről a főváros igényei is a legmesszebb menő mértékben figyelembe vehetők.*

A székesfővárosi erdők bejárásakor azt tapasztaltuk, hogy ama nagy kimélet következtében, melyben ezek az erdők részesülnek (legeltetési, alomszedési tilalom), az idős fatörzsek alatt majdnem mindenütt ott találhatók a lehullott magról kelt apró csemeték, a melyek az árnyékban lassan fejlődve, csak a világosság és a csapadékok fokozottabb élvezetét várják, hogy teljesen egészséges, szép reményekre jogosító uj erdővé fejlődjenek. A kellő világossághoz pedig az idős fák lassankinti eltávolításával juttat-

hatjuk a csemetéket. A természetes uton létesült fiatalos ugyanazokból a fanemekből áll, a melyek a koros erdőt jelenleg alkotják és a termőhelyi viszonyoknak legmegfelelőbbek, tehát a kocsánytalan, kis részben a molyhos tölgyből és cserből. Néhol a hárs fiatal csemetéi is sűrűn borítják a talajt.

A jövőendő kezelés egyik sarkalatos feladata ezeknek a magakelt csemetéknek ápolása és a felujításnál való felhasználása lesz. Ily uton sikerülend a termőhelynek meg nem felelő kocsányos tölgy helyett a kocsánytalan, helyenkint a molyhos tölgyet és a csert tenyészteni, mely utóbbi bár csak tűzifát szolgáltató fa, de szép növése és alakja miatt éppen a parkszerű erdőben helyén van, el is tekintve attól, hogy a melegebb és szárazabb talajokon a többi tölgynél jobban megállja helyét.

A koros fák ritkítására nézve az üzemtervbe semmi nemű korlátozó intézkedést felveendőnek nem tartunk. Az üzemterv a megfelelő 10 évi vágásterületet a kezelő erdőfiszt rendelkezésére bocsátja, azon azután tisztán az alábbi kívánalmaknak megfelelően vezetendő a gazdaság.

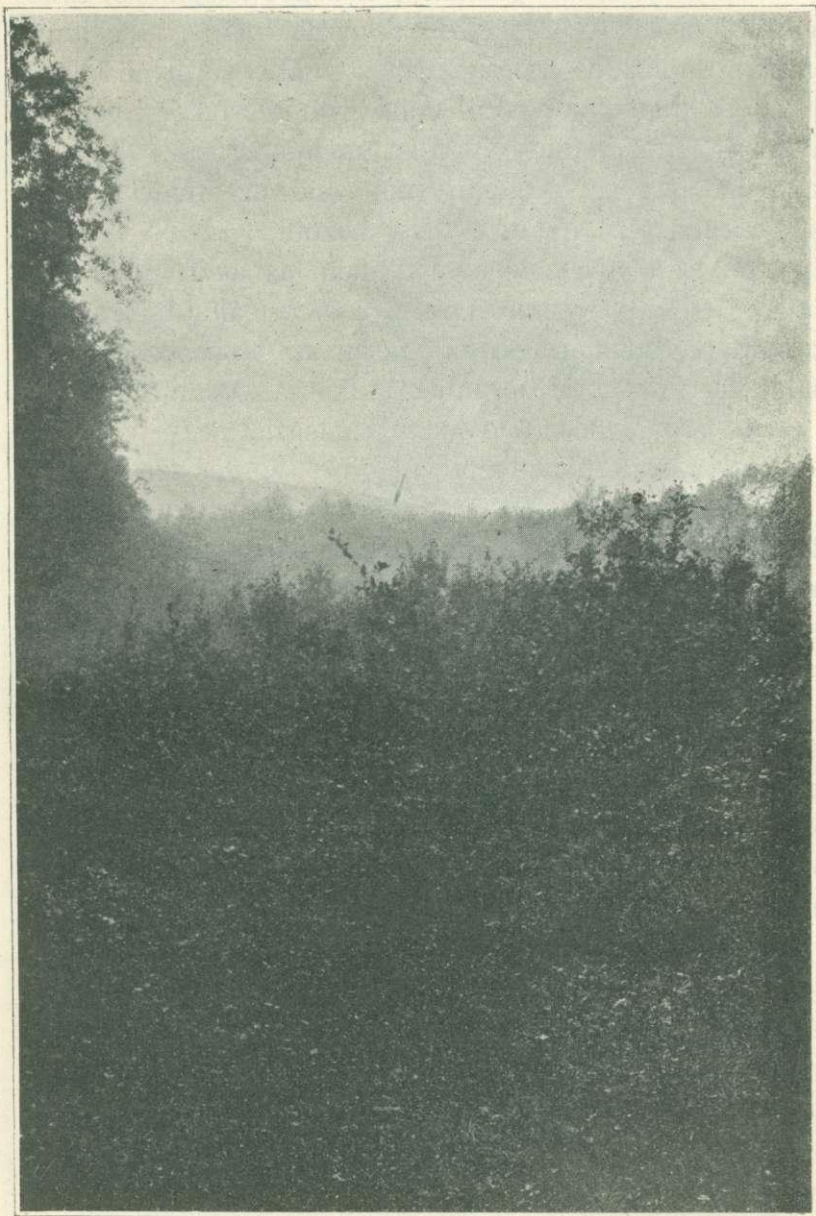
Az erdő alját borító magakelt csemeték hol egyenkint, nagyobb területen elszórva, hol inkább csoportosan fordulnak elő. Ehhez képest az idős fatörzsek fokozatos eltávolítását is hol egyenkint, hol kisebb csoportokban kell eszközölni. Hogy 10—15 év alatt a faállomány egyenletes és egyenkint történő ritkítása mellett is szép siker érhető el, annak bizonyítékát az „A” üzemosztály IV. vágássorozatában (Tót asszony) található régi vetővágás szolgáltatja (l. az 1. képet), a melyen immár csakis a még visszamaradt idős faegyedeknek újabb 10—15 év alatt való óvatos eltávolítása szükséges, hogy a régi erdőt egy akkorára már 4—5 m. magas szép fiatalos váltsa fel.

1. kép Budapest székes-főváros erdeiből: Vetővágás.

Ugyancsak ebben az erdőrészben a *csoportos ritkítás-tól* (u. n. katlanvágástól) várható kitűnő eredmény bizonyítékát látni, még pedig annak északnyugati szélén mintegy 12 év előtt körülbelül $1\frac{1}{2}$ holdon vezetett vágásban. (l. a 2. képet. Az első két képpel ellentétben a 3. kép a tarvágásos gazdaság eredményét tünteti fel egy rosszabb termőhelylyel bíró 8—10 év előtti vágásterületben.) Az ott (t. i. a 2. képen bemutatott helyen) mesterséges uton telepített vegyes fiatalos kitűnő növekvésével elénk tárja, hogy a körülötte álló öreg erdő által nyújtott oldalvédelem (mérsékelt árnyalás) mily rendkívül üdvös hatású a csemeték fejlődésére. E mellett a nézőre is kitűnő benyomást tesz ez a nagyobb csemetecsoport. A csoportos ritkító használat nyomán hasonló jó fejlődésű fiatalos csoportok szakítanak meg a kihasználás alá vett erdőrészleteket, előbb csak apró foltokban, azután a szegély-fáknak lassankinti kihasználásával ezek a csoportok bővülnek s mire az idős erdő nagyobb mértékben ritkul, addigra már a fiatalosok legidősebb része több méter magasságra fejlődött.

A hol a természetes uton megtelepült fiatal csemeték a felujtás biztosítására nem elegendők, avagy épenséggel hiányzanak, ott a mesterséges beavatkozás, az *alátelepítés* nem kerülhető el és kiterjedt mértékben alkalmazandó. Az alátelepítés a szükséges mértékig megritkított erdőben szintén egyenletesen elszórt, avagy csoportos lehet. Fennemül a kocsánytalan tölgy, cser, északi és keleti oldalakon ezek mellett a bükk és gyertyán, hárs, katlanvágásokban ezenkívül a juhar, kőris, szil, végül igen rossz termőhelyeken a molyhos és magyar tölgy s csak legutolsó sorban a feketefenyő nyerhet alkalmazást. Északi fekvésű, valamennyire üdebb részeken a jegenyefenyővel is tehető ki-

2. kép. Budapest székes-főváros erdeiből: Oldalárnyékban nőtt csemetecsoport.

sérlet. Itt-ott a szelid gesztenye is közbe telepíthető. Erdőszéleken, tisztások szegélyén a nyírfa néhány példánya kellemes változatosságot hozhat az erdőbe, sőt ilyen helyen különböző fenyőfajok s az erdei gyümölcsfák is igen jól hatnak (*Prunus Padus*, *Sorbus aucuparia* stb.) A lúczyfenyő azonban egyáltalában nem való az itteni éghajlat alá s idegenszerűen hat a tölgy között.

Ami az alátépités módját illeti, az akár *sűrű vetés*, akár jó fejlődésű csemetének *sűrű ültetése* által történhetik. Szórványos makktermés, különösen az erdő szélén lévő fákon elég gyakran előfordulván, a kocsánytalan tölgy, cser és talán a molyhos tölgymakk-szükséglet egy része is esetleg a saját erdőből szerezhető be, szorgos szedés által.

Ezzel kapcsolatosan meg akarjuk jegyezni, hogy a leglátogatottabb helyektől eltekintve nem tartjuk szükségesnek, hogy az alátépitett vagy természetes felujítás alatt álló erdőrészek a közönség előtt elzárassanak. A lombfanemek esetleges kisebb sérüléseket, a leteperést stb. igen könnyen kiheverik; azért ajánlunk igen sűrű vetést és ültetést, hogy még károsítás esetén is elég növény maradjon az új erdő megalkotására. Hogy a közönség károsításai nem oly nagyok, hogy a felujítást veszélyeztetnék, azt onnan következtetjük, hogy a legsűrűbben felkeresett helyeken is bőségesen találunk egészséges magakelt csemetéket az öreg erdő alatt.

A legközelebbi 10 évben használatra kijelölt vágásterületeken található jó növésű, magról kelt fatörzsek és kiváló méreteikkel, szép vagy jellegzetes alakjukkal feltűnő törzsek egyáltalában épségben tartandók. Ilyenek pl. a budakeszi erdő délkeleti részében („D“ ü. o. VII. és VIII. v. s.) előforduló vén magfák, a magról kelt kőris-, szil-, juhar- és gyertyán-egyedek.

Egyebekben is a kihasználásra designált területen

3. kép. Budapest székes-főváros erdeiből: 8—10 éves tarvágás.

belül is meg kell különböztetni a jobb és silányabb fatörzseket és a felujítási időszak elején elsősorban a legsilányabb fákat kell a döntésre kijelölni. A cserjék csakis oly mértékben és ott vágandók ki, a hol a felujításra hátrányosak.

Arra nézve, hogy a felujítás művelete egy szűkebb területen meddig tartson, ép oly kevésbé akarunk általános szabályt felállítani, amint nem állapítottunk meg vágásfordulót. A felujítás alá vett területen gondoskodnunk kell arról, hogy a csemeték fejlődéséhez szükséges világosság elegendő mértékben érje a talajt, az ekként megszabott határon belül azonban minél lassabb és észrevétlenebb legyen az átmenet a régi erdőből az újra. Különösen a foltonkinti, csoportos felujításnál igen csekély használattal lehetséges a csoportban álló s felülről be nem árnyalt csemetéket mindig elegendő világossághoz juttatni s ezzel a csoportot is sugárirányban folyton bővíteni. 20—30 évig eltarthat, amíg az utolsó fatörzsek kivonatnak s csak azok maradnak a fiatalosban, a melyeket vele együtt a régi faállományból fentartani kívánunk.

E szerint az első 10 év leteltével az erre szóló vágásterületen a régi faállomány nagy része *még lábon lesz* és mintegy megtakarított fatömeget képez. A második évtizedre, ha szükséges, újabb vágásterületet kell kijelölni, s a gazdaság már most ezen az új területen a felujítás megkezdésére, az első évtized területén pedig annak folytatására avagy befejezésére, esetleg csupán a már teljes fiatalos lassu felszabadítására irányul. Erdőfelügyeleti szempontból az ily konzervatív gazdaság ellen az illetékes hatóságok részéről kifogás nem emelhető. Az utak szélén lévő 10—15 öl széles erdőpászta megkimélése ennél a használati módnál is érvényben maradhat.

c) *Kiegészítő javaslatok.*

Az imént leírt eljárás az általunk ajánlott gazdasági rendszer, melynek kiegészítéseként még csak azt kell megjegyeznünk, hogy a vágásterületen kívül fekvő erdőterületen kivesző (száraz, dült) fák kiszedése természetesen ezentul is folytatandó. *Ha egy ily fatörzs helyén nagyobb hézag marad, ez azonnal alátelepítendő*, ha ugyan természetből nincs ott már elég magakelt csemete. Az alátelepítésnél ily helyeken az árnyattűrő bükk, gyertyán és hárs, esetleg az arra való helyeken a jegenyefenyő érdemel különös figyelmet. Ha valamely erdőrészlet időközben erősen kiritkul, a nélkül, hogy az üzemtervben felujítása előre volna látva, ez természetesen nem lehet akadálya annak, hogy az alátelepítés benne fogamatba ne vétessék. Az alátelepítés az idős fatörzsek életét tetemesen meghosszabbíthatja.

Néhány szóval még az eddigi vágásterületek ápolásáról kívánunk megemlékezni. Itt-ott az ültetett csemeték között életben maradtak a természetes uton magról kelt növények is. Ezek feltétlen kiméletben részesítendőek a tisztító vágások alkalmával. A netalán még mutatkozó hézagok pótlására kocsánytalan tölgy- és cser-csemeték használatát ajánljuk elsősorban, de a kocsányos tölgy kivételével más lombfanemek is használhatók, főleg a bükk. A hol a feketefenyő a lombfákat túlönvéssel veszélyezteteti — s ez előbb-utóbb valamennyi vágásterületen be fog következni — a feketefenyő kivágása nem lesz elkerülhető, kivéve talán egyes igen rossz talaju helyeken, a hol helyén van (pl. a Tündérhegy egy részén). A feketefenyő kivágása után maradó esetleges hézagokat szintén a lombfanemeknek ajánljuk átengedni. Végül emlékeztetbe hozzuk itt a tuskósarjak irtásának mérséklésére vonatkozólag fenn már kifejezett nézetünket.

Az utak szélén a vágások alkalmával nagyon helyesen megkímélt erdőpászták alatt ujabban a lúczfenyő helyett bükköt és hársat ültetett a székesfővárosi erdőhivatal. Ez teljesen indokolt eljárás, mivel a fenyő egyrészt a közönség károsításait a lomberdőben feltűnő alakja folytán magára vonja és nagyon megsinli, s mivel másrészt ettől eltekintve sem várható a magasabb korban a lúczfenyő tetszetős, szép növekvése.

Hátra van még, hogy a tekintetes Tanács figyelmét felhívjuk arra, hogy a parkszerű erdőben mily kiválóan szépek a tisztások, a rétek. *Tiszteletteljes javaslatunkat tehát arra is kiterjesztjük, hogy a székesfővárosi erdőkben található tisztások tervbe vett beerdősítésének mellőzését kérjük.* Ily szép tisztások pl. a budakeszi erdő déli részén, az u. n. külső és belső turista ut mentén lévők, a melyek teljesen mostani állapotukban fentartva sokkal jobban hozzájárulnak az erdő szépségeinek emeléséhez, mintha nagy költséggel beerdősíttetnének.

*

Javaslatunkat ekként befejezván, szükségesnek tartjuk, hogy még néhány megjegyzést fűzzünk hozzá. Ezek egyike a javaslatba hozott gazdaság pénzügyi eredményét illeti. A székesfőváros tudtunkkal eddig sem fektetett súlyt erdejének jövedelmezésére, különben nem áldozott volna az erdőfelújításra és a fiatalosok gondozására oly rendkívül nagy összegeket, a melyek az évi bevételt mindig megközelítették, sőt ha a kopárok erdősítését, a személyi járandóságokat, a sétatutak létesítését és fentartását számba vesszük, azt tetemesen túl is haladták.

Javaslatunk értelmében a fahasználat s ezzel a bevételek csökkenni fognak, ámde evvel szemben az erdősítési költségek is igen tetemesen csökkenhetnek. A termé-

szetes felujítás segítségül vétele, újabb nehezen felujuló, folytonos utánpótlást igénylő tarvágások elmaradása, a mostanig beerdősítésre szánt tisztások kivonása az erdőterületből, az alátelepítéseknél alkalmazható egyszerű, rendkívüli költséget nem igénylő eljárás, végül a sarjak irtására fordított összeg lényeges apasztása a csemetekerti üzem reduktiójával kapcsolatosan ezen a téren igen nagymérvű megtakarításokat fog lehetővé tenni, úgy, hogy nézetünk szerint a javasolt eljárás miatt a székesfővárosnak az eddiginél nagyobb pénzügyi áldozatokat hozni a kellő körültekintés mellett semmi esetre sem kell, sőt meggyőződésünk szerint daczára a fahasználat csökkenésének a bevételek és a kiadások egymásközti aránya jóval kedvezőbbé válhatik.

Másik megjegyzésünk arra a szintén felvethető kérdésre vonatkozik, vajjon az ajánlott üzem, a mely bár megszorítja a használatot, *kétségtől a legapróbb részletig gondos és körültekintő intézést tesz szükségessé*, a székesfőváros jelenlegi erdőtisztai létszáma mellett nem ró-e legyőzhetlen feladatokat az erdőtisztekre? Erre nézve az a véleményünk, hogy még abban az esetben is, ha a jelenleg alkalmazott 3 erdőtiszt közül kettőt a mezőrendőri ügyek nagyrészt elfoglalnak, a székesfővárosi erdők csekély kiterjedése és könnyű megközelíthetése mellett az általunk javasolt üzem ebben a tekintetben sem adhat távolról sem okot az aggodalomra. Részünkről ily irányú aggodalomnak annál kevésbé adhatunk helyt, mert a székesfővárosi erdőgazdaság jelenlegi vezetője és nemkülömben a melléje rendelt erdőtisztek rendkívüli ügybuzgóságának és munkajelének számos bizonyítékát láttuk helyszíni eljárásunk alatt, a mi azt a reményt kelti bennünk, hogy a javasolt elveket magukévé fogják tenni, gyakorlati keresztülvitelükre pedig, a mely az erdőgazdára háramló feladatok legszebb-

jei közé tartozik, ugyanannyi ügyszeretetet, munkát és fáradságot fognak fordítani, mint az eddigi gazdaságra.

Ha ebben nem csalódunk, akkor az eredmény sem fog elmaradni. Mert az eredmény elvégre is csak részben függ a felállított elvek helyességétől, lényegesebb, sőt döntő reá az elvek életbeléptetésének gyakorlatias, szakszerű keresztülvitele!

Mi legjobb meggyőződésünk alapján készült javaslatunkat ezzel a t. Tanács szives figyelmébe ajánljuk, a gyakorlati érvényesítést pedig bizalommal helyezzük az erdőtisztai személyzet kezeibe.

Budapest, 1900. október hóban.

Vadas Jenő s. k.

m. k. főerdőtanácsos, akad. tanár.

Tari Gusztáv s. k.,

m. k. főerdőtanácsos.

Bund Károly s. k.,

az Orsz. Erdészeti Egyesület titkára.

Az ungmegyei erdei vasutakról

Irta: *Nagy Károly* m. kir. főerdész.

(Folytatás és vége.)

II. Szállítási eszközök.

A termékek szállítására szolgáló pályakocsik és a gőzüzemű pályáknál az üres kocsik vontatását eszközlő mozdony a Roessemann és Kühnemann budapesti cégtől szereztek be.

Egy teljesen felszerelt szállító kocsik két alzathból (pöre kocsik, Truck) és egy keretállványból áll, a mely a rajta levő 2 darab billegő vascsap segítségével az alzatok közepén alkalmazott s középpontján csaplyukkal ellátott forgó korongra illesztetik. E szerkezet folytán a kocsialjak a pálya kanyarulataiban külön-külön végzik a fordulást s a

keretektől függetlenül mozognak úgy, hogy a minimális sugáru kanyarulatok sem akadályozzák a keretek alkalmazását.

A kedvezőtlen lejtviszonyok miatt mindkét alzat egy-egy kettős orsófékkel van ellátva, melyek hatásának fokozására nedves és deres időjáráskor a kocsikon alkalmazott vágányhomokolók is igénybe vétetnek, avagy a homokolók bizonytalan működése miatt 10—12 éves gyermekek alkalmaztatnak a homoknak a sínekre való szórására.

Az alzatok tengelytávolsága 650 mm. Egy alzat ára fék nélkül 90 forint, fékkel 140 forint.

A fékkel ellátott Truck súlya 385 kg. A nevezett cég által szállított 5 m. hosszú s 137 kg. súlyu keretállvány ára 115 forint egy szállítókocsi ára tehát 255 frt.

A keretállványok az általában szokásos 5·00 m. hosszúság mellett azonban nem bizonyultak teljesen megfelelőeknek, a mennyiben a szállítókocsik hordképességükhöz mértén nem voltak elegendőképpen kihasználhatók. E hiány mellőzése céljából mostan 8—10 m. hosszú fenyőfahevederekből készített s erős vasalással ellátott keretállványok alkalmaztatnak, melyeknek súlya 550 kg. ára pedig 130 forint. Az ilyen keretállványokkal felszerelt szállítókocsi összes súlya 1125 kg, s ára a szerint, hogy mindkét vagy csak az egyik alzat van ellátva fékkel, 360—410 forint közt váltakozik.

Egy ilyen szerkezetű szállítókocsira hármassorban 60—65 darab talpfa vagy pedig 9—10 ürm.³ tűzifa terhelhető, míg az 5·00 m. hosszú keretállványos kocsikra legfeljebb 40 darab talpfa vagy 5 ürm.³ tűzifa volt felrakható.

Az újabb szerkezetű 8·00 m. hosszú keretállványos szállítókocsinak tengelynyomása terhelt állapotban maximum 1·5 tonna.

Mielőtt a főerdőhivatal a jelenleg alkalmazásban álló gőzmozdonyt beszerezte volna, szaktanácsot kért a m. kir. államvasutak igazgatóságától, a mely az ajánlott gépek közül még leginkább megfelelőnek mondotta a Roesseman és Kühnemann czég által ajánlott 3 csatlós Jung Arnold-féle mozdonyt. Egy ily mozdony 7200 forint vételáron szereztetett be. Ennek első s harmadik tengelye közti távolsága 1300 mm. A középső kerékpár talpai szélesek s karima nélküliek, de a többiekhez hasonlóan kupos felületűek.

A mozdony üres súlya 6·6 tonna, szolgálatképes állapotban 8·5 tonna; tengelynyomása 2·9 tonna, vonóereje 1360 kg. Fűtésére naponként átlag 175 ürm.³ bükktüzifa szükségeltetik.

A nagy emelkedés és kis sugaru kanyarulatok mellett a legnagyobb ellenállás legyőzésével 6 üres szállítókocsit bir felvontatni. Átlagos sebessége óránként 9·0 km.

Az különben, hogy a mozdony hány kocsival közlekedhetik, az illető pálya esési és kanyarulati viszonyaitól függ, mert az ezek eredményeképen jelentkező ellentállást kell a mozdornynak a kocsik felvontatása alkalmával legyőznie.

A vonatellenállás Kisfaludy Liphay Sándor „Vasut-építéstan“ czimü műve szerint emelkedésben és egyenes pályán a következő képlet szerint állapitható meg $E = (\mu + e) Q$; μ vonatellenállási tényező $= 2\cdot14 + 0\cdot00174 s^2$; s a mozdony sebessége óránként kilometerekben kifejezve, e pedig a pálya lejtése ezredrészekben kifejezve, végül Q a vonat súlya tonnákban.

A mozdornynak pl. $49\cdot863\frac{0}{100}$ emelkedés mellett egyenes pályán 1360 kg. vonóerejével 6 darab felszerelt

szállítókocsi felvontatása közben 849.95 kg . ellenállást kell legyőznie az alábbi számítás szerint:

$$E = (2.14 + 0.00174 \times 9^2 + 49.863) Q.$$

Q a vonat sulya, a mely 6 szállító-kocsi mellett 16300 kilogramm, vagyis 16.3 tonna.

A fékes $8-10 \text{ m. h.}$ állványkeretes kocsi sulya ugyanis 1125 kg ; a rajta álló 2 fékező munkását 150 kg -mal véve egy kocsi sulya $1125 + 150 = 1275 \text{ kg}$. A mozdony sulya 8500 kg ., a fűtővel és gépészszel pedig $8500 + 150 = 8650$. 6 darab szállító-kocsi és a mozdonyból álló vonatnak sulya tehát $Q = 6 (1125 + 150) + 8500 + 150 = 16300 \text{ kg}$. vagyis 16.3 tonna. A vonatellenállás pedig:

$$E = (2.14 + 0.00174 \times 81 + 49.863) 16.3 = 849.95 \text{ kg}.$$

A vonatellenállást kanyarulatokban és emelkedésekben Lipthay műve szerint a következő képlettel kapjuk:

$$E = (\mu + e + v) Q,$$

a hol v a kanyarulati ellenállás tényezője $= \frac{800}{R}$, ha R a kanyarulat sugara.

E képlet alapján megállapítható, vajjon a mozdony a vulsava-pláji pályának nagy kanyarulatában, melynek sugara 30 méter, emelkedése pedig $49.863^{0/00}$, 6 darab felszerelt kocsit 1360 kg . vonóerejével fel bír-e vontatni.

$$E = (2.14 + 0.00174 \times 81 + 49.863 + \frac{800}{30}) 16.3 \dots 1284.6 \text{ kilogramm}.$$

Tehát az ellenállás, a melyet a pálya ezen a részén a mozdohnak le kell győznie $1360 - 1284.6 = 75.4$ kilogrammally kevesebb vonóerejénél.

A lóvontatásu pályáknál 1 teljes kocsi felvontatására a pálya emelkedési viszonyai szerint $2-3$ ló szükséges;

a lóállomány kimélése miatt azonban a pályakocsik vontatására rendszeren 3 lovat használnak, a melyek $75^{0/100}$ emelkedésig sebes ügetésben haladnak, ennél nagyobbánál azonban csak lassu lépésben végezhetik a vontatást.

Runnebaum Adolf «Die Waldeisenbahnen» czimü művében a következő képletet találtam, a melynek alapján a kocsik felvontatására az erdei pálya lejtviszonyaihoz képest szükséges lóerő mennyisége könnyen kiszámítható. E képlet a következő

$$Z = Q \frac{n + 100w}{\sqrt{100^2 + n^2}}$$

a hol az átlagos lóerőt 65 *kg.*-mal veszi egyenlőnek; *Q* a szállító-kocsi sulya a 2 fékező munkással együtt = 1275 *kg.* *n* a pálya abszolút esése; *w* pedig a surlódási ellenállás tényezője, mely a következő képlet alapján nyerhető:

$$w = \frac{65}{Q} \sqrt{1 + \left(\frac{n}{100}\right)^2} \frac{n}{100}.$$

Igy pl. egy 120 *m.* h. pályarészen, a melynek abszolút emelkedése 4.06 *m.* *w*-nek értéke

$$= \frac{65}{1275} \sqrt{1 + \left(\frac{4.06}{100}\right)^2} \cdot \frac{4.06}{100} = 0.0502,$$

s ezek szerint:

$$Z = 1275 \left(\frac{4.06 + 100 \times 0.0502}{\sqrt{100^2 + 4.06^2}} \right) = 1275 \times 0.092 = 117.30.$$

Ez eredményt az átlagos lóerővel, 65 *kg.*-mal osztva kiderül, hogy ezen a pályarészen 1.8 vagy kerek számban 2 lóerő, illetve ló szükséges a szállító-kocsi vontatására.

Esetleges félreértés kikerülése végett megjegyzem, hogy a felvett példa az általam tervezett tereselpatak-porkuleczi

erdei vasutra vonatkozik, melynek lejtviszonya, a mint a bemutatott példából is látható $\left(\frac{4.06}{120} = 34^{0/00}\right)$ jóval kedvezőbbek az ungi pályáknál. De másrészt e számítással is igazolható az a körülmény, hogy az ungi pályákon 78—128^{0/00} esés mellett 3 ló szükséges egy üres koci felvontatására.

III. szállítási költségek és üzemi eredmények.

A talpfa szállítási költsége az eddigi átlagos eredmények szerint gőzüzemű pályákon 1.0—1.1 kr., lóvontatásu pályákon ellenben 1.5—2.5 kr. darabonként és kilométerenként. *)

A tűzifa szállítási költsége pedig *km.*-enként és ürméterenként gőzüzemű pályáknál 4.5—5.8 kr.; lóvontatásu pályáknál ellenben 6.5—8.0 kr.

Magától értetődik, hogy a kimutatott szállítási költségekben benfoglaltatnak a szállítmányok fel- és leterhelésével járó költségek is. A költség nagy ingadozása a megfutott pálya hosszából ered, illetve a fel- és leterhelés gyorsasága szerint váltakozik, a mit bizonyít az a tapasztalat, hogy a rövidebb pályáknál a szállítási költség nagyobb mint a hosszabbaknál.

Ennek megvilágítására s összehasonlításképpen közlöm két rövidebb és egy hosszabb pályának szállítási költségeit.

A bobajovai 3.3 *km.* hosszú pályán az 1892. év nyarán leszállított 43,632 darab talpfa után darabonként fel- és leterhelési költség nélkül 8.25 kr. esik, ebből egy

*) Tekintettel arra, hogy az erdei pályák több esetben egy helyről a másikkra átvitettek, a befektetett tőke amortizációja a költség megállapításánál figyelmen kívül maradt.

darabra és egy kilométerre tehát 2·5 kr. jut. Egy $\text{ü}rm^3$ tüzifának a szállítási költsége pedig 34 kr. volt, a melyből 1 $\text{ü}rm^3$ -re és 1 km.-re 10·30 kr esett.

A szerednyánszki 3·2 km. hosszú pályán egy bükk-talpfa szállítása 5·5 kr.-ba került, 1 $\text{ü}rm^3$ tüzifáé pedig 25 kr.-ba; ezekből esik 1 db talpfára 1 km. pálya után 1·718 kr., 1 $\text{ü}rm^3$ tüzifára 1 km. pálya után 7·813 kr.

Az 1894. év nyarán a Vulsava-plajból kiszállított 168,248 darab talpfa darabonként 8·2 kr. szállítási költséget okozott; esik tehát a 7·6 km. pályahossz mellett 1 darabra 1 km. után 1·08 kr.

Ugyanabban az évben s ugyancsak a vulsava-pláji pályán a tüzifaszállításért kétféle bér volt megállapítva a szerint, a mint gőz- és lóerővel, vagy az egész pályán csupán lóerővel végezte a vállalkozó a fuvarozást.

A vegyes vontatás mellett 1 $\text{ü}rm^3$ tüzifa szállításáért együttesen 45 kr., csak lóerő alkalmazásánál pedig 59 kr. fizettetett (megjegyezvén, hogy ezek az árak rétegelés nélkül értendők).

Ezekből az árakból tehát gőzmozdony- és lóerő-vontatás mellett 1 $\text{ü}rm^3$ tüzifára 1 km. pályahossz után 5·921 kr., csupán lóerő alkalmazásánál pedig 7·763 kr. esik.

A szállítási és üzemi eredmények kipuhatólása, illetve megállapítása céljából a főerdőhivatal gondos megfigyeléseket és pontos följegyzéseket végeztetett. Az ezek alapján megállapított üzemi eredményeket részletesen a mellékelt kimutatás tünteti föl.

Mint e kimutatásból is látható, az 1892. évben a bobajovai lóvonatu pályánál az óránként megtett ut hossza csak 3·16 km. volt, míg a vállalati rendszer mellett ugyanazon a pályán 1894. és 1895. években az óránként megtett ut hossza 3·554—4·061 kilométerre emelkedett s

Kimutatás
az ungi erdei pályákon gyűjtött üzemi adatokról.

Az erdei pálya megnevezése	Mozdony- járatu	Lóvonatu	A pálya egész hosszúsága, melyen a szállítás történik	Szállítási időtartam ó r a	Napi menetek átlaga	Egy menetre esik percz	Mozdony	Lovak	Összesen km.	Óránként esik		Jegyzet
	pálya hossza kilométer	által megtett ut					a mozdonyra kilométer	a lovakra kilométer				
		kilométer								kilométer		
Talpfaszállítás házi kezelés mellett 1892. évben.												
Bobalyova	--	3:3	3:3	11	5.272	125.2	—	34.79	34.79	—	3:160	
Tüzifaszállítás vállalati rendszer mellett 1894. és 1895. években.												
Bobalyova	—	3:3	3:3	13	7	111.4	—	46.2	46.2	—	3:554	
	—	—	—	13	8	97.5	—	52.8	52.8	—	4:061	
Visnyi patak... ..	5:27	2:57	7.840	14	9.05	92.8	95.38	46.52	141.907	6.812	3:322	
Talpfaszállítás vállalati rendszer mellett 1894. és 1895. években.												
Vulsáva-Pláj 1894 ...	4.420	2.662	7.082	16	9.06	106	71.25	57.072	128.322	4.453	3:567	
„ „ 1895 ...	4.420	2.662	7.082	16	9.18	106	71.25	57.072	128.322	4.453	3:567	
Tüzifaszállítás vállalati rendszer mellett 1894. és 1895. években.												
Vulsáva-Pláj	4.9691	2.662	7.631	16	9.06	106	80.114	58.169	138.283	5.007	3.635	

a többi pályáknál 3·322—3·635 *km.* között váltakozott, úgy, hogy az eddigi tapasztalatok szerint egész biztossággal megállapítható, hogy az üresen és megterhelten járó kocsik 13 órai munkaidő alatt, beleszámítva a fel- és leterhelést, a déli pihenést és etetést, óránként lóvonatu pályáknál átlag 3·5 *km.* utat tesznek meg.

Ez az átlagos adat valamivel kisebb, mint a mennyit Förster G. R. „Das forstliche Transportwesen“ című műve szerint egy ló által óránként elérhető uthosszaságképpen megállapítani lehet, ellenben nagyobb annál az eredménynél, a melyet Pehán G. „Iparvasut az erdőgazdaság szolgálatában“ című cikkével (megjelent az Erdészeti Lapok 1889. évfolyamának VIII. és IX. füzetében) ismertetett füzerradványi erdei pályán elérték.

Förster említett műve szerint ugyanis átlag 2⁰/₀ (20⁰/₀₀-es) pályán naponként egy ló átlag 49 *km.* utat tehet meg, vagyis 13 órai munkaidőt véve alapul, óránként 48:13 = 3·7 *km.*-t. De ezzel szemben figyelembe kell vennünk azt a körülményt, hogy az ungi lóvonatu pályák emelkedése, mint már többször említettem, 50—128⁰/₀₀ közt váltakozik s így jóval nagyobb a Förster által említett 20⁰/₀₀ emelkedésű pályáénál.

Pehán közlése szerint pedig az általa épített s átlag 10·4⁰/₀₀ esésű és 6·8 *km* hosszú pályán egy ló nyári időben háromszor, télen pedig kétszer fordul meg, tehát 40·8, illetve 27·2 *km.* utat tesz naponként, a melyből nyári munka s 13 órai munkaidő mellett óránként 3·15 *km.* ut esik.

Ezek szerint az ungi pályákon elért eredményt más pályákéhoz hasonlítva, kedvezőnek kell tekintenünk.

Visszatérve az üzemi eredmények taglalására, föl kell említenem, hogy a bobajovai pályánál 1892. évben a

többi évekhez képest elért kevesebb eredményt annak kell tulajdonítani, hogy a kincstár vállalkozók hiánya miatt házi kezelésben, napszámban felfogadott fékezőkkel és lovakkal volt kénytelen végeztetni a szállítást s e szállítási mód azon a vidéken teljesen ismeretlen lévén, a munkásokat előbb be kellett gyakorolni; ezenkívül a lóerőt sem lehetett úgy kihasználni napszámmunka mellett, mint a vállalatnál. A lovak tulajdonosainak érdekükben állott ugyanis folytonos késleltetés által a lovaknak pihenő időt szerezni, míg a vállalkozó kizsarolja az állat erejét a mennyire lehet.

Ezt bizonyítja az is, hogy míg napszámban végzett szállításnál a lovak csak reggel 6 órától esti 7 óráig, délből 2 órai pihenéssel voltak munkában, tehát csak 11 órai tényleges munkát végeztek s naponként egy kocsival átlag csak 5·272 menetel lehetett elérni s egy menetire átlag 125·3 percz esett, addig ugyanazon a pályán a vállalkozó 13 óráig — reggel 5 este 7 óráig, délből 1 órai pihenővel — foglalkoztatta lovait, a naponkénti menetek száma 7—9, tehát átlag 8 volt s egy menet átlag csak 97·5 percznyi időt vett igénybe.

Az 1892. évben a bobajovai pályánál egy-egy kocsi felvontatásához 3 lovat használtak, a melyért 1 napra egyenként 1·425 forint bért fizettek; a fékezők napibére 1 frt 10 kr., a fel- és leterhelésre alkalmazott munkásoké pedig a munka nehézsége miatt 1 forint volt.

4 hét illetve 22 nap alatt 348 kocsin 14092 darab talpfát összesen 691·349 forint költségen szállítottak le, s így egy talpfára 4·9 kr. szállítási költség esik.

A mozdony és lóvontatásu pályák üzemének ismeretét nem találom érdektelennek s erre vonatkozólag a

vulsáva-pláji pályán 1894. és 1895. években alkalmazásban állott szállítási eljárást adom elő:

A talpfaszállításnál a munka nyári időben 4 órakor indult meg. Minthogy a lóistállók a pálya alsó végén voltak, a lovakkal a lóvonatu pálya kezdetéig 4 üres kocsit vontattak fel, a melyek a kitérőben találkoztak az előző nap estéjén odáig lebocsátott 4 terhelt kocsiból álló szállitmánynyal. A kitérőben történt találkozás után a megterhelt kocsikat egymásután s külön-külön lebocsátják, rendszeren 100 m. hosszú közök hagyásával (de gyakorlottabb fékezők ennél jóval kisebb távolságban haladnak kocsijukkal a pályán lefelé), a 4 üreset pedig felvontatják. Az első 4 kocsi 5 óra 26 perczkor érkezik a farakodóra, ekkorára már a mozdony be van fűtve s a 20 percznyi időt igénylő leterhelés befejeztekor vagyis 5 óra 46 perczkor a mozdony az üres kocsikkal visszaindul s a kitérőhöz érkezik $6^{\frac{1}{2}}$ 19'-kor. Ide ez időre már megérkezett a lóvonatu pályán az új terhelt 4 kocsiból álló szállitmány, a mely az üresen visszatérő mozdony után $6^{\frac{1}{2}}$ 38'-kor utnak indul s a farakodóba $7^{\frac{1}{2}}$ 12'-kor megérkezik. A leterhelés megint 20 perczet vesz igénybe s így $7^{\frac{1}{2}}$ 32'-kor a mozdony megint utnak indul 4 üres kocsival.

A munka a gőzmozdonyu pályarészen így folyik egészen esti $7^{\frac{1}{2}}$ 34'-ig; ekkor érkezik meg az utolsó szállitmány, melynek leterhelése után a napi munka véget ér.

A lóvonatu pályán pedig a következő menetrend volt érvényben.

Az első 4 kocsi reggel $4^{\frac{1}{2}}$ 52'-kor indult s a pálya végére $5^{\frac{1}{2}}$ 32'-kor érkezett; a 22 perczet igénylő felterhelés befejezte után $5^{\frac{1}{2}}$ 55'-kor a 4 kocsit lebocsátották, a melyek $6^{\frac{1}{2}}$ 25'-kor érkeztek a kitérőbe. A kocsik leeresztését megelőzőleg a lovak üresen visszatértek a kitérőbe, a honnét

6^h 38'-kor az ujabbi szállitmány felvontatását megkezdték. Este 8^h 03'-kor indították az utolsó szállitmányt a végpontról, a mely 8^h 33'-kor érkezett a kitérőbe, a hol éjre visszamaradt.

A munka mindkét pályarészen szakadatlanul folyt, ebédidőt nem tartottak, hanem a fékezők felhasználták a végből a váltónál illetve kitérőnél azt az időt, a míg a terhelt kocsik oda meg nem érkeztek. A lovaknak sem volt rendes etetési idejük, mert csak az alatt az idő alatt ettek, a míg a kitérőbe történt visszaérkezésük után az üres kocsikat nem kellett vontatniok.

Egy napi munkaidő ezek szerint 16 órát tett ki, mely alatt a mozdony és lovak által megtett uthosszuság 9·06 átlagos napi menet mellett s a 7082 m. h. pályán $7082 \times 9 \cdot 06 = 128 \cdot 326$ km. volt. Ebből a mozdonyra egy nap alatt 71·25 km., óránként tehát 4·451 km.; a lovakra pedig egy nap alatt 57·0718, óránként tehát 3·567 km. esik.

Egy-egy menet $\frac{16 \times 60}{9 \cdot 06} = 106$ percznyi időt igényelt,

vagyis minden 106 percz leteltével kellett egy-egy szállitmánynak a farakodóra érkeznie, föltéve, hogy kisiklás vagy más előre nem látható akadály nem történt utközben.

Ezek szerint egy-egy kocsi 106 percznyi idő alatt a farakodóról a lóvonatu pálya végéig s az ismét a farakodóra terjedő utat megtette. Ez idő körülbelül így osztható fel.

1. A gőzmozdonyu pályán:

felmenetel	34'
a kitérőnél vizmerítés és kocsiváltás	19'
lejövetel	33'
leterhelés, kapcsolás	20'

Összesen: 106'

2. A lóvontatásu (gyűjtő) pályán:

felmenetel	40'
terhelés	23'
lejövetel	30'
befogás s előkészület a felmenetelre	13'
Összesen: 106'	

A szállítás 2 részben 4—4 kocsival történt. A megterhelten lebocsátott kocsik az üresen felvontatottakkal mindig a gőzmozdonyu pálya végén létesített kitérőben (váltóban) találkoztak.

A kimutatás vizsgálatánál feltűnhetik, hogy a tűzifa-szállításnál ugyanennél a pályánál a gőzmozdony-üzemű részén óránként megtett ut hosszúsága 5·007, a lóvonatu üzemű részen pedig 3·635 *km.* volt, tehát nagyobb mint a talpfa szállításánál elért 4·453, illetve 3·567 *km.* E különbség magyarázatául az a körülmény tekintendő, mely szerint a tűzifa-rakodó a pálya 0—2 szelvénye között terül el s így a kocsik rövidebb pályán közlekednek mint a talpfaszállítás mellett.

A szállítási költségekre és az üzemi eredményekre vonatkozólag itt közölt adatokból a következő, s nézetem szerint erdei vasutak építésénél illetve tervezésénél nagyon figyelemre méltó következtetések vonhatók le, u. m.:

1. gőzüzemű pályán a szállítási költség kevesebb mint a lóvonatu pályán;

2. az erdei termékek, különösen pedig a fülledésnek nagy mértékben kitett talpfa a vágásokból illetve vetemekből való kiszállítása gőzüzemű pályán az óránként megtehető hosszabb ut miatt hamarabb végezhető, mint lóvonatu pályáknál;

3. ugyanazon völgyben létesített erdei pálya felső és alsó szakaszán a kétféle üzem alkalmazása egymást semmi-

féle tekintetben nem zavarja, sem idővesztéssel, sem különleges költségekkel nem jár.

A főerdőhivatal pedig teljes megelégedéssel tapasztalhatta, hogy azok a számításokra alapított föltevések, a melyeket a gőzüzemű pályák létesítéséhez azok tervezésekor fűzött, a kedvező szállítási költségek és üzemi eredmények által csaknem teljes beigazolást nyertek.

1893. évben ugyanis a vulsáva-pláji első gőzüzemű pálya tervezésekor alapos megfontolás alá vétetett, vajjon nem lenne-e helyesebb az egész pályát, tehát annak alsó szakaszát is gőzerő helyett megfelelő számú kitérők alkalmazásával csak lőerőre berendezni? A főerdőhivatal alaposan tanulmányozta ezt a kérdést s a megejtett számítások alapján végül a gőzüzemű pálya mellett foglalt állást. A bobajovai erdei pályánál 1892. évben szerzett tapasztalat alapján, az üzem fentartására 36 ló lett volna szükséges, mely lóállománynak beszerzése, legalább is 80 frtjával számítva darabját, 2880 forintba, fentartása pedig az átlagos takarmány árak mellett 9300 frtba került volna. Az első évi kiadás ezek szerint $2880 + 9300 = 12180$ forint vett volna.

Ha pedig igás napszámok fogadtatnának fel, a legkevesebb 1 frt 30 kr., napi bér mellett és 300 munkanap feltételezésével a kiadás $300 \times 1.30 \times 36 = 14,040$ forint lenne.

Ezzel szemben egy 1590 kg. vontató erővel bíró Siegl féle gőzmozdony 8450 frtba kerül, a mihez a gépész és fűtő fizetését 1800 frttal, 500 ürméter vegyes tüzfát a 1 frt = 500 frttal, kenő- és tisztító-anyagra 300 frtot, gépjavításra 300 frtot számítva, az első évi kiadás 11,350 frt.

Tehát e számítások szerint már az első évi kiadás jóval kisebb a gőzüzemnél mint a lóvonatu üzem alkal-

mazásánál. Ámde a felvett adatokból az is látható, hogy nemcsak az első évi kiadás kisebb, hanem az évi üzemi költség is, mert míg lőüzemnél házi kezeléssel és saját lótartással az évenként 9300 forint, bérelt ígás fogatokkal pedig 14,040 forint lenne, addig a gőzüzemnél csak 2900 forintra rugna.

Figyelembe vette továbbá a főerdőhivatal, hogy a lóvonatu pálya kavicsolása tetemesen többbe kerül mint a gőzüzemüé, mert ha az előbbi nem javíttatik folyton és minden évben fel nem töltetik, esős időben a közlekedés rendkívül megnehezül.

A gőzgép javára ezeken kívül figyelmet érdemlő az, hogy független a munkabérektől, a takarmányáraktól és a kedvezőtlen időjárástól; tartóssága pedig a lovakéval egyáltalán össze sem hasonlítható, mert míg egy gőzgépé 15—20 évre tehető, addig egy ló erdei pályákon folytonosan használva 3—8 év alatt teljesen tönkre megy.

Nem tartom érdektelennek még azt is közölni, hogy a mozdony mint már fentebb érintettem, csak 7200 forintba került, melylyel az ungi erdei pályákon az 1892—1899. évet felölelő időszakban összesen 806,974 drb talpfa és 562,078 ümm^3 bükküzifa szállíttatott ki.

IV. Függelék.

A fejlődés törvényénél fogva a haladás kisebb-nagyobb stagnatiókkal folytonos lévén minden téren, ez az ungi erdei pályák üzeménél is tapasztalható.

Mig ugyanis kezdetben 75⁰/₀₀-nél nagyobb emelkedés alkalmazásától borzadozott mindenki, addig ma, ha szükséges lenne, a maximalis 128⁰/₀₀ fölé való kapaszkodástól sem riadnának vissza. Ugyanily viszony állott fenn a kocsik terhelésénél is, mert míg kezdetben csak 25—30 drb.

talpfa, és 4—5 $\text{ü}m^3$ tűzifa volt egy kocsirakománya, addig ma már 65 darab talpfára és 10% aszréteggel $10^{1/2}$ $\text{ü}m^3$ tűzifára fokozódott.

Ez eredmények a főerdőhivatalt ma már arra buzdítják, hogy ama nehéz feladat megoldására törekedjék, hogy két magasabb vízvásztó által határolt 3 völgyben fekvő s 3 különböző szállítási irányba huzódó völgyből az erdei termékeket egy irányban szállítsa ki. Az egy irányban való szállítás t. i. azért szükséges, mert a fafogyasztó perecsenyi telítő telep és vegyi gyár más irányban fekszik, mint a hova a kérdéses völgyek nyílnak; mert továbbá a jelzett gyárak felé hajló völgyben az erdei pálya már $7^{1/2}$ km. hosszúságban készen lévén, ha e pálya a vízvásztók mellett levő két völgygyel kapcsolatba hozható, az erdei termékek rövidebb uton, kisebb költséggel és félannyi beruházással juthatnának céljukhoz.

Igaz ugyan, hogy a nehéz kérdés megoldása legbiztosabban és legkönnyebben fafelhúzó siklóval lenne elérhető, az ily készülékek azonban oly költségesek, kezelésük és fentartásuk pedig oly drága, hogy ilyenekre a mai nehéz közgazdasági viszonyokkal kapcsolatos alacsony árak mellett gondolni sem lehet.

E nehézségek tehát a főerdőhivalt arra indították, hogy a pálya végén levő fővízvásztó mellett elterülő völgyekben 32%-es eséssel vezesse a pályát könnyebb szerkezetű kocsikkal arra a hegygerinczre, mely a már meglevő völgymenti pálya felett elvonul, az alsó és felső pályát pedig a köztük levő áthidalhatlan magasság miatt egy uttal, illetve nyárban is használható csuszatóval kösse össze.

E terv már részben meg is valósult, mivel az egyik völgyből (Szirova) már is szállítják a talpfát oly formán, hogy az alsó és felső pálya között létesített mintegy 2 km.

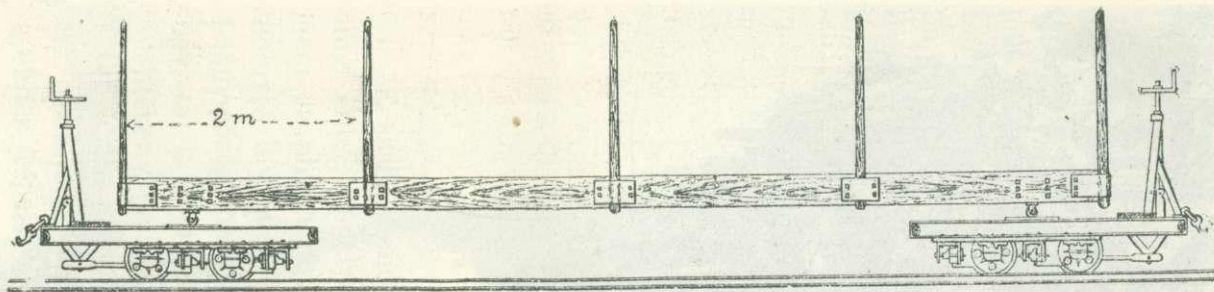
hosszu egyszerű erdei uton a talpfa tengelyen, a tűzifa pedig 650 m. hosszú csusztatón jut a pályához.

Természetesen gondoskodni kellett arról is, hogy a 32‰ emelkedéssel épített pályán fölfelé haladó megterhelt kocsik szerkezete tekintetében bizonyos súlyapasztás történjék, mert szinte lehetetlennek tűnik fel, hogy a $10^{1/2}$ q. önsúlylyal bíró és még 30 q. teherrel megrakandó kocsik felvontatása eszközölhető legyen. Ehez képest tehát a vízvásztóra vivő pályán alkalmazásban álló szállító kocsik csak egy alzaton nyugvó 3·05 m. hosszú 1·75 m. széles rakonczával ellátott alzathból állanak, a melyek 2 ló által vontatva 30 darab talpfát illetve 5 m^3 tűzifát szállítanak. Ez a vontató erő jövőre egy $4^{1/2}$ —5 tonna súlyu mozdony által fog helyettesíttetni, mivel az ígás vontató erő fentartása a mintegy 800 m. magasságban levő vízvásztó mellett nagy nehézségbe ütközik.

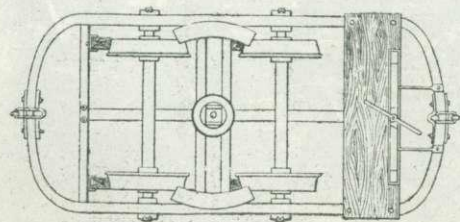
Minthogy pedig önként érhetőleg ezen a helyen az eddig követett irányelv, melynél fogva a mindkét lejtőn fekvő szállítmány kihasználása érdekében a vágánynyom a völgy talpán vezetendő, nem érvényesíthető, a vágány alatt, illetve a lejtőkön visszamaradó faállomány kihasználása akként tervezetik, hogy az előállított termékek a völgy talpának egyes alkalmas pontjaira csusztattnak, illetve hordatnak össze, a honnan aztán a főpályába fejkitérők segítségével beszakadó gyűjtőpályákon fog a továbbszállítás foganatba vétetni.

Tájékoztatóul a két alzatu és egy alzatu szállító kocsik rajzát közlöm (1—3 ábra), s egyuttal a vulsava-pláji erdei vasut egy részletét is bemutatom, a mely az ott folyó üzemet szemléltetővé teszi. (4. ábra.)

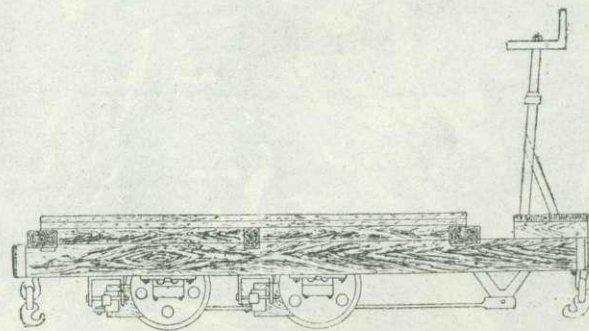
Fentiek előadásával kapcsolatban végezetül, tekintettel arra, hogy az erdei vasutaknak feltétlenül jövőjük van,

1. ábra. Hosszu erdei vasuti kocsi. (1/60)

2. ábra. Hosszu vasuti kocsi alzata. (1/40)

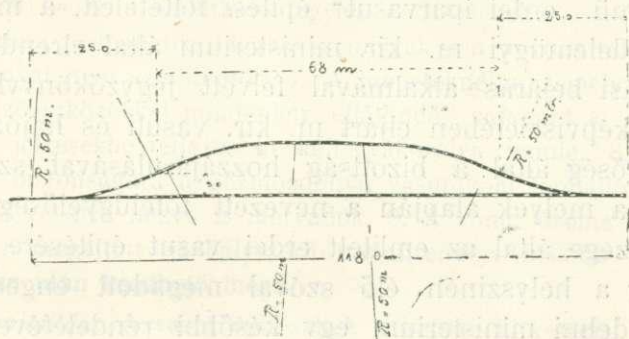
3. ábra. Rövid erdei vasuti kocsi. (1/40)

4. ábra. Tüzifaszállítás a vulsava-pláji erdei pályán.

szükségét látom, már csak esetleges tájékoztatás végett is annak, hogy az engedélyezési eljárást is röviden ecseteljem.

Az erdei illetve iparvasutak engedélyezése körül kövendő eljárást a közmunka és közlekedésügyi m. k. Ministeriumnak „a szállítható magánvasutak engedélyezése és üzlete tárgyában 1886. évben kiadott 40,321. számú szabályrendelete szabályozza. Sobó Jenő: «Ut-, vasut- és hidépítéstan» című művének 415 és 416. lapjain e szabályrendelet közölve lévén, nem tartom szükségesnek azt itt közzétenni.

5. ábra. A vulsava-pláji erdei vasut kitérője.

E szabályrendelet szerint engedélyezettett a legtöbb ungi erdei vaspálya-építés, de egyes pályák engedélyezése nem az abban tárgyalt egyszerű módon, hanem a körülményes hivatalos eljárás betartásával a vasuti és hajózási felügyelőség közreműködésével történt meg. A kereskedelemügyi m. k. ministerium ugyanis az olyan pályákat, melyek jelentékeny magasságu töltésekkel és bevágásokkal tervezettek s így nézete szerint nem voltak a szállítható vasutak osztályába sorozhatók, erdei iparvasutaknak tekintette, s ehhez képest elrendelte, hogy azok engedélyezése céljából közigazgatási bejárás tartassék.

Ez alkalommal a főerdőhivatal által bemutatandók voltak a pálya szabványos szelvénye, a felépítmény szerkezetére vonatkozó részlettervek (nevezetesen a sineknek folyóméterenként való súlya, a kavicság vastagsága, szélessége, a talpfa beosztása stb.), a műtárgyak, mozdonyok és kocsik tervei, végül a részletes műszaki leírások.

A vasut felépítése pedig annak forgalomba helyezése és használatbavétele előtt a vasuti és hajózási felügyelőség kérendő fel a műtanrendőri bejárás fogatosítására.

Cikkemnek kiegészítéseképen közlöm a visnyi pataki gőzüzemü „erdei iparvasut“ építési feltételeit, a melyek a kereskedelemügyi m. kir. ministerium által elrendelt közgazgatási bejárás alkalmával felvett jegyzőkönyvben az annak képviselőjében eljáró m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség által a bizottság hozzájárulásával szabattak meg s a melyek alapján a nevezett főfelügyelőség kiküldött közege által az említett erdei vasut építésére vonatkozólag a helyszínen élő szóval megadott engedélyt a kereskedelmi ministerium egy későbbi rendeletével megerősítette.

Építési feltételek. 1. Nyomtávolság 0.70 m. 2. Szabványos koronaszélesség 2.20 m. 3. Kavicság szélessége a sinek talpánál 1.50, vastagsága 0.20 m. Az ágyazáshoz bányavagy folyamkavics használható. 4. Legkisebb félátmérő 50 m., legnagyobb emelkedés 50‰. 5. A kitérők vágány-tengely távolsága legalább 3.00 m. 6. Talpfák hossza 1.20 m., keresztmetszete $\frac{12}{15}$ cm. méretű; bükkfából lehetnek. 7. A felépítményhez 10.3 kg. súlyú aczélsinek használandók. A sinek alatt oly sűrűn rakott talpfák alkalmazandók, hogy azok igénybevétele a járművek legnagyobb tengelynyomása alatt négyzet cm.-ként az 1000 kg.-ot meg ne haladja. 8. Az áttereszeknél alkalmazott faanyagok cm²-kénti igénybevétele puhafánál 60, tölgyfánál 70 kg.-ot meg nem haladhat.

Üzleti feltételek. 1. A vasut üzemének rendes és szabályszerű kezeléséért az ó-kemenczei m. kir. erdőgondnokság vezetője felelős.

2. A gőzüzemhez használandó mozdony csak a hatósági vizsgálat után alkalmazható, s annak vezetésére csak az előírt mozdonyvezetők vizsgát jó eredménnyel letett egyén alkalmazható. 3. Minden kocsijól működő fékkel szerelendő fel, nemkülönben a mozdonyokon is dörzsfékek alkalmazandók. 4. Völgyemeneteknél mozdonyoknál elől alkalmazása mellett egyszerre legfeljebb 6 (hat) kocsi eresztethető, illetőleg vontatható le; az esetben, ha netalán a kocsi gőzerő alkalmazása nélkül eresztetnének le, úgy a kocsikat csak egyenként és fékező alkalmazása mellett szabad utra bocsátani. 5. A legnagyobb menetsebesség 12 km-t meg nem haladhat óránként. Ez a sebesség olyan helyeken, hol a távollátás akadályozva van, olyképpen szabályozandó, hogy a mozdony, illetőleg a vonat mintegy 30 m.-re megállítható legyen. 6. Közlekedés csak a nappali órákban történhetik. Idegen személyek sem a vonattal, sem a mozdonyokkal nem szállíthatók. 7. A menetekenél a személyzet megfelelő jelzőeszközökkel mindenkor ellátandó, valamint a személyzetnek a jelzésekbe teljesen be kell gyakorolva lennie. 8. Az emberi élet biztonságára a gőzmozdony vasutaknál fennálló szabályok ezen vasútra nézve is mérvadók. 9. A vonal üzeme csak az előzetesen megejtett szabályszerű műtanrendőri bejárás kedvező eredménye után kezdhető meg.

Kisajátítás. A vasút építéséhez részben kincstári, részben magántulajdont képező területek vétetnek igénybe. Ez utóbbiakra nézve megjegyeztetik, miszerint az ungvári m. kir. főerdőhivatal megjelent képviselője az eljáró bizottság előtt beigazolta, hogy azokat az iparvasut céljaira igénybe venni jogosulva van.

Ung-vármegye közönségének és közigazgatási bizottságának jelenlevő képviselői kijelentik, miszerint nincsen észrevételük az ellen, hogy a szóban levő iparvasut a fentebbiekben felsorolt feltételek mellett kiépíttessék, azonban már most kinyilatkoztatják, miszerint a vonal 0—2 szelvénye között létesítendő kitérőnél az erdőségekből ezen vasúttal leszállított faanyagoknak közúti járművekre leendő átrakása a főerdőhivatal által olyképen szabályozandó, illetőleg viendő keresztül, hogy az által a turjavölgyi törvényhatósági közút forgalma zavarva ne legyen.

Tekintettel azon körülményre, miszerint a fentebbi megállapodásokkal úgy a magán mint közérdekek kellően megóva lenni

látszanak a bizottság vezetője, élve a kereskedelemügyi m. kir. minister urtól kapott felhatalmazással az építés megkezdésére az engedélyt a helyszínén élőszóval megadta.

Az ungvári főerdőhivatal a terület használati jogára nézve mindenkor előzetesen kiegyezett a földbirtokosokkal olykép, hogy az igénybe vett területért vagy évi bért vagy belzeteiből megfelelő területet biztosított.

Ennek az eljárásnak indoka nem csak az, hogy a többszörös helyszini tárgyalások esetleg sokkal többbe kerülnének, de az is, hogy a különféle érdekek nem méltányos kielégítése esetében bosszúból sok kár tehető a pályán valamint a szállítások alkalmával is.

Egyes erdei pályák, mint pl. a Szerednyánszky, Szuchi, Voloscsin és Kanyáni völgyekből kivezetők, az ungvár—uzsoki állami közutat keresztezván, ez csak az ungvári m. k. államépítészeti hivatallal kötött szerződés alapján volt foganatosítható. A Termacsu erdei pálya pedig nem csak keresztezi az említett állami utat, hanem 157·56 m. hosszúságban az állami uttest szélén halad, miután a nehéz terepviszonyok miatt másképen nem volt vezethető. Az erre vonatkozó szerződés a földmívelési és kereskedelemügyi m. k. ministerium által kötöttet meg.

Végül szaktársaim kellő tájékoztatásképen főbb pontjaiban közzéteszem a főerdőhivatal által az ungi erdei pályák kezelése iránt 1892. évben szerkesztett és kiadott utasítást, megemlítvén még, hogy ez utasítás pontos megtartásának tulajdonítható az, hogy daczára a nagy kiterjedésű üzemnek, közel 10 évi időszak alatt e pályákon csak 2 nagyobb baleset történt kisiklás következtében, de ez is mindjárt az első évben, a mikor a munkások még gyakorlatlanok voltak.

Utasítás az erdei pályák kezelése és a kapcsolatos teendők iránt.

1. A pálya minden nap az erre hivatott személyzet által bejárando s a kötlemeszek csavarjai, valamint a sintartó szegek alaposan megvizsgálándók, az esetleges meglazulások pedig azonnal helyreállítandók. Ugyanekkor megvizsgálándók a talpfák is, s ha eliszaposodtak vagy alattuk a kavicságy meglazul, — a víz levezetéséről illetve a talpfák alátömköléséről kell gondoskodni azonnal. Ez utóbbi munka úgy teljesítendő, hogy az alátömendő kavics a sinpár alá s nem a talpfa középre jusson.

2. A tulemelések a kanyarokban hetenként legalább egyszer, szükség esetén azonban többször is megvizsgálándók és az esetleges hiányok azonnal kijavítandók. Ugyancsak ez alkalommal a sinek (vágány) távolsága is megmérendő, hogy vajjon nem állott-e be vágánybővülés? ha igen, ezen kisiklásra vezető hiány azonnal helyreállítandó. Ezen vizsgálat különben a kanyarokban is lehetőleg minden második napon, az egyes vonalrészekben ellenben hetenként egyszer teljesítendő. A vizsgálat a nyomtáv szerint bevágott lécczel eszközöndő.

3. A pálya erősebb emelkedései kezdő- és végpontjainál veresre festett oszlopok verendők be és erre a fékezők azzal figyelmeztetendők, hogy ily szakaszokon a legnagyobb óvatossággal haladjanak. A töltések padkái a kanyarkörivek külső részén gondosan fentarthatandók, esetleg szélesbitendők. A töltérszű ily helyeken semmi esetre sem lehet meredekebb mint 1:0:1:5. Nagyobb eső vagy zivatar után csak előzetes bejárás után lehet a szállítást eszközölni.

4) Ha a sinszálak folytonossága törés által megszakított, a sinszál vagy azonnal kicserélendő, vagy a törési helyre talpfa huzandó be, s a sin a törött helyen 2—2, illetve 4 szeggel lekötendő, a talpfa szilárd fekvése érdekében pedig a tulsó oldalon az ép sin szintén két szeggel megerősítendő.

5. A nagy emelkedésű pályaszakaszokon 2 fék használendő. Ehhez képest tehát úgy az első, mint a hátsó kocsiálnak fékesnek kell lennie.

6. Nedves vagy oly időben, midőn ugynevezett fagyókával van a sinpár borítva, csak kivételesen tartható fenn a pályán a szállítás. De ily esetben is csak a felvigyázó személyzet személyes felügyelete alatt teljesíthető a szállítás.

7. A pályakocsik különösen pedig fékkészülékeik minden nap megvizsgálandók, az esetleges hiányok azonnal pótlandók, a javítást igénylő kocsik pedig a vágányból kiemelendők, s annak jeléül, hogy velük közlekedni tilos, kerekeik mésszel befecsken-dezendők.

8. Ha a kocsik rakodás vagy más célból állanak, nemcsak a fék zárandó be, de az első kerekek alá fából készült ékek teendők.

Kocsik a pályán felügyelet nélkül nem hagyhatók, minélfogva azok éjjelre mindig a legalsó rakodókra viendők le, ha pedig az előre láthatatlan okból lehetséges nem lenne, a vágányból kiemelendők, s attól legalább egy méternyi távolságra helyezendők el.

Miután a fékek faalkatrészei gyorsan kopnak, ezen alkatrészek kellő mennyiségben készletben tartandók stb.

Fakereskedelem és faipar az 1899. évben.

(A kereskedelmi és iparkamarák évi jelentéseiből.)

11. Marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara.

A faiparnál a deszka- és épületfatermelés szakadatlanul folyik.

Elszomorító ebben a dologban az, hogy egyes vállalkozók Háromszék- és Csikmegyében nagy számban idegen munkásokat foglalkoztatnak, míg a kiszorult székely fejszemunkások százai Rumániában keresik meg kenyerüket.

A kedvezőbb vasuti díjtétel különben előnyére volt a termelésnek, miért az érdekelt körök hálás elismeréssel adóznak a kereskedelemügyi minster urnak.

Schwartz Mendel szászrégeni fakereskedő panaszolja, hogy a Marosmentén Gyimes felé csatlakozó vasut építésének halogatása miatt a Palota Ilván felállított új fűrészgyárát be kellett szüntetnie.

12. Miskolczi kereskedelmi és iparkamara.

A fatermelési viszonyok miatt az érdekelték panaszkodnak. A nyersfaárak magassága nincs arányban a kész termékével. A termelési költségek az üzemben szükséges gyártási anyagok megdrágulása és azáltal is emelkedtek, hogy a kerületünk északi részei-

nek munkás népessége nagy arányokban vándorolván ki, a létszám csökken, a mi a munkabérek emelkedését idézi elő. Ez annál inkább érinti a fűrészeket, mert a kész áru árviszonyai nem emelkednek, sőt némely ágban visszaestek. Tiszamenti fűrészeink más viszonyok hatása alatt állanak. Anyagjukat mármarosí erdőségekből szerezvén be, kiszolgáltatták a kincstári vállalkozóknak, a kik a helyzetet szükségkép hihasználják. A kincstári faeladás reformjának szükségét hangoztatják.

Faárugyáraink elfoglaltsága normális. Számuk nem emelkedett. A munkásviszonyok változatlanok.

Az építőipar pangása természetszerűleg kihatott az értékesítésre, valamint a kiviteli konjunkturák sem voltak kerületünk számára kielégítőek. A fuvardijakat magasoknak tartják, a külállamok vámtételeit is.

13. Nagyváradi kereskedelmi és iparkamara.

Élénkebb képet mutat a lefolyt évben az erdei termények termelése és ezek közül a *tüzifa- és épülettárával* való kereskedés. A tüzfatermelés a megelőző enyhe tél miatt, mely a kitermelést megfelelő árban úgy a fuvar, mint a munkások szempontjából lehetővé tette, — kielégítőnek jelezhető. S hogy ennek daczára a kereskedelemben a kínálat szaporodása volt tapasztalható, az abban leli magyarázatát, hogy részint az előző évről maradt készletek, részint az enyhe időjárás következtében, a rendesnél alább szálló szükséglet, a készleteket felettébb megszorította. Ily körülmények között csak természetes, hogy a tüzifa kelendősége az előző évekhez képest jelentékenyen visszament s a pangás ezen üzletágban az egész üzleti idény alatt tapasztalható volt annyira, hogy e miatt a tüzifa ára 10,000 kilogrammonként az előző évihez képest nyolcz koronával csökkent. Különben is nagy akadályát képezi a tüzfatermelésnek és kereskedésnek a bizonytalan munkáskéz szerzése, illetve a munkások megbízhatlansága, a drága vasuti szállítás, mely a tüzifát szállítóképességétől fosztja meg és a vasuti kocsik hiánya épen a legfontosabb szállítási időszakokban. Mindezen hátrányok daczára tüzfatermelőink nemcsak a környékre, hanem egész Budapestig, a szomszédos vármegyék területeire is kiterjesztették üzleti tevékenységüket. A tüzifa-termeléssel kapcsolatos talpfa-termelés a lefolyt évben is szintén jelentékeny üzletágát képezte kamarai

kerületünknek, a mennyiben annak termelése körülbelül 125,000 darabra tehető, míg a tűzifa-termelés össz mennyisége kamarai kerületünkben mintegy 300,000 normál ürmétert tehetett ki.

Az *épület és műfa termeléséről* kamarai kerületünkben alig lehet szó; annál fontosabb azonban az azokkal való kereskedés, minthogy nemcsak a kamarai kerületre nézve, hanem a szomszédos vármegyék kerületeinek is kamaránk székhelye szolgáltatja az épületfa-piaczot. Az épületfa-üzlet menete az elmúlt évben gyengének mondható, a mi legnagyobb részben a szűk pénzvviszonyoknak az eredménye, mely a nyomasztó mezőgazdasági helyzettel kapcsolatban, a legszükségesebb építkezésektől is visszatartotta a mezőgazdákat. Jelentékeny befolyást gyakorolt az épületfa üzlettelenségére az a körülmény is, hogy a kerületbeli pénzintézetek a nyomasztó pénzvviszonyok következtében a jelzálogkölcsonüzleteket felettébb megszorították, a mi az építkezési kedvet általában véve jelentékenyen lelohasztotta.

14. Pécsi kereskedelmi és iparkamara.

A fakereskedelmet az általános kedvezőtlen viszonyok érzékenyen sujtották. Az összes faiparokon kívül az építőipar jóval kevesebb faanyagot szükségelt, mint az előző években.

A kamarai kerületben a puhafát illetőleg még mindig a stájer és karintiai fa dominál. Fakereskedőink kivétel nélkül szivesebben kereskednének kizárólag a felsőmagyarországi és erdélyi puhafával, mely a méretek, minőség és ár tekintetében jobban kielégitené az igényeket, mint a stájer fa, azonban csak nagyon csekély mennyiségben tarthatják raktáron, mert a m. kir. államvasutak viteldijainak magassága miatt a cs. kir. déli vasut által igen olcsó viteldijak mellett szállított stájer áruval sehogysem versenyezhet. *Akárhány fakereskedőnk van, a ki évről-évre 2—300 kocsi rakomány felsőmagyarországi és erdélyi puhafa tartására vállalkoznék, ha a m. kir. államvasutak részéről megfelelő díjkezdményben részesülne. Kaposvárott felette sujtólag hat a fakereskedelemre az ottani vasúti kövezetvám, mely vasúti kocsi rakományonként 6 koronában állapítatott meg; Pécsen csak 1 korona a vámdíj metszett és hasított fa után.*

A pécsi kamarai területen levő 5 fafűrészelő-telep szerszám-

és műfában tavaly szép kivitelnek örvendett. Vevőkül leginkább német, belga és francia gyárosok jelentkeztek.

A faipar a pécsi kamara területén gyárüzemileg 4 gőzfűrész teleppel, 2 parkettgyárral, 2 asztalosáru- és egy orgonagyárral képviseltetik. Ezen üzemekben bizonyos állandóság észlelhető a munka és forgalom eléggé kedvezőnek mondható mérvében, csak a jutalmasság változik évről-évre; tavaly nagyon sok kívánni valót hagyott fenn.

A közönségesebb faárúk kelendősége úgy mennyiség, mint ár tekintetében nem volt kielégítő. A vásárokra dolgozó kisiparosok meg éppen erősen panaszkodtak.

A kádáripár, mely a phylloxera pusztítása következtében nagyon aláhanyatlott, a szőlők szépen terjedő reconstruálása nyomán ismét némi lendületet mutat.

A butoripar szűk korlátok közt mozgott. A fölös számban levő butorkereskedők mellett a tehetősebb asztalosok is Bécsből importálnak butorokat, mert ezek jóval kevesebbe kerülnek nekik, mintha maguk — bár géppel is — készítenék.

A kerékgyártó-iparban már évek óta észlelt visszaesés fokozatosan tart.

A pécsi kaptafagyár megfelelő üzleti forgótőke hiánya s a fegyházi erős verseny következtében a lét és nem lét közt lebeg.

Két műfaragónk csak a finomabb kivitelű czikkeket illető megrendelésekre dolgozik. Az olcsóbb s rendszerint butordiszítésekre használt közönségesebb faragványokkal a tiroli és karintiai tömeges behozatal mellett nem boldogulhatnak. A fafaragványokat pótló faszínűre befestett s butordiszítésre szolgáló olcsó czinköntvények kezdik nem régi életű divatjukat mulni.

A mezőgazdasági mellékfoglalkozásként üzött faragóiparnál feltűnő, hogy ujabbán a vásári kínálat erősen emelkedik, s hogy jobb minőségű, jobb kivitelű és eddig nem készített faárukat is hoz a piacra.

A m. kir. államvasutak igazgatósága e kamara közvetítése folytán 2 ilyen háziipari faragót részesített különféle faárúk szállításában.

A kosárkötő-ipar teljesen kipusztult a kamarai kerületben.

A közönséges kosárkötő-árak háziiparilag állíttatnak elő, a finomabbak pedig kereskedésekben vétetnek.

A földmivelésügyi minister ur Dunaföldváron 3 hónapra terjedt kosárkötőtanfolyamot létesített, mely szép látogatottságnak örvendett.

A földmivelésügyi ministerium az eladásra bejelentett faanyagok kimutatásának évenkénti kiadásával s a kamarák útján a fakereskedők és nagyobb faiparosok közt való terjesztésével a hazai fakereskedelemnek és faiparnak igen hasznos szolgálatot tesz.

15. Pozsonyi kereskedelmi és iparkamara.

A znióváráljai faipari-, a zayugróczyi fafaragó és fenyveschvojniczai gyermekjátékok készítő állami tanműhelyek és a bellusi állami kosárfonó iskola különösen a háziipar fejlesztése körül eredményesen működtek. Ez utóbbi tanműhely növendékeinek készítményei a legutóbbi brüsseli nemzetközi kiállításon kitüntetést nyertek el, de ezenkívül is több helyen elismerésben részesülvén, két bizományi üzlet létesítése vált szükségessé Trencsén-Tepliczen és Nyitrán. Az elmúlt iskolai évben 24 növendéke volt az iskolának, míg a taneredmény itt is gyengébbnek bizonyult az előző időkhöz képest.

Botgyártás. Kamarai kerületünk e különleges iparágát nagymértékben négy nagyobb gyár üzi. A termelés részben itthon s részben külföldön nyer elhelyezést. A kivitel Ausztriába és a continens legtöbb államába, valamint Angliába irányul s daczára ez árucizikkre fennálló tulságos magas vámtételnek, nemkülönben a divat változásával járó egyéb nehézségeknek, a termelés az elmúlt évben is fokozódott.

A zayugróczyi gyár üzemét még inkább lehetne e kedvező körülmények között fejleszteni, ha a fenforgó akadályok, esetleg különös támogatás útján is elháríttatnak, esetleg megszüntettetnek.

Itt is a vasut hiánya miatt a közuti fuvarra, illetve a postai szállításra van utalva a nagymennyiségű gyártmányok továbbítása. A gyár panaszkodik, hogy az utóbbi szállítási mód hiányos eszközei miatt a csomagok bérmentes elküldése nincsen eléggé biztosítva.

A mig valamennyi segédanyag beszérvése most már a hazai

piaczra terelődött, a fémkupakokat külföldről kell behoznia, a mit a magas behozatali vámok jelentékenyen megdrágítanak.

*Gyermekjáték-*ipar.** Kerületünkben ez iparágat csak a chvojniczai tanműhely és gyár képviseli szerény terjedelemben, öt segéddel és 13 tanonczczal. A gyermekjátékok a belföldön mind elkelnek s ez a körülmény is mutatja, hogy ez iparág fejlesztésére nemcsak nagy szükség, hanem kilátás is van elegendő fogyasztásra, a mi, eltekintve a gyermekjáték-iparnak a hazafias nevelésben nyilvánuló legközvetlenebb befolyását és fontos szerepét, valamint ez iparcikkből évenként mintegy 10 millió korona értékű külföldi behozatalt, kívánatos is lenne. Természetes, hogy egyelőre alig lehet a külföldi iparcikkeket nélkülöznünk, de a szükségletnek legalább azt a jelentékeny részét kellene hazai gyermekjátékokkal fedeznünk, a melyre nézve kezdődő iparágunk megfelelő minőséget előállítani képes.

Egyéb faiparágak. Mint régi bortermő vidéken, különösen Pozsonyban fejlődött ki a *kádáripar*, egyéb faipari ágak, jelesen *kemény- és puhafa nagybani feldolgozása*, azonkívül a *gőzfürészek üzeme* és *zsindelykészítés* a rendes viszonyok között folyt le.

Kamarai kerületünkben az erdők állománya lényegesen emelkedett s az erdősítések terén is az elmúlt év folyamán örvendetes haladás volt észlelhető. Különösen meg kell említenünk, hogy a befásítandó kopár területek beerdősítésénél az állam a szegényebb sorsu birtokosok segélyezése által, illetve ingyen csemeték és pénzbeli segélyek útján jelentékenyen közreműködött. A faállományt pusztító vagy károsan befolyásoló körülmények figyelemre méltó módon alig merültek föl. Pozsony vármegye egyes vidékeinek fakeskedelme elég élénk volt, ellenben Nyitramegye több részében, különösen a cserkéreg árának hanyatlása óta kedvezőtlenül alakult, minek oka egyrészt az építőipar megesappant fafogyasztásában, másrészt pedig a magas szállítási illetékekben keresendő. A faárak a multhoz képest változatlanul maradtak.

16. Soproni kereskedelmi és iparkamara.

Az erdei termény- és fakeskedés eléggé fejlett a kamara területén, bár mindkét kereskedelmi ág a forgalomba hozott áru jórészét más vidékről nyeri. A kerületbeli erdőterületek által szol-

gáztatott fanemek: épület- és tűzifa, ezenkívül kevés donga- és szerszámfa rendszeren helyben találunk fogyasztókra. Nagyobb fakereskedő-cézeink — mint már említettük — az ország erdőségeiben bővelkedő vidékeiről szerzik be a faanyagot, a melynek tekintélyesebb részét a külföldön értékesítik. Üzletmenetük nem volt kielégítő. A mi a *tölgyfadongát*, a kiviteli kereskedésben főszerepet játszó e faárut illeti, ennek termelése nálunk évről-évre esökken, míg az e téren a legnagyobb versenyt kifejtő északamerikai Egyesült-Államokban ugyanily arányban emelkedik. Mint örvendetes jelenséget említjük fel, hogy a *magyar cézek is nagyban üzik Amerikában a dongatermelést*, a hol az osztrák cézekkel együtt mintegy 1000 krajnai munkást foglalkoztatnak, mert dongafakészítéshez értő munkásokat Amerikában nem kaphatni.

Az erdei termények közt fontos szerepet játszanak a *fenyőtobozok*, a melyek feldolgozásával a kerületben két fenyőmagpergető vállalat is foglalkozik, a melyek üzletköre évről-évre tágul. Üzletmenetük a tobozterméstől függ, mely 1899-ben közepes volt; a minthogy a bécsujhelyi és innsbrucki magpergetők is Vas- és Zalamegyéből fedezik tobozszükségletüket, a nagy kereslet igen megrágitja a nyersanyagot. A tobozok ára az év végén már közeljárt a 70 koronához (q-ánként). Az évről-évre jelentkező élénk kereslet folyománya, hogy a tobozszedők már augusztus és szeptember hónapokban munkához látnak, a mikor pedig a tobozok még nem érettek. A gyűjtött anyagot kiskereskedők veszik át és tartogatják december—január hónapokig, a midőn a toboz ára magasban áll s csak akkor adják el a magpergető-vállalatoknak. Az ily áru oly rossz minőségű magot ad, a mely egyetlen erdőhivatal sem tud kielégíteni, mert a csirázóképességgel bíró magból is oly silány növény fejlődik, a mely ha az első évben nem is de a másodikban bizonyosan elpusztul. A kerületünkben pergetett magok tulnyomó része Németországba kerül, a honnan fenyőmagárunkkal hamar kiszorulunk, ha minőségén javítani nem tudunk. Ezért tisztelettel kérnők a földművelésügyi miniszter urat, hogy a közgazgatási hatóságok különösen Vas és Zalamegyében a fenyőtoboz november hó 1-seje előtt való szedésének meggátlására utasíttassanak s hogy azok, a kik a határidő előtt szedik le a tobozt, szigorú büntetéssel sújtassanak.

A *gubacs-kereskede*s üzletmenete az új áru megjelenéseig változatlan volt, mert jó minőségű áru az előző évről kellő mennyiségben állott rendelkezésre. Az 1899. évi áru a nedves időjárástól sokat szenvedett s midőn fogyatékos minősége nyilvánvaló lett, az 1898. évi jó minőségű áru kereslete hirtelen fokozódott, a mivel az áremelkedés is lépést tartott. Az 1898. évi I. rendű gubacs 22—24, az 1899. évi I. rendű gubacs pedig 18—20 koronán kelt, míg a gyöngébb minőségű csak 12—16 korona ár tudott elérni.

A *faipar* terén két számbavehető új vállalatról kell megemlékeznünk. Az egyik az *Ujlaki, Hirschler és fia* alsó domborui cég novai gőzfűrésze'te, mely 26,000 korona befektetéssel létesült. Deszkát és pallót állít elő s áruát a győri és budapesti piacon értékesíti. A másik új vállalat *Leitner János* körmen di cég gőzfűrésze'te és parkettgyára, mely szerény alakban eddig is fönnállott, de modern felszerelést és új gyárépületet 50,000 korona befektetéssel az elmúlt évben nyert. A fűrészelt faáru't belföldön értékesíti, a nyers parkettát Német- és Franciaországba, továbbá Svájcba szállítja, míg a kész parketta részben hazai piacokon, részben Grácban kerül eladásra.

Fűrészvállalatainknak sok nehézséget okoz a vidékbeli nyers anyag kevésbé kielégítő volta; a távolabb eső helyről szerzett nyers anyagot pedig a szállítási költségek drágítják meg.

17. Szegedi kereskedelmi és iparkamara.

A kerület nagyarányu *fakereskedése*, főleg a kerület központján: Szegeden az 1899-ik év folyamán szokottnak nevezhető rendes üzemkörben mozgott és megtartotta állandó élénkségét. Szeged nagyobb fűrészgé'arai különben oly ipari üzemet folytatnak, melynek készítményei az egész országban és a lehetséges kiviteli forgalomban jutnak kereskede'sbe.

Kerületünk *fakereskedését* a méreteiben az jelzi leginkább, hogy a múlt év alatt mintegy negyedmillió köbméter gömbfa hozatott le a Maroson és Tiszán, abból csupán Szegedre több mint 160,000 köbméter, a mi közel 3 millió korona értéket képvisel.

A tűzifakereskedés is nagyterjedelmű a kerületben és kemény tűzifa mintegy 25,000 méteröl hozatott csak Szegedre, a mi több mint 600,000 korona értéknek felel meg.

Ez a pár számadat is mutatja már Szeged fakereskedésének jelentőségét, de még inkább az, hogy az itteni telepek erős kiviteli fakereskedést üznek és hogy ujabban egyik szegedi cég Fiumén át Afrikába küldött néhány waggon fűrészelt anyagot, a további export kilátásával, egy másik cég pedig direct hajórakomány faanyagot adott és szállított el Németországba, a hol az ezzel bevezetett fakivitel számára jó piac kínálkozik.

A fakereskedés egyéb viszonyaira a faiparról szóló részben visszatérünk és itt még annyit említünk föl, hogy nagyobb nehézségekkel küzdöttek a kerület vidéki fakereskedései, melyek inkább a megfelelő helyi piacok forgalmára alapítják üzletüket. De panaszos jelentést tesznek az újvidéki igen jelentékeny fakereskedések is, melyeknek kiviteli tere Szerbia, a hol azonban a szerb kormány által alkalmazott jogosulatlan vámtételek ezt a kiviteli üzletet komolyan veszélyeztetik.

Kerületünk faiparát elsősorban a gőzfűrész-telepek képviselik, melyek között 15 igazán nagyszabású telep van, mert csupán a négy szegedi fűrésztelep 26 fűrészszel dolgozik és jelentékeny ily vállalatok vannak a kerület minden részében. Ezek a nagy telepek, melyek összevéve több mint ezer munkást foglalkoztatnak, nem korlátozzák üzemeiket a helyi szükséglethez, mely az elmúlt év alatt hanyatlónak bizonyult, hanem fűrészelt faanyaguk számára távolos és részint külföldi piacokat keresnek és találnak.

Magyarázatul szolgál erre a kerület nagy telepeinek kiváló versenyképessége, melyet alig haladhatnak túl az ország hasonló vállalatai, mivel egyes gőzfűrész-tulajdonosaink az elérhető legolcsóbb gömbfával rendelkeznek és illetőleg a nagymérvű nyersanyag-szükségletüket erdők megvételével avagy irtásra (?) való átvételével szerzik be és a legkedvezőbb vízi úton hozzák telepeik helyére. Ennek a teljes versenyképességnek köszönhető, hogy a csökkenő építkezések és a fafeldolgozó iparok rossz üzletmenete miatt megfogynak helyi szükséglet dacára is fűrésztelepeink majdnem kivétel nélkül teljes és folytonos üzemmel dolgoztak a múlt évben is, mert kelendőséget tudtak szerezni fűrészelt anyaguknak messzebb vidékeken és a vámkülföldön, a mint erről a fakereskedésről szóló fejezetben már említést tettünk.

Fűrészelt anyagon kívül e telepeken nagymérvű a zsindely-

készítés is, ez azonban a múlt év folyamán, az apadó szükséglet-hez szabva, kisebb arányu volt. A kerület két telepe be van rendezve gyufaszál-gyártásra is, melyben a készítmények folyton és könnyen értékesíthetők.

18. Temesvári kereskedelmi és iparkamara.

Erdei *fatermelésünk* a lefolyt évben nem tüntet fel lényeges változást. A karánsebesi vagyonközség erdőkezelésének kimutatása szerint ennek területéről összesen 11,200 köbméter müfa és 70,919 köbméter tűzifa adatott el, melyért összesen 86,200 korona folyt be. Müfaként majdnem kizárólag tölgy, és bükkfa kél el. — *Ezen fontos favidék igazi jelentőséghez csak úgy juthatna, ha a karánsebes-hátszegi vonalnak évi jelentéseinkben annyszor sürgetett kiépítése ténynyé válnék.* A fakereskedelem terén a helyi forgalom mindjobban decentralizálódik. A kiviteli forgalom szép lendületnek indult, mely legelsősorban czéltudatos tarifapolitika eredménykép tekinthető, mivel ez tette kereskedőink számára távol nyugati piacok felkeresését lehetővé. A kivitel főleg Németország, Anglia és Hollandia felé irányul, a hol a magyar fa hirneve nőttön-nő. *E kiviteli ágon még sokat lendíthetne a vasuti adminisztrációban észlelhető sokféle visszaállás s az ugyiszólván permanens kocsihiány megszüntetése, az ugynevezett mellékilletékek leszállítása és a tengerhajózási viteldijszabás mérséklése.*

19. Zágrábi kereskedelmi és iparkamara.

Az erdészeti az új erdőtörvény védelme alatt és a vonatkozó határozmányok szigorú alkalmazása mellett elég kedvezően fejlődik; a mi pedig a mi forgalmi mérlegünkre annyira fontos fake-reskedést illeti, e tekintetben a múlt üzleti évben egészen szép eredmények érettek el.

Mindenekelőtt felemlitjük a fakereskedés főágát, t. i. a tölgydongát. Az előző évek jelentékeny készlete kedvező árak mellett kelt el, a melyek Sziszek állomáson számított átlagos árakat alapul véve, 400—490 korona közt váltakoztak 1000 darab 36/1 4—6 Monte után. Az összes kivitel Fiumén és Trieszten át meghaladta a 48 milliót, melyből magába Franciaországba 44 millió, Olaszországba 2 millió drb a többi pedig különböző államokba szállított.

A németországi kádárarut, melyről számszerinti adatok hiányzanak, kevésbé keresték, minek folytán alacsonyabb volt az ára is.

Valamely horvát-szlavonországi vasuti állomásra szállított áruért netto akóért a minőség szerint 1 korona 80 fillértől 2 korona 70 fillérig fizettek. Tölgyfatörzseket szüntelenül és sokat kerestek, az árak is nagyon kedvezők valának, a mennyiben köbméterért, méret és minőség szerint, valamely szávai hajó, vagy vasuti állomásra állítva 50—80 koronát fizettek. A fűrészelt tölgyfa és talpfák kedvező és keresett piacra akadtak Németországban, Görögországban és Egyiptomban. Ausztria is sokat vásárolt belőle.

A kamarakerületünkben levő gőzfűrészek igen intensive dolgoznak.

A zágráb környékén levő gőzfűrészek építési czélokra vannak erősen igénybe véve. Ezenfelül dolgoznak kivitelre is, nevezetesen a keményfa s főkép a tölgyfa fűrészáruban. Ezen működésük jelenlegi terjedelmében, a fennálló tarifalis viszonyok mellett, csak addig lesz fenttartható, a mig az erdők közelsége a munkát lehetővé teszi, de a fának távolabbról való szállítása ezen vállalatok versenyképességét is meggyengíti.

Hogy Zágráb fővárosban ezen fontos iparágnak jövőbeni fennmaradása biztosíttassék, mulhatlanul szükséges, hogy részükre, mint ez több hasonló magyar vállalatnál is történt, a reexpeditionalis tarifa kedvezményei biztosíttassanak, mely körülményre bátorkodunk már most a mérvadó körök figyelmét felhívni.

Együttal a hazai erdei termékek versenyképességének a belga, németalföldi, francia és angol piacokon való biztosítása és lehetővé tétele czéljából szükséges lenne, hogy reexpeditionalis kedvezményekkel párosult közvetlen vasuti tarifák állíttassanak össze, kapcsolatban a Fiuméből a különböző nyugat-európai kikötőkkel fentartott gőzhajójáratokkal. A gőzfűrészekről elmondottak érvényesek a zágrábi parkettagyárra nézve is, mely jeles gyártmányaival sok balkáni nagy központban is képes volna eredménynyel versenyezni, ha közvetlen vasuti tarifák rendelkezésére bocsáttatnának.

A nyers páczaelőállítás a mult évben jelentékenyen hanyatlott, minek oka a külföldi lanya keresletben és ennek folytán előállott árhanyatlásban keresendő. A kivitel mindig ugyanazon

irányban mozog, t. i. Ausztriába, Németországba, Franciaországba, Angliába s némileg Észak-Amerikába is.

Kész pálczaáru, valamint ernyőbotok jobb keresletnek örvendenek s ezeknél az elmúlt évben is kielégítő eredmények értek el.

20. Zenggi kereskedelmi és iparkamara.

Erdei termelésünk s fakereskedelmünk a külföld versenyével nemcsak a külföldi piacokon küzd, hanem a fiumei piacon is, minek következtében fakereskedelmünkre nézve egyre rosszabb idők járnak. Az erdei termények értékesítése ennek következtében jelentékeny akadályokba ütközik; a feldolgozott erdei terményeknek a tengerhez szállítása elegendő számú fuvaros hiányában kiterjedtebb termelés mellett akadozik; vasutak híján a közutakon való továbbítás lassu és költséges, a trieszti és az olasz kikötőkkel pedig nincsen közvetlen gőzhajóösszeköttetésünk, pedig kivitelünk java része éppen ezen kikötők felé irányul. A szállítás tekintetében ily viszonyok között a kisebb vitorlás hajók igénybevételére vagyunk utalva, ha a gőzhajón történő szállítással járó összes költséget megtakarítani akarjuk.

Fakereskedelmünk pangása kedvezőtlen visszahatással van egész közgazdasági életünkre, mert vidékünk lakossága legfőbb kereseti forrását épen az erdőkben leli. Ezen gazdag forrásból államhatalmi támogatás mellett bő jövedelem és jólét fakadhat, s e támogatás nem kell, hogy egyébre irányuljon, mint e vidékek elhanyagolt közlekedési viszonyainak javítására, azaz: a várvavárt vasuti összeköttetés létesítésére.

Erdei termelésünkben némi javulás mutatkozott az 1899. év vége felé, midőn a kereslet puhafa után, különösen pedig a törzsek, gerendák és deszkák után növekedett. Bükkfatermékeink forgalma kevés kivétellel, mint az előző években, úgy a múlt év folyamán is szűk határok között mozgott, bár óriási terjedelmű bükkfa-erdeink a magasabb igényeknek megfelelhetnének. Puhafaanyagot, nevezetesen törzseket és gerendákat Franciaországba való kivitel céljából a zenggi kikötőn át a fiumei kikötőbe elszállítottak 21 tutajjal: 8734 drb = 8,679 m³ = 56,677 q, a sveti-juraji kikötőből 12 tutajjal: 5,758 drb = 5,205 m³ = 32,778 q, a stinicei kikötőből 1 tutajjal: 554 drb 640 m³ = 2,564 q, összesen tehát 35 tutajjal; 15,396 drb, 14,931 m³ = 96.051 q.

A vámkülfölddel való forgalomról szóló adatok szerint a zenggi, sv.-juraji és novi-i kikötőből közvetlenül Franciaországba 2,000 q, Olaszországba 21,837 q, Montenegróba pedig 400 q. puhafaanyag szállított ki; fűrészelt puhafaáru Noviból Olaszországba 1,227 q. vitetett ki. A fűrészelt áru termelése nem nagy, a mióta a stirovaci gőzfűrész szünetel, s a stajuicai gőzfűrész is csak az év vége felé kezdte meg a működését. A keményfaanyag, kiváltképen rostakerék lapátok és evezők kivitele a fentebb említett kikötőkből Olaszországba 5,219 q, Montenegróba 3 q., összesen 5,222 q. tett ki. A vastag keréklapátok után a kereslet meglehetősen nagy volt, míg a vékonyabb áru után nagyobb kereslet nem volt.

Bükkfa tüzelőfa, mely fakivitelünk jelentékeny részét teszi, 65,194 q. szállított ki egyenesen Olaszországba.

A fenyő- és bükkfadongák termelése meghaladta a keresletet. A kivitel Franciaországba 4,150 q., Olaszországba 5,251 q., Görögországba 5,390 q., összesen 14,791 q. volt.

A bükkfadeszkák után a kereslet igen csappant, s ezen valamikor fontos és jövedelmező termelés hagyatlást mutat. A faabroncsok utáni keresletet a vasabroncsok egészen háttérbe szorították.

Faszenet a buccarii, portorei és novi-i kikötőkből szállítanak ki Olaszországba; a kivitel az első két kikötőből 30,945 q., a novi-i kikötőből 1,040 q. összesen 31,785 q-t tett ki.

Az erdei termékek a következő árakon keltek: törzsek és gerendák, kikészítve a fiumei kikötőben m³-ként 25 K., fűrészeltáru, czölöpök, deszkák: m³-ként 24—28 K., a fenyőfadongák ára kötegenként 1 K. 30 f.—1 K. 80 f. közt mozgott; a keréklapátok nagyság szerint 70 f.—2 K. 80, evezők nagyság szerint 1 K. 20 f.—3 K. 40 f.; bükkfa tavoletták 100 drb 36—40 K.; bükkfadongák 1,000 drb 44—48 K., bükk tüzelőfa köbméterként 6 K., faszén métermázsánként 5—6 K. ár között váltakoztak.

Faipar. Iparvállalataink javarésze a fának feldolgozásával foglalkozik, az erdőkben 81 vállalat fejtette ki munkásságát 52 turbinával és 5 gőzfűrészszel. A stirovaci állami gőzfűrész a múlt évben sem tétetett üzembe, a stajnicosai gőzfűrész pedig más kezekbe került s csak az év vége felé kezdett dolgozni.

Faiparunkat két vállalat képviseli: a hajlított bükkfa-butorgyár és fafaragászati gyár, mely újabban furnirgyártással is fog-

alkozik, s főtörekvése oda irányul, hogy a hazai piaczkon a külföldi gyártmányokkal sikerrel versenyezhesen. Utóbbi gyár a múlt év folyamán nagy tűzvésznek volt színhelye, de tulajdonosai újból felemelték, sőt kiterjedtebb üzemre is berendezték. Mindkét gyárban tulnyomóan idevaló munkások alkalmaztatnak. Az önálló iparosok közül a fának feldolgozásával foglalkozott 2 fűrész, 1 ács, 10 bognár, 2 evezőgyártó, 7 kádár és 76 asztalosmester.

Ezen iparág kiváló fontosságára való tekintettel a Lika-Krbava vármegyében levő egyetlenegy szakiskola nem elégitheti ki az igényeket, míg egész Fiume-Modrus-megyében ilyfajta szakiskola egyáltalán nem létezik.

IRODALMI SZEMLE.

A tarnóczi kövült fa. (*Pinus Tarnociensis*) Dr. Tuzson Jánosnak, a m. k. közp. erd. kísérleti állomás adjunktusának ily czimű dolgozatát ismertette dr. Mágócsi Dietz Sándor egyet. tanár a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának f. évi október 22-én tartott ülésén a megfelelő kövület-darabok, mikroszkopi csiszolatok és színes képek bemutatása mellett. Tevékeny szaktársunk dolgozatát az előadás nyomán a következőkben ismertetjük.

A dolgozat tárgyát a *Kubinyi* Ferencz által 1837-ben Nógrádmegye Tarnóc községe mellett felfedezett kövült fatörzs meghatározása képezi.

A bevezető rész a törzs előfordulásának leírásán kívül történelmi adatokat tartalmaz a törzs felfedezésére, és irodalmi ismeretetésére részve. Ezek szerint a törzs óriási méreténél fogva kezdettől fogva nagy feltűnést keltett, és többször képezte ismertetés, leírás és előadások tárgyát, nemcsak nálunk, hanem külföldön is. A törzset részletesebben a felfedező *Kubinyi* és dr. *Szabó* József irták le. Azzal, hogy mily fafaj törzséül tekintendő, dr. *Felix* János és az ő vizsgálatai nyomán dr. *Staub* Mórícz foglalkoztak. Dr. *Felix* a törzset a *Pityoxylon Kraus.* genushoz sorozta, fajilag azonban a rossz megírtás következtében nem tudta meghatározni, de legközelebb állónak vélte a *Pityoxylon Mosquense Merckl* fajhoz.

A szerző rámutat általánosságban arra, hogy a törzs anatómiai szerkezete szerint meghatározott fossil fák jelenlegi rend-

szere nem nyújt biztos alapot meghatározásokhoz s kitűzi elv gyanánt azt, hogy a fossil fákat a recens (jelenleg élő) fák anatómiai szerkezete alapján kell meghatározni és ezek természetes rendszerébe kell azokat beilleszteni. Ennél fogva nem tartja helyesnek azt, hogy a tarnóczyi kövült fa a *Pityoxylon*-okhoz csatoltassék.

A második szakasz a kövület előfordulását tartalmazza geológiai szempontból és az elkövesedésről szól. Eszerint a törzs az alsó és felső mediterrán határán fordul elő biotit-andesittufa által borítva. Ez alatt homokkő-réteg terül el, melynek a törzs mellett levő egy padkájában levél és tülenyomatok és harmadkori emlősök lábnyomai találhatók. Szerző leírja a tüket, anélkül azonban, hogy a törzs és a tük között határozott összefüggést látna, de az összefüggést nem tartja kizártnak. A körülmények arra vallanak, hogy a törzs mint élő fa is azon a helyen állt, ahol most fekszik s ez a körülmény a más helyeken nagy számmal található másodlagos előfordulása fakövületekkel szemben nagy értéket kölcsönöz a tarnóczyi kövületnek, mert honunk mediterrán-korszakbeli flórájára és klímájára vonatkozólag értékes adatokat szolgáltat a tudománynak.

A törzs ásványos anyagát valamely erősen fénytörő, kettőstörésű, optikailag kéttengelyű opál vagy chalcedon féleség képezi, emellett azonban sok abban az organikus anyag és különösen a fossil gyanta, melyben egyrészt a borostyánkősav, másrészt pedig a közvetlenül alkohol által kivonható gyanta is kimutatható.

A következő szakasz a törzs anatómiai szerkezetének leírását tartalmazza a dolgozathoz csatolt kép alapján. A keresztmetszet képe szerint a törzset jól kivehető évgűrűk képezik élesen kiváló vezető és szilárdító pásztával, miből az következtethető, hogy akkor, midőn a tarnóczyi fa élt, épen úgy váltakoztak évszakok mint jelenleg.

Az évgűrűket tracheidák alkotják, melyek között egyenként, vagy periferikus sorokban többesével összetett gyantajáratok fordulnak elő. Ezeket igen vékony falu parenchím sejtek környezik és bélelik ki s közelükben a rendesnél rövidebb s vízszintes végfalakkal záródó tracheidák is előfordulnak.

A sugárirányú hosszmeteszet mutatja, hogy a vezető tracheidák sugárirányú falain egyesével és kettős sorokban udvaros gödör-

kék fordulnak elő. Néhol 3 ily gödörke is esik egy sorba. Udvaros gödörkék a szilárdító pásztában úgy a sugárirányu, mint a hurirányu metszeten is előfordulnak. A bélsugarakat parenchima-sejtek és tracheidák alkotják; utóbbiak rendesen a szegélyt képezik, néha azonban a bélsugarak belsejében a parenchima sejtek között is előfordulnak. Ritkán csupa tracheidákból álló bélsugarak is előfordulnak. A bélsugár-tracheidák falain udvaros gödörkék, a parenchima sejtek falain pedig egy sorban elhelyezett egyszerű gödörkék vannak. A vezető pásztában 2—4, a szilárdítóban 1 ily gödörke esik egy tracheidára. Igen ritkán két sor gödörke is esik egy parenchima sejtre.

A hurirányu metszeten látható, hogy a bélsugarak változó magasságúak, egyszerűek és összetettek. Az összetett bélsugarak gyantajáratokat zárnak magukba.

A tracheidák mindhárom metszetből kivehetőleg spirálisan esikoltak.

A 4-ik szakasz a leírt jellegek alapján a meghatározással foglalkozik. Eszerint a tarnóczi fával azonos fossil faj még nem iratott le, valamint a recens flóra coniferái között sem akad oly faj, amelylyel azonos lenne.

Ez új fajnak a fossil fajok rendszerében való beillesztését szerző nem tartja czélszerűnek azért, mert a „... *xylon*” és „... *ites*”-el végződő nevű fossil genusok bizonytalan keretet nyújtanak a fajok számára. E genusoknak alig van systematikai értékük s az oda sorozott fajok nagy része hiányosan van jellegezve. Ez, s az e rendszerben uralkodó zűrzavar konkrét hivatkozásokkal van e szakaszban vázolva és bizonyítva. Kiemeli itt a szerző, hogy miután a törzs anatómiai szerkezete alapján csak oly fossil fákat vagyunk képesek meghatározni, amelyek recens fajokhoz, vagy recens genusokhoz csatolhatók és miután pusztán az anatómiai szerkezet alapján új genusokat úgy sem vagyunk képesek — mai ismereteink mellett — rokonságuk szerint képezni, felesleges a fossil fák számára külön rendszer, külön genus nevekkel. A recens flóra természetes rendszerében a tarnóczi kövült fa, anatómiai szerkezete alapján, a szűkebb értelemben vett *Pinus*-okhoz sorozandó s a törzs lelőhelyéről, szerző azt „*Tarnociensis*”-nek nevezte el.

(B.)

A fenyőcsemeték Botrytis betegségéről (*Botrytis cinerea* Pers.)
 értekezik Tuzson János dr az „Erdészeti kísérletek“ legutóbb megjelent idei 2. számában, eredeti kutatások és megfigyelések alapján. Ezt a gombát Hartig Róbert dr. és Tubeuf dr. a szabadban főleg a Douglas-fenyőn s csak egy esetben egy jegenyefenyő-fiatalosban figyelték meg. Tubeuf dr ennél fogva *Botrytis Douglasii*-nak is nevezte el e gombát. Ezenkívül ismeretes volt róla, hogy mesterséges uton a lucz- és vörösfenyőt is lehet vele inficiálni, a természetben azonban e fanemeken eddig még senki sem észlelte, illetőleg senki sem ismerte fel.

Tuzson János dr.-nak tavaly utazásai alkalmával hazánk több vidékén feltűnt, hogy a fiatal fenyvesek legújabb hajtásai lekonyulnak és elszáradnak. Különösen a lipitújvári erdőőri szakiskola erdejében volt a baj feltűnő. Hogy ez a betegség országszerte el volt terjedve, azt a kísérleti állomáshoz sokfelől beküldött beteg példányok bizonyították. A beküldők rendszeren a késői fagnak tulajdonították a hajtások elfonnyadását, ennek a nézetnek tartatlansága azonban többnyire ki volt mutatható. Így a megbetegedett fenyőcsemeték tözsomszédságában néhol a fagy iránt igen érzékeny fanemek tenyésztek és egészen sértetlenek voltak, másutt ugyanazon csemetén, sőt annak egy pereszlenén is csak egyes hajtások fonnyadtak el, ami fagy esetén valószínűtlen, végül a legjobb bizonyíték az, hogy még nyár derekán is, a mikor a fagy teljesen ki volt zárva, észlelhető volt ez a baj kezdő stádiumában.

Ezt az elfonnyadást Tuzson dr. ekként elsősorban a lucz-fenyőn, azután a jegenye-, Nordmann-, Douglas-, erdei- és vörösfenyőn észlelte s a fonnyadó hajtásokból üvegbura alatt a Tubeuf dr. által *Botrytis Douglasii* név alatt leirt gomba conidiumtartóit tenyésztette ki. Egy éven át folytatott kísérletei arra az eredményre vezettek, hogy ez a betegség a legtöbb, sőt valószínűleg valamennyi *Picea* és *Abies* fajt megtámadja, nemkülömben a vörösfenyőt és erdei fenyőt is. A szabadban eszközölt megfigyelések a *Picea* és *Abies* fajok egyikének vagy másikának különös fogékonyágát e betegség iránt nem mutatták ki. Elegyes fiatalosokban is hol a luczfenyő volt a Douglasfenyővel szemben erősebben megtámadva, hol pedig ellenkezően. Az üvegbura alatt mintha az *Abies*-fajok lettek volna érzékenyebbek.

„Ha különben meggondoljuk azt — mondja Tuzson dr. —, hogy a betegség iránti hajlamosság a gazdanövény diszpozíciójától függ s ha tekintetbe vesszük, hogy a diszpozíció egyrészt a gazdanövényellenállóképességét szabályozó termőhelyi és más viszonyoknak, másrészt pedig a gomba tenyészetére befolyó körülményeknek legváltozatosabb, — néha kifürkészhetlen — kombinációitól függ, úgy be kell látnunk, hogy nem csoda, ha ebben a kérdésben nem lehet általánosan érvényes tételeket felállítani. Az egyes fenyőfajokra e tekintetben csak esetről-esetre, a különféle viszonyok szerint lehet viszonylagos következtetéseket vonni.“

Ott, a hol Tubeuf dr. figyelte meg e növénybetegséget, nyilván a Douglas-fenyő volt leginkább diszponálva iránta s ezért is adta a nevezett kutató e betegségnek a *Botrytis Douglasii* nevet. Minthogy azonban Tuzson dr. saját megfigyelései alapján meggyőződött arról, hogy ez a *Botrytis* nemcsak a Douglas-fenyőt, hanem más fenyőfajokat is megtámad, mivel továbbá ez a faj alaktanilag teljesen azonos a szőlő levelein és bogyóin fellépő *Botrytis cinerea* Pers. fajjal, Tuzson dr. nem tartja jogosultnak Tubeuf dr. elnevezésének további fentartását, mely csak a synonymokat szaporítja, hanem a *B. cinerea* elnevezésnek ítéli oda az elsőség jogát. Rózsáról vett *Botrytis-conidium*okkal sikerült megfertőztetni *Abies*, *Picea*-, *Acer*- és *Pinus* csemetéket és megfordítva ezekről vett anyaggal sikerült az infekció rózsán és szőlőn.

A botanikusok a *B. cinerea*-t a *Sclerotinia Fuckeliana* d. Bary gomba *Botrytis*-alakjának mondják s a szőlőn a két alak tényleg elő is fordul együtt. Más növényeken előforduló *B. cinerea* *sclerotiumaiból* azonban megint csak *Botrytis conidium*-tartók nőnek ki s apotheciumokat sem Tubeufnek sem Tuzsonnak nem sikerült tenyészteni. Ezért a *Botrytis cinerea* a *Scl. Fuckelianától* külön volna választandó mindaddig, amig összetartozásuk biztosan ki nem mutatható.

A betegség jelenségei a következők: A gomba csak fiatal, zsege hajtásokat támad meg. Luczfenyőn csak a legfiatalabb hajtáson jelentkezett, az *Abies* fajokon azonban az egyéves hajtásokra is áterjedt, a melyeken a gomba elterjedésének hatása élesen kitűnik, a mennyiben a megtámadott rész megbarnul, tüit nagyjából elveszti és összezsugorodik. Ennélfogva az *Abies*-fajokra

veszedelmesebb mint a Piceákra. A zsenge hajtásokon először fonnyadást és sárgulást idéz elő, később az egész hajtás lekonyul és megbarnul. A színváltozás a szerint amint a hajtás töben vagy csucson támadtatott meg, alulról felfelé vagy felülről lefelé terjed.

„A beteg hajtások tüin és magán az ágon is apró fekete pontok, mycelium-csomók, és szintén fekete, de nagyobb, egészen 1 mm. átmérőjű csomók, sclerotiumok ütnek ki, melyekből nedves időjárás alkalmával, vagy a laboratóriumban üvegbura alatt, egyenként vagy kisebb-nagyobb csokrokban 6—8 mm. hosszú conidiumtartók emelkednek ki, apró conidium csomócskákat fejlesztve.“ Ha egy ily hajtást megérintünk, a conidiumok felhőske alakjában szállanak fel. A conidiumtartók, ha a szabadban képződnek, barnás-szürkék, üvegbura alatt fejlődve fehérek. A megtámadott hajtások télen át és a következő évben a hajtáson maradnak s csak lassan töredeznek le.

A betegség terjesztői a conidiumok, a melyeket a szél szerte széjjel visz, de a hajtások érintkező helyein myceliuma által is terjedhet.

„A betegség a csemetékre csak addig veszedelmes, amíg hajtásaik zsengek; ha ezek bizonyos fokon túl megerősödtek, úgy már nem árthat nekik. Ebből az okból fordulhat elő az, hogy egyes fiatalosokban, melyekben az egyes fajok más és más időben hajtanak ki, vagy oly elegyetlenekben, melyekben egyes csemeték korábban, mások jóval később bontják ki rügyeiket, a betegség csak egyes fajokon, illetőleg csak egyes példányokon telepszik meg. Ha ugyanis oly időjárás lép fel, amely a gomba tenyésztetere előnyös, úgy azok a csemeték kapják meg a bajt nagyobb mértékben, amelyek hajtásaik állapotából kifolyólag éppen abban az időben hajlamosak a betegségre.“ Apró csemetéket a Botrytis cinerea megölhet, nagyobbaknál csak az illető évi növekvés vallja kárát a bajnak, a mely egymás után több évben is felléphet.

Az erdőben kivihető óvintézkedések a fiatalosok ellenállóképességének emelésére szorítkoznak, nevezetesen a tenyésztendő fajokat helyesen kell megválasztani, a fenyőt nem kell oly helyekre kényszeríteni, ahol otthonosnak magát nem érzi, czélszerű végül a fajok elegyítése.

Parkokban a megtámadott hajtások levágása és elégetése

vezethet célhoz. Ily helyeken jó az elhalt növényi részeket is eltávolítani, mivel a *Botrytis cinerea saprophita* módra ezeken is tenyészik.

Tuzson dr. közleményét egy színes kivitelű tábla kíséri. (B.)

A tutajozás korlátozása Württembergben. Az „Allgemeine Forst- und Jagd-Zeitung“ idei 5. számában közölt württembergi levél szerint Württemberg és Poroszország szerződést kötöttek, mely szerint a tutajozást a Neckarnak az Enz torkolata feletti részén és a Glatton megszűnik. Az egyezés akkor lép életbe, ha a Glatt község és a neckarhauseni állomás közötti műút elkészül s a forgalomnak átadatik, ami ez év őszére remélhető. A beszüntetéssel a rajnai Schwarzwaldból való faszállítás történetének egy fejezete záródik.

Ettől fogva még csak az Enzen és Nagoldon és mellékvizein, valamint a Neckar alsó részén lesz tutajozás, de itt is azon vannak a vízműveknek tulajdonosai, hogy a tutajozás megszűnjék. Ennek folytán az utóbbi években rendszabályok is hoztak, a vízműveknek tutajkároktól való megvédésére s a költségeket illetőleg bebató vizsgálatokat is eszközöltek. E szerint a tutajozás m^3 -ként 20—40 fillérrel kevesebbe kerül, vagy 36—72 márkával tutajonként (átlag $180 m^3$), mint a vasut. A vízi utak az államnak évente 30,000 márkába kerülnek, vagyis $1 m^3$ -re 2 márka 20 f csik.

Mindamellett a kormány a tutajozást teljesen be nem állíthatja, mindaddig, míg a vasutak s utak megfelelően ki nem épülnek.

Ehez képest körvonalozza is a württembergi kormány jelenlegi álláspontját, következőleg: „Feltétlen előnyben egyik érdekcsoport sem részesülhet, hanem a kormánynak az lesz a feladata, hogy közvetítőleg lépjen közbe s különösen óvakodjék oly rendszabályok alkalmazásától, melyek egyiknek több kárt okoznak, mint a mennyi haszna van belőle a másiknak. E mellett fokozatos eljárással a tutajozást csak azon mértékben fogja korlátozni, amint azt más közlekedési eszközök fejlődése megengedi. (K—s)

Fakereskedelmi lapokból. Ugy a hazai, mint némely külföldi fakereskedelmi lapok ez év folyamán több oly tárgyú közleményt hoztak, a melyek az erdőgazdaság szempontjait is érintik s részünkről ama szoros kapcsolat következtében, a mely az erdőgazdaság és a fakereskedelem között fennáll, figyelmen kívül nem

maradhatnak. A midőn arra készülök, hogy eme közlemények fölött bírálgatva, szemlét tartsak, nem akarom magamat az időszerinti sorrendnek alávetni, hanem elsősorban, mint leginkább figyelemreméltóval, azzal a cikksorozattal foglalkozom, a mely a *Faipari és Fakereskedelmi Értesítő* f. é. 8. és 9. számában „*Allapotaink*“ czimén jelent meg és Scheiber Endrét vallja írójának.

Ezuttal ennek a cikksorozatnak csupán tartalmával ismertetem meg a t. szakközönséget, hogy azután a lap egyik közelebbi számában hozzáfűzzem az erdőgazdaság szempontjából felmerülhető megjegyzéseket.

Az első fejezetben, mely *fatermelésünk jelen és jövő állapotáról* szól, a cikk írója körülbelül a következő eszmemenetet követi: Ezidőszerint fahiányról szólni még nem lehet, ámde a folyamatban lévő óriási termelés mellett nincs kizárva, hogy ez az eshetőség néhány évtized múlva bekövetkezik.

Az általános pusztitásközben egyetlen szerencsénk az erdőtörvény, a mely a kötött birtokok használatát szabályozza és a letarolt területek felujtásáról gondoskodik. A nemzeti erdőtökének ez a magva tehát ment marad a pusztulástól, de ha az erdőhasználat — amire nincsen kilátás — újabb erélyes intézkedésekkel korlátokba nem szoríttatik, akkor előbb-utóbb mégis beáll az az időpont, a melytől kezdve fatermelésünk elegendő ugyan a belföldi szükséglet fedezésére, kivitelünk azonban, mely most oly virágzó, megszűnik. Ez a kilátás nem igen kecsegtető, de a nagymérvű használatot már csak azért sem lehet meggátolni, mert a mi vágásra jó, az mind érett erdő. Sőt erdeink túlkoros volta miatt azokon a birtokokon, melyeken reátermett vállalkozók, közlekedési eszközök és a szükségelt tőke hiánya miatt a használat szünetel, évről évre nagy értékek mennek veszendőbe.

Az üzemtervvel bíró és használatban álló erdőket Scheiber viszont azzal a kifogással illeti, hogy bennök a becslések nem történnék kellő alapossággal és részletességgel, a minek aztán az a következménye, „hogy teljesen érett, sőt már tulérett erdőrészek meghagyatnak és helyettük olyanok döntethetők, a melyek vagy teljes korukat el nem érték, vagy talajuk minősége folytán veszély nélkül még tovább is fentarthatók lennének.“ Ezt szerző az üzem-

rendezés sietősségével kimenthetőnek találja, nem helyesli azonban az üzemtervhez való merev ragaszkodást, hanem azoknak időnkinti beható felülvizsgálását ajánlja.

Fatermelésünk nagymérvű visszaesését, a „krach“-ot, a szerző nem találja elkerülhetőnek s mivel az érett erdő kihasználását közgazdaságilag helyesnek tartja, ajánlatosnak találná, „hogy az egyes fánemek részére helyi és értékesítési viszonyok szerint rövidebb *termelési fordaszakok* létesíttessenek.“ E kifejezés helyett nyilván forda olvasandó. Kitűnik ez a folytatásból, mely ekként szól: „Például az ország északnyugati határszélén, úgy, mint nagy bányatelepek vidékén a fenyőerdőket a vasuti állomástól vagy usztató folyóktól számitandó 3 távolsági régióba volna ok-szerű beosztani; a legtávolabban 100—120 éves turnussal fűrészre való rönkfa, a középsőben 60—80 éves turnussal épületfa és a legközelebbiben 40—60 éves turnussal bánya- és cellulosefa volna termelendő. Az erdőtulajdonosok ilyen alapon a legnagyobb jövedelmet érhetnék el, fakivitelünk pedig jövőben, az őserdők megszünte idején szaporább lenne, mint a mostani átlag 100 éves turnus kizárólagos uralmának fentartása mellett.“ A szerzőnek abból a későbbi megjegyzéséből, hogy „közgazdasági szempontból kívánatos tehát, hogy az üzemtervek a maximális termelési képességre alapíttassanak,“ arra lehet következtetni, hogy ő ezt a legnagyobb termelést az említett három gazdasági övvel véli elérhetőnek.

A második fejezet a *faanyagot mint kiviteli árucikket* tárgyalja s konstatálja, hogy Európában csakis Magyarország, Ausztria, Románia, Oroszország és Skandinavia faexportáló állam, a többi pedig mind vevő. Amerika versenytől nem tart, mert luczfenyőt nem szállít, tölgye pedig nem oly jó minőségű, mint a slávoniai.

Vevőink szükséglete folyton növekvőben van s fakivitelünk ennek megfelelően folyton emelkedik, a mi az utóbbi időben szerencsére megakadályozta azt, hogy fakereskedelmünk a belföldi fogyasztás ijesztő apadása folytán oly válságos helyzetbe jusson, mint pl. 1873-ban. Ebből méltán lehet arra következtetni, hogy fakereskedelmünk egészséges alapokon nyugszik.

Azután *vámpolitikánk* kerül sorra. Sajnálatos, hogy kivitelünk legnagyobb részt nyers fából áll, míg szelvényáru aránylag kevés

hagyja el az országot. Ennek legfőbb oka a német beviteli vám, a mely a nyersfára kocsirakományonként 20, ácsolt fára 30, fűrészárura 70 és gyalult stb. árura 300 márka. Ezt fűrésziparunk sinli meg, amely sokkal több embernek nyújthatna keresetet. Ausztriának érdeke ezen a téren teljesen azonos követelményeket támaszt.

Scheiber a következő álláspontot foglalja el: Csakis a 20 cm-nél vékonyabb fára (bányafa, cellulosefa) kívánatos a minél alacsonyabb vámtétel vagy vámmentesség, mert ez anyag nyers kivitele itthon érdekbe nem ütközik. A vastagabb gömbölyűfa vámtétele nem fontos, mert a külföld mindenképen reá van szorulva árunkra. Legfontosabb a gömbölyűfa és fűrészáru vámtételei közötti aránytalanság megszüntetése.

Faiparunk czime alatt sajnálkozva emlékszik meg a szerző ez iparág fejletlenségéről s az okot részben az érdekelt körök maradiságában, részben abban keresi, hogy a faipar fejlesztése sok költséges kísérletezést tételez fel, a melyre a magánvállalkozásnak nincsen pénze.

Állami feladatnak tartja különösen azt, hogy a bükkfa ipari használhatósága kiterjesztessék s ily irányu kísérletek tételére egy intézmény létesítését sürgeti.

Amit ezek után a fűrészkeretek és famegmunkológépek gyártásáról mond, az az erdőgazdaságot már csak közvetve érinti, ellenben több érdekléssel bír reánk a „fabank” kérdése.

A fatermelőknek nincsen bankjuk, mely a szükséges hitelt nyujtaná. Pénzügyeink ezidőszereint még mindig egy bizonyos tartózkodással viseltetnek a fakeskedelem iránt.

Ennek több oka van. Egyrészt elég gyakran előfordul, hogy nagyobb fakeskedőcégek megbuknak s ekkor a bankok nem veszik figyelembe, hogy a bukást a legtöbb esetben nem a faválsalat, hanem legtöbbször tőzsdespekuláció okozta. Ily esetek nagyon ártalmasak a fakeskedők hitelére.

„A másik oka a bizalmatlanságnak az, hogy pénzünket nem helyezhetjük el a városokban, a bankárok szeme láttára, hanem kénytelenek vagyunk a vad erdőbe visszavonulni, valahova a határszéli havasok közé, a hova sem vasut nem vezet, sem fiakkerbe nem hatol és a hol vagyonunkat befektetjük civilizált embernek megközelíthetlen erdők megvásárlásába, utak, hidak, gőz-

pályák, csatornák, csuszatók, fűrészművek, lakházak építésébe, vagyis *oly befektetésekbe, a melyeknek abszolút értékük egyáltalán nincsen.*

Hogy a fakereskedőknek nincsen hitelük, az tehát a bankoknak teljes tájékoztatlanságára vezethető vissza. Pedig egy oly pénzügyintézetre, a mely a fakereskedelmet istápolná, nagy szükség volna s az a pénzügyintézet maga sem járna rosszul, meg volna elégedve klienseivel.

Igen érdekes az a fejezet, a mely a *földművelésügyi miniszterium magatartásáról szól a fatermelőkkal szemben.* A cikkíró úgy találja, hogy a miniszteriumban a hangulat a fatermelőkkal szemben nem barátságos s hogy ujabban rendkívüli szigorral járnak el velük szemben. A kincstárral kötött szerződések tulajdonképpen nem is szerződések, hanem a vállalkozó által vakon aláírt okiratok, a melyek az ajánlati tárgyalás előtt már hivatalból s így tehát a vevők közbejötté nélkül elkészülnek és az ajánlatokban megmásításuk ki nem köthető. Ekként e szerződések egyoldaluan létrejött, oktroyált megállapítások jellegével bírnak. Ez a lealázó eljárás az önérvényes, független és tisztességes egyéneket elriasztja a kincstári vállalatoktól.

Az egyoldalul megállapított szerződések pontjai természetesen kizárólag a kincstár érdekeit tartják szem előtt s ujjab időben annyira a végletekig szigorítottak, hogy a vállalkozó vagy reá van utalva az őt ellenőrző személyzet elnézésére, vagy zaklatásnak van kitéve.

Elismeri a cikk, hogy a kincstári üzletek bérbeadásánál a legnagyobb tárgyilagossággal és teljesen részrehajlatlanul járnak el. Az árveréseken a legtöbbet ígérő ajánlata fogadtatik el; hogy a miniszter nem a legmagasabb ajánlatot fogadta volna el, Scheiber nem tud esetet, bár ezt a jogot az árverési feltételek a miniszternek fentartják. Talán e jog gyakorlására eddig nem volt ok. Mégis lehetnek oly körülmények, amelyek között nem kellene ridegen a számokra tekinteni. Így egy oly bérlő, aki éveken át a kincstár megelégedésére működött, alkalmazottjairól és munkásairól jól gondoskodott, — Scheiber szerint — szociálpolitikai szempontból megérdemelné azt, hogy a kincstár ragaszkodjék hozzája, ha esetleg valamivel csekélyebb árajánlatot is tett. A kormány igazság-

szeretete mellett még ily esetekben sem félténé a fakereskedelmet attól, hogy az önkénynek utja nyílnék, a kincstár pedig a termelők elit-jét gyűjtené maga körül.

Áttérve a *kisebb vállalkozók favorizálásának* kérdésére, azt mondja Scheiber, hogy nem osztja azok aggodalmát, kik ez új irány szélesebb körű érvényesülése esetén a fapiaczt árdepressziók esetén ingadozástól féltik. Nem félti pedig főleg azért, mert a már említett fabank okvetlenül létesül és hathatós támasza lesz a kisebb vállalatoknak is. *Feltűnőnek találja e mellett a terület szerinti eladás felkarolását, mert ez a kisebb vállalatok érvényesülését megnehezíti, ez a két elv tehát egymással ellentétben áll.*

Azok az idők elmúltak, a mikor meg lehetett elégednie a vállalkozónak a szembecsléssel. A mai nagy verseny mellett csak a megveendő területen álló erdő fatömegének és választékarányának legpontosabb felvétele nyújthat megbízható alapot az árajánlatra. Már pedig az ily felvételhez nem csak személyzetre és időre, hanem sok pénzre is van szükség.

Feltéve már most, hogy valaki az erdő pontos becslésére nagyobb összeget fordított, de ajánlatával elbukik, akkor néhány ily eset ismétlődése igen tetemes anyagi károsodáshoz vezethet. „Az ilyesmibe kis vállalkozó bele nem mehet s a kincstár akarata ellenére ismét a nagy tőke malmára hajtja a vizet. Ez azt is megiriszkirozza, hogy alapos felmérés nélkül ajánlatot ad és azt is, hogy több üzlet objektumainak alapos felmérésére fonds perdus-t alkot, mert ezt is, azt is győzi.“

A kincstár Scheiber szerint azért karolja fel a terület szerinti eladást, mert lebonyolítása egyszerűbb, sőt az elért tisztajövedelem *bizonyos esetekben* nagyobb is az egységárban történő értékesítésnél. Nagyobb a tiszta jövedelem a terület szerinti eladásnál szemben azzal az esettel, ha a kincstár szállítja a fát a fűrészhöz, mert a vállalkozó rendesen olcsóbban dolgozik, mint a kincstár. „Ellenben az, hogy a vállalkozó nagyobb egységárakat vegyen számításának alapjául a terület szerinti vételnél, a mely nagyobb kockázattal jár, mint az egységár szerinti vételnél, az minden logika ellen van és be is kell, hogy bizonyuljon, hogy ez nem áll.“ A terület szerinti eladás mellett felhozott azt az érvet, hogy a vállalkozó több hasznofát hoz ki az erdőből, Scheiber önámítás-

nak tartja. „Lehet, hogy vannak vállalkozók, a kik egységárban való vételnél arra törekszenek, hogy lehetőleg a javát vegyék ki az anyagnak. *Mire való a kincstári személyzet és mire való az ellenőrzés, ha a vállalkozónak ily irányú törekvése érvényesülhet?*“

Extensiv és intensív gazdálkodási rendszer. A fakereskedés körében utóbbi időben egészségtelen versengés mutatkozik. Mindenki minél több üzletet akar magának biztosítani. Senkinek sem jutott eddig eszébe, hogy korlátolt mennyiségnek intenzív megmunkálására fektetné a fösúlyt s ez nem is lesz másképen, a míg az intenzív feldolgozáshoz szükséges szakképzést a fakereskedelmi alkalmazottak el nem sajátítják s a míg egyáltalában a viszonyok a fakereskedelmet erre kényszeríteni nem fogják. Ilyképen a nyersanyag beszerzési árai a végletekig fokoztatnak (?), a vállalkozók pedig tartalékokat nem gyűjthetnek, hanem csekély haszonnal folyton újabb és újabb vállalatokba fognak. A magas nyersanyag árak ellen külföldben nincs kifogása Scheibernek, ha azok az anyagnak intenzív megmunkálásából származó nagyobb és biztosabb jövedelmen alapulnának.

Ezzel a „szakképzés“ tárgyalására tér át a czikk. A fakereskedelem alkalmazottjain végig tekintve igen különféle képzettségű egyénekkal találkozunk. Az egyik épen, hogy írni és olvasni tud, egy másik ellenben egyetemet végzett orvos vagy ügyvéd. „Csak olyan nincsen, aki a faszakmára lenne előkészítve, vagyis otthonos lenne a gépészeti technikában, az erdészeti tudományokban (!), a botanikában, a kémiában, a technikában, a mennyiben azok szakmánkkal összefüggnek és azonkívül theóriában a fatermelést, feldolgozást és értékesítést is ismerné.“

Legjobbak a mostani alkalmazottak között a kereskedelmi akadémiát végzett egyének. Mégis mily soká tart, a míg egy ily ifju tájékozódik szakmájában. Nem ismeri a fát, a választékokat, a fafeldolgozó gépeket. Még szerencsés, aki jó kezekbe kerül s nincsen teljesen magára hagyatva. Az ily emberektől intenzív munkát ne várjunk.

Képesített tisztviselőkre és altisztekre van szükség. Jelenleg e két kar nincs elkülönülve s bármily szabadelvűnek tessék az, hogy az „erdőlegényből“ is lehet „erdőkezelő“ (!), ez mégis igen káros hatású. Legsürgősebb teendőnek tartja Scheiber egy altiszti

kar létesítését olyanforma előképzettségű egyénekből, mint a milyenek az erdőőrök; de nyujtassék nekik pótlólag a szükséges kereskedelmi oktatás.

A tisztviselők ellenben birjanak általános és kereskedelmi, valamint külön szakműveltséggel is, mely utóbbinak megszerzésére végezzenek a kereskedelmi akadémia után még egy egyéves szaktanfolyamot.

Scheiber azt hiszi, hogy a kereskedelmi akadémiákhoz előbb utóbb ily szaktanfolyamok fognak csatoltatni, nemcsak a fakereskedelmi alkalmazottak képezésére, hanem más iparágak kereskedelmi alkalmazottjainak képezésére is s ennek nagy hasznát látja.

„Ami saját szakmánkat illeti, mondhatom, hogy 20 éves működésem alatt lépten nyomon éreztem a szakképzés hiányát és érezték velem együtt kétségkívül mások is. Reánk nézve azonfelül nemcsak egyéni kérdés a szaktudás, hanem egyszersmind első és főfeltétele szakmánknak az extenzív gazdálkodási módszerről az intenzív módszerre való álméletelére.”

E szaktanfolyamok eszméjét melegen ajánlja a kereskedelemügyi minister és az érdekelt körök figyelmébe. (Ugyanerről a tárgyról a Kereskedelmi Szakoktatás című folyóirat is értekezik legutóbbi számában).

Végül egy nyugdíjintézet létesítését javasolja Scheiber, czikének ez a része azonban erdőgazdasági szempontból érdekel nem bir. Reátérhetünk tehát a sokoldalú és kiváló megfigyelő képességről tanuskodó cikksorozat bírálatára.

(Folytatjuk).

Vidéki levél.

Oroszországról.

Ez évi szabadságidőmet Oroszországban töltöttem. Természetesen nem kerülték ki figyelmemet az ottani erdők sem, melyeket azonban csak úgy a vasuti kocsí ablakából volt alkalmam szemlélni, mert hiszen huszonnégy nap alatt, melyből hét egész napot vonaton töltöttem, nem lehetett az erdők mélyébe is betekinteni.

Futólagos benyomásaimról (a futólagos szó betűszerinti értel-

mében veendő), óhajtanék egyetmást e lapok olvasóival „vidéki” levél alakjában közölni, melyben azt hiszem nem szükséges egész szigoruan az erdészeti téren maradnom.

Budapestről a kies Vág völgyön Zsolnára s onnét Oderbergen át Graniczánál érkeztem az orosz földre.

Ugy a graniczai, mint a többi orosz vasuti állomás ragyog a tisztaságtól. A kisebb állomások fából épültek. A vasuti kocsik nagyobbak, mint nálunk, berendezésük fényes; egy fülkében csak négy számozott ülés van, melyek úgy mint a mi hálókocsinkban, ágyakká alakíthatók át. Még a gyorsvonat is nagyon lassan halad, úgy látszik azért, mert gyenge a pályatest. Az erdei- és luczfenyő talpfákat nem kavics közé, hanem csak egyszerűen a földbe fektetik. Tölgy talpfát nem láttam.

Ilyen lassu, de nagyon kényelmes vonaton Varsón át Szt. Pétervárig és onnét Moszkva és Kiev érintésével Odessáig, tehát egész európai Oroszországon keresztül utaztam. Ezen a nagy területen a vidék csaknem egyforma, sík, hepe-hupás, vagy hullámos és unalmas különösen déli Oroszországban, a teljes fátlanság miatt. Falut, legelő nyáját és embert alig lehet látni. Északon erdő, rét, legelő, és kevés szántó váltakozik, délen minden szántó, melyek azonban megközelítőleg sincsenek úgy megművelve, mint a mi földünk.

A talaj Varsó és Kiev vidékén futóhomok, északon agyagos homok, délen pedig kizárólag termékeny, fekete föld. Kő nincs.

Általában véve az erdőket felerészben a nyír, másik fele részben pedig az erdei- és luczfenyő alkotja, rendszerint elegyesen. Tölgyet csak szórványosan, akáczerdőt pedig seholsem láttam.

Mesterséges erdősítést csak két helyen észleltem, az egyiket Szt. Pétervár közelében erdei fenyővel, a másikat a Verét hegyen, ott, a honnét nagy Napoleon először pillantotta meg Moszkvát, ez utóbbi is csak kis terjedelmű és most mintegy tizenötéves nyírfaligetet képez.

Magasabb koru erdőbe nem jutottam, mert persze ott is, mint mindenütt, a vasut mentén nem öregszik meg az erdő; de a városok parkjaiban alkalmam volt tölgy, köris, juhar és hárs óriásokat megcsodálni, és arról meggyőződni, hogy észak Oroszországban is a nemes lombfák növekedési viszonyai kitünők. A nagyobb városokat környező ligetekben nagyon csinos, lakályos nyaralókat,

ugynevezett „dacse“-kat építenek, melyeknek falai világosbarnára festett gömbölyű fenyőfából készülnek, kis erkélyekkel és fafaragványokkal diszítvék, zsindefedelük pedig utánzásra méltóan, világos zöldre festett, a mi a sötétebb lombu fák között igen jól fest és a tartósság szempontjából czélszerű is.

Fűtésre csaknem kizárólag a nyírfát használják. Értesülésem szerint Moszkvában egy köbsasen tüzfának ára felvágva és házhoz szállítva 33 rubel, vagyis egy ürköbméter 3 rubel 55 kopek (9 korona), a mi elég szép ár. Szt. Pétervárott azonban csak 9 rubelbe kerül egy köbsasen nyír tüzifa, mert a közelben nagy-kiterjedésű erdők vannak, melyekből a fa a Ladoga tavon és az abból eredő Néván igen nagy fahajókban olcsón szállítható Pétervárra, sőt a Néva csatornáin a házakhoz is.

Megnéztem az ország egyedüli erdészeti akadémiáját, mely Szt. Pétervár egyik külvárosának végén nagy kaszárnyaszerű kétemeletes épületben van elhelyezve. Kérésemre a tanár urak megmutatták a használati, iparműtani, növénytani és állattani gyűjteményeket, a melyek azonban a selmecziekhez képest nagyon szegényesek. Kérdezősködtem a botanikus- vagy csemetekert után, de nem mutathatták meg, mert nincs. A tantermek tágasak, falaiakat gyenge szarvas-agancsok, kaukazusi óriási öz-agancsok és szibériai szarvas-agancsok diszítik; az utóbbiakról megjegyezte a kísérő tanár ur, hogy azokat, midőn még szörösek, nagyon drágán vásárolják a kinaiak, mert porrá törve izgatószerül használják. A hallgatók száma ez idő szerint 500, kik közül 150-en az intézetben laknak. Természetesen egyenruhájok is van, mint Oroszországban mindenkinek, mely csinos és czélszerű. A kurzus 4 évig tart; a felvétel az érettségi bizonyítványhoz van kötve.

Ezelőtt pár évvel Moszkvában is volt az ottani gazdasági akadémiával kapcsolatos erdészeti akadémia, most azonban ezen fényes intézet kizárólag gazdasági főiskola, a hol az orosz nagybirtokosok fiai szerzik meg kiképzésüket. Az erdészeti tudományokat most is oly mérvben tanítják, mint azelőtt. Itt már mutatnak egy specziálitást is, orosz átlalót, egy főerdész találmányát, melynek az az előnye, hogy olvasni nem tudó munkások is alkalmazhatók használatánál, a mennyiben az átmérőt egy rugó megnyomása után az átlalóban lévő papírszeletre szúrt kis lyuk is

megmutatja, az eredményt, tehát nem kell leolvasni és bemondani a munkásnak. Ottlétemkor a hallgatók törzselemzéssel foglalkoztak. Ezen intézetnek szép felszerelése, mintagazdasága, mintaállattenyésztése és nagy botanikus kertje van, melyben különösen a fenyőféléknek igen szép példányai találhatók. A nagy botanikus hírében álló öreg főkertész megmutatott egy csoport sziberiai fenyőt, mely termőhelyén állítólag 40⁰-os hideget is kibír. A hallgatók száma 150, kik valamennyien benlakók.

Varsón tul, a grodnói kormányzóság nagy kiterjedésű fenyő és nyírerdei közül a bieloviezai ős-erdő (és a Kaukázus) az egyedüli hely földünkön, a hol a bölény még tenyészik. A bieloviezai rengetegben ezen érdekes nagy vad rendkívüli ápolásban és kiméletben részesül, de mindamellett pusztul, a rossz szaporodás miatt, mert a tehenek átlagban csak minden harmadik évben ellenek. A mostani állományt 700—800 drbra becsülik.

Az oroszok — úgy látszik — passzionatus Nimródok; vásár- és ünnepnapokon igen sok vadászszal találkoztam, a kik épen úgy, mint mi budapesti vásárnapi puskások, előzőnlik a reggeli vonatokat. Fogoly sok lehet, mert az étlapokon mindenütt aránylag igen olcsón kínálják. A vadászkutyák szépek, a vízslák csaknem kivétel nélkül mind satterek.

Szt. Pétervárból Finnországba is kirándultam; az ország kifejezés ugyan ma már alig indokolt, mert finn testvéreinknek önállóságát minduntalan nyírbálják, ez évben a vámsorompókat is lerombolták; a közigazgatás, katonaság már orosz, csak a finn pénz (finn márka = 100 penny = 95 fillér) maradt még érvényben, de azt hiszem ezt is rövidesen be fogják váltani.

Pétervárból vasuton Viborgba, egy ragyogó tiszta szép kis finn városba s onnét a keleti tengert a Szajma tóval összekötő csatornán Rettijervibe igyekeztem. A viborgi öbölből kis hajónk az egymás fölött lévő kisebb tavakon és az azokat összekötő zsilipes csatornákon haladt. Junstillánál 3 zsilippel tíz métert s Rettijerviig 7 zsilippel 25 méterre emelkedtünk fel.

Ez az ut olyan, mintha egy szépen gondozott, nagy parkban hajókáznék az ember. A kis tavak zeg-zugosak, partjok granit-szikla, belőlük sok apró sziget emelkedik ki, melyeket, úgy mint a partokat, szép, de fiatal nyír, lucz- és erdeifenyő erdők diszitenek. A

csinos finn faházak úgy néznek ki, mint megannyi nyaraló. Rettijervi-ből 4 órai kocsikázás után Imatrába érkeztem. Az egész ut fiatal erdők között vezet; melyek úgy látszik kisbirtokosok tulajdonát képezik, legalább a sok primitív fakerítés és a szálláló használatnak mindenfelé látható nyoma arra vallanak.

Imatrának nevezetessége a hasonnevű vizesés. A Vuokszen nevű folyó, mely a Szajma tavat összeköti a nagy Ladoga tóval, Imatránál 800 méter hosszúságban 19 méter eséssel bír; ennek folytán a granitsziklákból kivált mederben a nagymennyiségű víz oly módon zuhog le, mintha egy magosan fekvő vízfogó színültig megtelt tavának vizét egyszerre, a vízfogó egész szélességében utnak eresztenék. A mederben és a parton lévő sziklába ütköző nagy víztömeg hol porhegygyé alakul, hol pedig lesülyed a mélységbe.

Ezen érdekes vizijáték megtekintése után a Szajma tavon, vagy mint ott nevezik, az ezersziget taván Willmanstrandba hajókáztam; a rendkívül nagy kiterjedésű tó tele van szigetekkel, melyeket nyír- és fenyőerdők borítanak. Willmanstrandban a tó partjain épült fűrészgárak, a parton felhalmozott fűrészáru méreteiből következtetve, csak vékony fát dolgoznak fel, valószínűleg azért, mert vastag fák már nincs. A Szajma tótól északra van a lappok földje, a mely egyuttal a luzfenyőnek síkságon is északi tenyészhatárát képezi. A Szajma vidékén szép számban fordul elő a jávorszarvas, vadászatát gazdag orosz urak bérlik. Levetett jávorszarvas-agancsok szép példányai is 8—10 finn márkáért kaphatók. A császármadár is nagymennyiségben található, hurokban fogják, s párját ottlétemkor 1 finn márkáért vesztegették.

Ezen utazásom más tekintetben is igen érdekes és tanulságos volt. Az orosz társadalmi élet, a közművelődési intézmények, a nagyszabású építkezések, a festőművészet, történelmi és egyéb műkincesek külön-külön és együttvéve azt mutatják, hogy Oroszország nemcsak katonai nagyhatalom, hanem kulturális tekintetben is óriás mérvben halad, mert egységes, földje gazdag és bírja a fejlődés leg-hatalmasabb rugóját, az erős nemzeti önértetet. Cs. J.

Őszi erdészeti államvizsga.

A f. évi őszi erdészeti államvizsgák Soltz Gyula országos főerdőmester elnöklete alatt október hó 29-én és a következő napokon tartattak meg. Vizsgálóbiztosként Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos és akad. tanár, Garlathy Kálmán m. kir. erdőigazgató és Almássy Andor m. kir. erdőtanácsos működött. A vizsgára 26-an jelentkeztek, kik közül kettő oklevelet nem kapott.

Ezuttal adta ki az államvizsgáló bizottság az első oklevelet a „kitüntetéssel képesített” minősítéssel, és pedig Fekete Zoltán m. k. erdőgyakornoknak.

Az írásbeli vizsgakérdések a következők voltak:

I.

Valamely Balaton-vidéki alacsony hegységi jellegű vidéken a beerdősítendő kopár területek összeíratván, terjedelmük 1000 holdban állapítottatott meg, melynek beerdősítése 10 év alatt tervezetik; talajuk: dolomiton és mészkövön nyugvó kőmúrvás agyag.

Jelölje meg vizsgát tevő a beerdősítésre ajánlott fanemeket annak figyelembevételével, hogy az elszórtan fekvő kopárok mindenféle égtáj felé lejtnek, s hogy bennük itt-ott $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ h. nagyságu jobb földterületek is találhatók, a melyeket az erdősítendő területből kirekeszteni erdőgazdaságilag célszerűen nem lehet. Számítsa ki a szükségelt csemetemennyiséget fanemenként valamint az ennek termesztésére szükséges csemetekert nagyságát. Irja le, hogy a csemetekert helyének megválasztásánál mily szempontokból indulna ki?

II.

Az erdei szállító eszközök mily befolyást gyakorolnak az erdei termékek kitermelésének belterjességére (termelési és közlelési apadék) és az értékesítési viszonyokra és módokra? Mily körülmények között tartja a vizsgát tevő a vizen való szállítás különféle nemeit indokoltnak, s mily viszonyok teszik szükségessé a szárazföldi szállító eszközökre való áttérést. Ez utóbbiak közül mikor alkalmazna erdei vaspályát, mikor utakat, sodronykötél-pályát vagy síklót?

III.

Egy 2000 holdas vegyes fanemű erdő kihasználása végett 12 km. hosszú erdei vasut épült, mely teljes felszereléssel együtt 150,000 koronába kerül. Husz éven át szállítható rajta 22,000 m^3 keményfa. Az üzemi költségek évenként 22,000 koronát tesznek.

1. 4.5⁰/₀ kamatlábbal számítva és 20 évi törlesztést feltételezve, mennyibe kerül 1 m^3 -nek és 1 tonnának a szállítása 12 km.-re.

2. Ha eddig 1 m^3 keményfa szállítása ugyanerre a távolságra vonómarhával 3 koronába került, mennyivel csökkentette a vasut m^3 -ként a szállítási költséget?

3. Ezt szemelőtt tartva és azt is tekintetbe véve, hogy eddig a magas fuvarbér miatt csak 15000 m^3 volt értékesíthető, 7000 m^3 ellenben mint selejtes tűzifa a szállítási költséget nem bírván meg, értékesítetlenül az erdőben maradt vissza, melynek vágatási és közelítési bére most m^3 -ként 1 koronába kerül és az alsó vasuti állomáson 3.5 koronával értékesíthető: mekkora haszna van a birtokosnak a vasuti berendezésből?

KÜLÖNFÉLÉK.

Előadások és felolvasások az Országos Erdészeti Egyesületben. Amint az Erdészeti Lapok tisztelt olvasói az e füzethez csatolt meghívóból értesülnek, Vadas Jenő m. k. főerdőtanácsos és akadémiai tanár ur f. év december hó 12-én d. u. ¹/₂5 órakor az Országos Erdészeti Egyesület helyiségeiben a *hazai tölgygazdaság hibáiról* — erdőgazdaságunk e fontos napikérdéséről — előadást fog tartani. Az előadást az igazgatóválasztmány ülése fogja követni, a melyben többek között Nagy Károly m. k. főerdész urnak az erdei vasutakra vonatkozó indítványa kerül érdemleges tárgyalásra.

A mennyiben a körülmények megengedik, ezentúl a téli hónapokra eső néhány választmányi üléssel kapcso-

latosan megóhajtánók honosítani az előadásokat vagy felolvasásokat, hogy az élő szó a maga közvetetlenségével nemcsak közgyűlések alkalmával, hanem minél gyakrabban működjék közre egyik egyesületi célunk elérésére, a szakismeretek művelésére és terjesztésére.

Tárgya a felolvasásoknak mindig van, hiszen szakunk önmagában és számos vonatkozásaiban oly sokoldalú, hogy ez iránt kétség nem foroghat fenn.

Hisszük erősen, hogy lelkes szaktársaink körében az előadások vagy felolvasások tartására hivatott vállalkozó is mindig lesz.

A felolvasások sikerének harmadik tényezője azok látogatottsága. Hogy szerény kezdeményezésünk, tekintettel arra, hogy egyesületünk tagjai s egyáltalában szaktársaink túlnyomó része vidéken tartózkodik, ezen se szenvedjen hajótörést, azzal a kérelemmel fordulunk t. szaktársainkhoz és minden az erdőgazdaság iránt érdeklődőhöz, hogy a mennyiben netalán épen Budapesten időznének, vagy idejövetelük nehézségbe nem ütközik, a tervbe vett s ezentúl idejekorán közzé tett felolvasásokat felkeresni sziveskedjenek. Reméljük, hogy általánosabb érdekű felolvasási tárgyak mellett idővel sikerülend az erdőszet körén kívül állók figyelmét is reáfordítanunk egyesületi életünk eme tervezett új nyilvánulásaira, s hogy ezzel is némi szolgálatot teljesíthetünk erdőgazdaságunknak.

Az O. E. E. titkári hivatala.

A fővad okszerü határok között való tenyésztese érdekében igen fontos indítványt terjesztett elő az Orsz. Vadászati Védegylet f. é. november 7-én tartott igazgatósági ülésén Csik Imre kir. erdőfelügyelő, melyet tárgyának érdekességénél fogva egész terjedelmében közlünk.

„Tisztelt igazgatóválasztmány! — Hivatalos erdei

szemléim alatt — mint a vadászat lelkes barátja — a vadtenyésztést és a vadállományt is érdeklődéssel figyelem; és évek óta sajnálattal azt tapasztalom, hogy nálunk már sokfelé, de különösen a Kis Kárpátokban, a Mátra, Pilis, Vértes és a Bakony hegységben a fővad degenerálódik. Az »albinóság« ma már annyira gyakori, hogy a tarka szarvas nem ritkaság; oly agancsárokat pedig, melyeknek fejdisze már nem diszes, hanem hitvány, pudvás és télen is a bőrczafrangoktól még tisztátalan: lépten-nyomon lehet látni.

De hát ez a mostani vadtenyésztési viszonyok mellett másként nem is lehet, mert az erős, jó bikákat kimélet nélkül mind lelövik, ez okból a szaporítást, a férfikort még el nem ért, vagy a lelövésre nem érdemesített rossz vén bikák teljesítik; továbbá mert az ivarok közötti helyes arányra súlyt nem helyeznek, a mennyiben a teheneket nem elegendő számban lövik és a törvény korlátai miatt csak akkor lőhetők, ha már csapatba verődtek és a mikor már alig lehet kiválogatni a meddő vagy tulkoros teheneket, — úgy, hogy a tenyésztésre való tekintet nélkül a csapatból rendszeren azon tehenet lövik ki, a melyik éppen lövésre jól áll.

És hogy állításom különösen az elégtelen számu tehenlelövést illetőleg igazolt, mutatja az, hogy a bőgés-kor, egy gyenge bika mellett 10—15 tehenet lehet látni; pedig életerős szaporulatra csak akkor van kilátás, ha egy erős bikára legfeljebb 4—6 tehen jut. Végül a degenerálásnak oka az is, hogy a vadállomány nem áll arányban az erdők kiterjedésével. Az okos gazda a legelőre vagy az erdőre csak annyi jószágot enged, a mennyi a legelőn jól megélni bír; ezen észszerű szabály — mely különben a háziállatokra nézve törvényszerinti előírás — áll a vadra is, csak hogy nem követik, úgy, hogy a tulszaporodásnak a vad nagy számu vad nyáron sem talál elegendő táplálékot, tehát satnyul; s e mellett az erdők felujtása lehetetlenné válik. A mióta a tulszaporodás beállt, mintegy 10 év óta, a levágott erdők felujtása rendkívül nagy költségbe és

fáradtságba kerül, s értékes szálerdővé még sem fejlődhetik, mert ha a folytonos lerágás mellett véletlenül egy oldalág ki is vergődik a vad szája alól és vezérhajtássá válik, abból ép és szépnövésű szálla sohasem lesz.

Igaz azon mindenfelé hallható állítás, hogy nálunk a fővad szépen szaporodik, de az is igaz, hogy csak számban, a minőség rovására, és ha így haladunk, maholnap a híres magyarországi szarvas éppen olyan satnya lesz, mint a németországi, csehországi vagy ausztriai, melyek hajdanában szintén őszerejű állatok voltak; de bizonyosan ugyanazon okok miatt fajultak el, mint a mely okok miatt a mi szarvasunk a hanyatlás lejtőjére került.

Jól tudom, hogy ez nagyon nehéz és felette kényes kérdés; de mert a baj megvan, sőt hovatovább erősödik: szükségesnek vélem, hogy addig, míg azt az új vadász-törvény gyökeresen megoldhatja az »Orsz. m. vadászati védegylet« társadalmi uton indítson mozgalmat a fővad okszerűbb tenyésztése érdekében.

Indítványozom tehát, hogy ezen ügy a következő ülésben érdemlegesen tárgyalassék.

Ezen indítványomat támogatom végül még azzal, hogy könnyebb e bajt a magunk kezdeményezésére orvosolni; ha a kisgazdák részéről a vadkár miatt mindenfelé hallható panaszok és a gazdasági és erdészeti lapokban máris megjelenő panaszokkal telt cikkek nagyobb mérveket öltenek: nemcsak magával a bajjal, hanem a felzudult közvéleménynyel is számot kell majd vetni.»

Az indítványnyal a legközelebbi ülés fog érdemlegesen foglalkozni.

Határozatának érdeklődéssel nézünk elébe.

A Vadászati Védegylet igazgatósága f. é. nov. hó 7-én tartott ülésében még néhány általánosabb érdekű tárggyal foglalkozott. Így a Mármaros- és Fehérmegyéből érkezett azon panasz következtében, hogy a vadorzás utóbbi időben ismét elharapódzott, fellerjesztést intéz a belügy-ministeriumhoz és a lőporárulás korlátozását fogja ajánlani

oly értelemben, hogy csak az kaphasson lőport, aki vadász-jegygyel vagy fegyveradó-igazolvánnyal bír.

Ugyanekkor az *üregi nyulak kártevősei* miatt hallható panaszokra hívta fel a titkár az igazgatóság figyelmét, a melyekkel egyesek már a földmivelésügyi ministeriumhoz is fordultak, mielőbbi hathatós intézkedés végett s felve-tette a kérdést, hogy a védegyelet minő intézkedéseket vél szükségesnek e baj orvoslására, a mező- és erdőgazda-sági károk és panaszok megszüntetésére? E végből elha-tározta az ülés, hogy az ügyben felir a földmivelésügyi ministeriumhoz s a vadászatról szóló törvény egy közelebbi revíziójáig is, a midőn aztán megfelelő intézke-déseket lehet a fenyegető üregi nyul-veszedelem ellenében abba felvenni: eme közélélmzési szempontból jelenték-telen, egyébként értéktelen és fölötté sok kárt okozó álla-toknak fokozott mérvben s különösen a kora tavaszi idő-szakban eszközlendő pusztítását fogja ajánlani. A pusztítás sikerét jutalomdíjak kitűzésével véli az igazgatóság biztosítani.

A Magyar Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesülete f. é. nov. 5-én Dr. Bedő Albert országgyűlési képviselő elnöklete alatt tartott választmányi üléséből az Adria Tengerhajózási vállalattal kötendő új szerződés tár-gyában oly értelmű feliratot intézett a kereskedelmi minis-terhez, hogy a kormány a jövőben a társaság által szedett fuvardíjakra nézve biztosítson magának rendelkezési jogot, nehogy ezentul is előfordulhasson az, hogy a társaság más konkurrens vállalatokkal kartelt köthessen. Kéri az egye-sület, hogy a kormány az új szerződésben a fára maximá-lis díjtételeket állapítson meg s ezekre nézve az érdekelt fakereskedői köröket hallgassa meg. Kiegészítése volna ez a fiumei viszonylatokban engedélyezett vasuti viteldíjle-szállításnak. Fakereskedelmünk a tengeri uton való kivi-

telre a közel jövőben fokozott mértékben lesz utalva, mert belföldi fogyasztásunk csekély s Németország felvevő képessége is alábbszállt. A Fakereskedők Egyesülete ezenkívül a szabad hajózásnak állami segélyezését ajánlotta a minster figyelmébe és kívánatosnak jelezte, hogy az Adria Fiuméből Bordeauxba havonként legalább két járatot, Cette-be és a portugál kikötőkbe pedig évenként legalább négy járatot indítson.

A műszaki minősítésre és gyakorlatjogra vonatkozó törvénytervezetet a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet küldöttsége, kiegészítve az Országos Erdészeti Egyesület és az Orsz. Magyar Bányászati Egylet képviselőivel, november hó második felében nyújtotta át a kormány tagjainak, e célból tisztelegvén Széll Kálmán minsterelnök urnál és Darányi, Hegedüs, Lukács, Plósz és Wlassics minster uraknál. A kormány tagjai a törvénytervezet jóindulatu és beható tanulmányozását helyezték kilátásba.

Az erdömunkásokról szóló törvényjavaslatot, melyről a f. é. IV. füzetben már megemlékeztünk, a képviselőház már letárgyalta, mihelyt törvényerőre lépett, egész terjedelmében meg fogjuk ismertetni olvasóinkkal.

A kincstári erdők 1901. évi államköltségvetéséhez a Magyar Gazdák Lapja a földmivelésügyi költségvetés bizottsági tárgyalását ismertetve a következő megjegyzéseket fűzi, élénk bizonyosságául annak, hogy mily különös nézetek vannak az erdőgazdaságról s az emelésére szolgáló eszközökről, oly körökben is elterjedve, a melyek velünk együtt a földmivelés szolgáltatában állanak.

„Az állami kezelésben levő összes erdőbirtokok bevételei tulajdonképen 18-29 millió koronára rugnak, kiadásai pedig 10-73 mill. K.-ra. úgy hogy itt a tisztajövedelem 7-56 mill. K. Megjegyezzük, hogy állami erdőségeink évről-évre jövedelmezőbbé válnak, a mit

részben a jobb kihasználás, részben a mellékhaszonvételek emelkedése idéz elő. Nagy örömmel értesültünk arról, hogy Darányi az állami erdőhivatalok kerületében az erdei facsemete-kertek mellett gyümölcsfa-iskolák létesítését is elhatározta. Ez a lépés azonban még csak a kezdet kezdete. Nézetünk szerint egész erdőkezelésünk ősi, elavult elvekből indul ki, azt tartván, hogy a tölgyeseket, fenyveseket és bükkösöket meg kell tartani a jövő századoknak s egyéb fanemet az erdön kívül kell nöttetni. Szerintünk hazánk sok erdővidékén nagyon is fel lehetne e fanemeket cserélni dióval, gesztenyével, jobb fekvésekben szilvával, sőt almafákkal s az erdőgazdaságot a gyümölcstermeléssel belterjesebbé tenni. Mint erdei mellékhaszonvételt jobban fel lehetne karolni a nemesebb vadak s vadszárnyasok tenyésztését és szaporítását. Lehetetlen nyugodtan nézni azt, hogy az alatt, míg a föld ára s értéke egyre növekszik, erdeink katasztrális holdja 1—2 korona jövedelemnél többet ne hozzon. Az új gyümölcsfacsemete-kertek egy újabb, belterjesebb erdei gazdálkodásnak képezik kiinduló pontját.“

Eltételezve attól, hogy az idézett adatok nem az állami kezelésben levő összes erdőbirtokokra, hanem csupán a kincstári erdőkre vonatkoznak, nagyon téves az a feltevés, hogy az erdőhatóságoknál újabban létesített gyümölcsfa-iskolák arra való, hogy a gyümölcstermelést bevigyék az erdőbe. Ámbár itt-ott (de nagyon korlátolt területen!) a diófa és szelidgesztenye kétségkívül erdei fanem is lehet, mégis talán legkevésbé ezek a fanemek fognak a létesítendő gyümölcsfa-iskolákban tenyésztetni, hanem leginkább a többi gyümölcsfaj, a melyeket azonban korántsem erdőtalajon kíván földmívelési kormányunk megtelepíteni, hanem szét akarja osztani a gazdák között gyümölcstermelésünk (és nem erdőgazdaságunk) emelésére. Hogy mégis az erdészeti közegekre bizza a kormány ezeknek a faiskoláknak gondozását, annak valószínű oka az, hogy az erdészeti hivatalok hálózák be legtökéletesebben az országot s így

meg van a lehetősége annak, hogy állami faiskolákban neveltessenek a gyümölcsfaalanyok oly vidéken is, a hol mezőgazdasági közeggel nem rendelkezik a ministerium. Ezzel tehát az erdészeti tulajdonképeni hivatásán túlmenő feladatot teljesít, de tegyük hozzá mindjárt, hogy szívesen teljesíti és készséggel járul ekként a gyümölcstermelésnek, a földmivelés eme rokon ágának fellendítéséhez. Az erdők jóvedelmét azonban ez épenséggel nem emelheti, époly kevéssé, mind a vadtenyésztés felkarolása, mely a vadászati bérben vagy a vad eladásából hozhat ugyan ezreket, hogy a vadkárok által megbénított erdőgazdaság a faállományban százezreket veszítsen. Ez utóbbira nézve talán elég ezuttal a vadászati védegylet legutóbbi ülésének lefolyásáról fennebb közölt értesítésre hivatkoznunk.

Az idei cserebogár-rajzás Sopron vármegye területén április hó utolsó napjaiban kezdődött s első ízben május hó 10-ig tartott; ezután május hó 11—19-ig szünetelt és 20-án újból kezdetét véve eltartott június hó 1-ig. Egyes élő példányok június 20-ig voltak találhatók. A második rajzás már csak kis mértékű volt, mert a május hó 11—19-ig tartó hűvös idő, a mikor a késői fagyok ez évben felléptek, a bogarak tulnyomó részét tönkretette. Egyáltalában véve az egész rajzás, az előbbi évek cserebogár-pusztításaival összehasonlítva, nagyon gyengének, a károsítás pedig elenyésző csekélynek mondható. Inkább csak egyes fák, fasorok, az erdőszélek és keletnek fekvő oldalak szenvedtek, de ezek sem sokat.

Már az előbbi 1897. évi rajzás alkalmával is rossz idő volt, s így mindenesetre sok rovar pusztulván el, kevesebb pete is rakatott le; elsősorban ez a magyarázata annak, hogy most kevés cserebogár volt az egész vármegye területén, már t. i. összehasonlítva az előbbi

években fellépett mennyiségekkel. Ezekből ismét sok pusztulván el peterakás előtt, a következő 1903. évi rajzás valószínűleg még gyengébb lesz. Nem kicsinyelhető azonban, sőt határozottan követést érdemlő példa az, hogy e vármegye egész területén a cserebogarak most és a múltban is rendesen gyűjtettek, a mint erről már e lapokban az 1894. évben voltam bátor megemlékezni. A vármegyei gazdasági egyesület, felismerve a védekezés fontosságát, megyeszerte gyűjteti a cserebogarat s azok hectoliterjét 2 koronáért váltja be; ezenkívül egyeseknek, főleg néptanítóknak, a kik ez ügyben különös buzgóságot fejtettek ki, az eredmény nagysága szerint 50—100 koronáig terjedő jutalmakat osztott ki.

Az egyletnek ezen eljárása természetesen a mezőgazdaság érdekében történik, de miután a bogarak főleg az erdőszéleken gyűjthetők nagy mennyiségben s tényleg ott is gyűjtetnek, az erdőgazdaságra háramló haszon mindenestre nagy.

A gyűjtést iskolás gyermekek, vagy más keresetre esetleg alkalmatlan egyének végzik s így ugyyszólván játszva kereshetnek naponta, a rajzás tartama alatt, néhány fillért; minden községben ugyanis van megbízottja az egyletnek, aki a gyűjtött bogarakat átveszi s azok mennyiségét nyilván tartja, úgy hogy kiki a tényleg gyűjtött bogarak után kijáró díjazásban részesül.

Hogy milyen eredmény érhető el így, mutatja az is, hogy csak Sopron sz. kir. város területén 120 hl. cserebogár vétetett így át, ami 35 ezeret számítva hectoliterenként, 4.200,000 példánynak felel meg.

A gazdasági egylet a cserebogarak beváltása ügyében most is úgy intézkedett, hogy azokat a nagyobb uradalmak tisztjei veszik át a gyűjtőktől s maguknak meg is

tartják, hogy kellő előkészítés után, mint trágyaszert használják fel. Ezen uradalmak tekintettel arra, hogy a cserebogarak kiirtása, első sorban nekik van hasznára, a gazdasági egyesület által kitüzött beváltási díjnak felét sajátjukból fedezik s ezenkívül gondoskodnak díjtalanul arról is, hogy az irtás körül végzett munkák és azok eredménye pontosan nyilvántartassék. Még megemlítem, hogy ez évben is a cserebogárnak két faja, u. m. a *Melolontha vulgaris* Fabr. és a sokkalta kisebb mennyiségben, de az előbbinél valamivel korábban megjelenő *Melolontha hippocastani* Fabr. rajzott. *(Ratkovszky Károly.)*

14000 korona évi vadászati bért ígért egy versenyző a vállálap Pilis-Maróth, Pilis-Szt.-Kereszt és Pilis-Szt.-Lélek községben fekvő 6921 k. hold erdő és 243 k. h. gazdasági területén 10 éven át gyakorolható vadászatért a legutóbb megtartott versenytárgyaláson. Az eddigi bér 800 K. volt. A vadállomány szarvasból, őzből, és vaddisznóból áll.

A bükkmakk felhasználásáról. A legtöbb vidéken, — írja a Berliner Neueste Nachrichten — a bükkmakkot vagy éppen nem, vagy csak igen csekély mértékben gyűjtik össze és azt disznóhizlálásra használják fel; a makk legnagyobb része azonban az erdőben marad és ott romlik. De hogy a bükkmakk igen jó minőségű, keresett és jól fizetett olajat ad, arra igen kevés erdőbirtokos gondol. Ezen a kitünő és tartós olajon kívül a présben még igen jó takarmány marad vissza, úgy hogy igen ajánlatos a makkot, ha azt a birtokos maga nem is használja fel olajkészítésre, gyermekek által összegyűjtetni és olajgyárraknak eladni. *(Balogh Ernő.)*

A köszénhiány s illetőleg a tüzelőanyag nagy drágasága a porosz kormányt arra indította, hogy erdőgondnokait utasítsa, hogy az ismét fellendülő tűzifakereslet kielé-

gítése végett lehetőleg sok tüzfára való gyéritési anyagot termeljenek. Ekként olcsó tüzelőanyaghoz jut a lakosság, az erdőápoló áterdőlések pedig szintén nagy mértékben előmozdittatnak.

Budapesti agancskiállítás 1900. október 20—25. Az idei agancskiállítás, daczára annak, hogy a mult évi kiállítás számban nagyobb volt és minőségben is talán hatalmasabb példányokat mutatott föl, mégis minden tekintetben változatosnak és sikerültnek mondható.

A nyílt területen lőtt 46 szarvas agancsa közül 10 nyert díjat és pedig, az első díjat Majláth László gróf Szlavoniában lőtt hatatmas 18 ágasa. Ez súlyra nézve legtöbbet — 9 kg-ot — nyomott, rózsájának körmérete 28, agancsszárainak hossza 119 cm. volt. A második díjat Frigyes főherczeg Baranyamegyében lőtt 7.45 kg. nehéz, erős 20-asa kapta, míg a harmadikat a József Ágost főherczeg bars megyei szép 14-ese.

A három első díjra nézve a bírálat egyhangunak volt mondható, ellenben annál nehezebb munkát adhatott a bizottságnak a többi 7, átlag 16 ágas, igen jó agancs helyezése.

A 8 bejelentett — valóban feltűnően szép s hatalmas — vadaskerti agancs közül 3 lett helyezve s ezek közül a mult évben is első nyertes Draskovich Iván gróf baranyamegyei 7.50 kg. nehéz, 116 cm. hosszú 12-ese vitte el az I-ső díjat. II-nak lett helyezve Dreher Antal trencsénmegyei 14-ese, III-ik Almásy Dénes gróf békésmegyei 16-osa.

A dämadvadlapátoknál összesen 10 drb volt bejelentve, melyek közül az I. és a II-ik díjat Andrássy Gyula gróf tiszadobi vadaskertjéből való lapátja, a III-kat pedig Szász Coburg Fülöp hg. által Pusztavacsán lőtt igen jó lapát nyerte el.

Az *őzagancsoknál*, melyekből az idén is csak 15, vagyis a lelövéshez képest fellünően kevés volt kiállítva, a bírálat a következő eredménnyel végződött: az első két díjat Majláth László gróf szépen győngyözött őzagancsai, a III-kat pedig ifj. Wesselényi Miklós bárónak erőtől duzzadó szilágysági őzagancsa nyerte el.

A kiállított 5 drb *zergekampó* közül, mely kivétel nélkül a hunyadmegyei Retyezátról származott, az I-ső díjra a Kinszky Zdenko gróf által bemutatott ritka hosszú 30·5 cm.-es kampót, a II-dikra Hunyady László gróf s a III-dikra Lónyay Menyhért gróf szép troféáit találták méltónak.

Szláray Gábor gróf pompás kaukazusi vadkecske stb. s Zichy Jenő gróf különös érdeklődést keltő kaukazusi s urali őzagancsai versenyen kívül voltak kiállítva.

(Cserny Győző.)

A hazai közlekedési vállalatok faszükséglete. A hazai vasutak, hajózási vállalatok, a m. k. államvasutak gépgyára és a diósgyőri m. k. vas- és acélgyár az 1899. évben 6.165,174 forint ára erdei terményt (épület- és műfát, talpfát, fűrészárut, tűzifát, faszenet stb.) szereztek be bel-földön. Külföldről csakis 96,570 forint értékű fát kellett beszerezni, vagyis az összes szükséglet 1·5%-át.

Faárugyár Karánsebesen. Barth Miksa detenicsi (cseh-országi) faáru-gyáros ottani gyártelepét Karánsebesre helyezi át, miután úgy a kormány, mint a város részéről biztosították neki a kért kedvezményeket. A gyár építéséhez már a tavasszal hozzáfognak.

Zoologiai Lapok czimen új állattani, vadászati és kynologiai szaklap indult meg, Parthay Géza szerkesztésében. Ára egy évre 8 K. Kiadóhivatal Budapest, Rottenbiller-utca 30. sz.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

Eladó erdei famagvak.

A földművelésügyi m. kir. miniszteriumnál az erdőbirtokosok által 1900. év őszén eladásra bejelentett famagvak kimutatása.

A) *Lombfák.*

I. Kocsányos tölgy.

	Az eladandó fa- magvak mennyisége	K. f.
Gróf Kottulinszky B. erdőhivatala Szt.- Eleken (Vas vm.)	40 hl.	7 —
Kőhalom község, Kőhalom-Homoród, az ár helyben zsákkal együtt értendő...	50 „	8 —
Ugra község, Ugra vasuti és postaállo- más Kőhalom-Homoród p. u., az ár helyben zsákkal együtt értendő...	100 „	8 —
Szász-Tyukos község, Szász-Tyukos Beta Kőhalom, vasuti állomás Kőhalom- Homoród, az árak helyben zsákkal együtt értendő...	100 „	8 —
Asbóth Mihály közbirtokossági erdőtiszt, Hajduhadháza	10 „	10 —
Uradalmi erdőhivatal, Devecser (Vesz- prém vm.)	60 „	12 —
Uradalmi erdőhivatal, Káptalanfa (Zala vármegye)	40 „	12 —
Báró Lipthay Béla urad. intézőség, Tamásda (Bihar vm.), a bihar-illyei vasutállomásnál 24 fillérrel, a sza- lontai vasutállomásnál 40 fillérrel drágább	100—200 „	8—10 —

II. Kocsánytalan tölgy.

Pozsony szab. kir. város erdőhivatala, Pozsony vasuti állomáshoz szállítva	20 „	12 —
---	------	------

III. Ákác.

Asbóth Mihály közbirtokossági erdőtiszt, Hajduhadház	5 „	80 —
Veszprémi káptalani erdőhivatal, Vesz- prém	40 „	40 —

C) *Fenyőfák.*

I. Luczfenyő.

Az eladandó fa-
magvak mennyisége K. f.

Nagybányai m. kir. főerdőhivatal, horgospataki m. kir. erdőgondnokságnál, vasutállomás Galgó	100 kg.	1 72
Zsarnóczai m. kir. erdőhivatal, vasutállomás Zsarnócza (zsák nélkül)	800 „	2 40

II. Jegenyefenyő.

Nagybányai m. kir. főerdőhivatal, a horgospataki m. kir. erdőgondnokságnál, vasutállomás Galgó	1500 kg.	— 70
Gróf Königsberg erdőhivatala, Pruszká, szállítható 1900. október 1-től	500 „	— 70
Zsarnóczai m. kir. erdőhivatal, vasuti állomás Zsarnócza (zsák nélkül)	5000 „	— 80
Gölniezbánya r. t. város, Gölniezbánya, gyűjtetlenül az erdőn	5000 hl.	1 —

III. Erdeifenyő.

Gróf Zay Miklós erdőhivatala, Zay-Ugróc, Nyitra-zsámbokrédi vasuti állomáshoz szállítva, szállítható 1901. február 1-től	200 kg.	6 40
Gróf Königsberg erdőhivatala, Pruszká, szállítható 1901. február 1-től	200 „	4 30
Herczeg Pálffy Miklós malaczka erdőhivatala, Malaczka, loco Malaczka	80—100 „	5 60

Változások és kitüntetések az erd. szolgálat körében.

Kachelmann Walther Coburg hercegi erdőbíró erdőmesterré nevezetett ki.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Zivuska* Jenő erdőgyakornokot a vezetése alatt álló ministeriumhoz m. kir. erdészjelöltté nevezte ki.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Debreczeni* Ödön m. kir. főerdőőrt a kolozsvári erdőigazgatósághoz és *Érsek* Gusztáv igazolványos számvivő altisztet a besztercebányai erdőigazgatósághoz ideiglenes minőségű irodasegédtisztekké nevezte ki.

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadványokból az egyesületi tagok **csak egy példányt** szerezhethetvén meg a megállapított **kedvezményes áron**, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az *Országos Erdészeti Egyesületnél* (Budapest, V., Alkotmány-utca 10. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

„Az erdőőr“ vagy **„Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben.“** Irta: Dr. Bedő Albert. VII. kiadás. 1896. Erdészeti műszaki segédszolgálatra készülő egyének részére. Ára 6 K.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

„Az erdőrendezéstan kézikönyve.“ Irta: bölcsházai Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

„Erdészeti növénytan.“ Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet: Általános növénytan. Ára tagoknak 5 K. 60 fill., nem tagoknak 8 K.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növény-földrajz. Ára tagoknak 12 K., nemtagoknak 18 K.

„Erdei facsemeték nevelése.“ Irta: Tomesányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik.

„Erdészeti Építéstan.“ Irta: Sobó Jenő. I. rész, 1. és 2. kötet: Középitéstan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K. 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Ut-, vasut- és hidépitéstan. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K.

„Magyar Erdészeti Oklevéltár.“ Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1896. Ára tagoknak 20 K., nem tagoknak 40 K.

„Erdészeti Rendeletek Tára.“ 1880—1884. (I—IV.) és az 1885—89. (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.)

Az 1890. (X.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1892. (XII.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1893—94. (XIII. és XIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K. 20 fill., nem tagoknak 2 K. 40 fill.

Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.

Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K. 40 fill.

Az 1899. (XIX.) évfolyam ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 5 K.

Az Erdészeti Rendeleték Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.

Tagens-táblázatok. Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K., nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Oraviczán.)

„A legelőerdők.” Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapok 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill., nem tagoknak 2 K. 40 fill.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldhető.

„A selmeczbányai m. k. erdőakadémia története és ismertetője.” Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K. (erdőgyakornokoknak 3 K., akadémiai hallgatónak 2 K.). Kapható a szerzőnél (Selmeczbányán) is. Az Orsz. Erd. Egyesület a megrendelésnek csak akkor tehet eleget, ha a t. megrendelők a könyv árával egyidejűleg 55 fill. postaköltséget is beküldenek, a mikor a könyv bérmentve, ajánlva adatik postára.

Az **Erdészeti Zsebnaptár 1901. évi (XX.) évfolyama** megjelent. Ára egyesületi tagoknak 2 K., mások számára 3 K.

„Ő felsége nagy fénynyomatu arczépe.” Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.

„Erdészeti induló” és Nemes sziv-keringő zongorára. Irta: Szmik Gábor. Ára az indulónak 1 K., a keringőnek 2 K. Az eladásból befolyó összeg az Erzsébet királyné-alapítvány gyarapítására fordittatik.

Az Orsz. Erdészeti Egyesületnél továbbá megrendelhetők a következő népszerű nyelven irt művek, melyek, ha a t. megrendelők árukon kívül egyenkint 45 fill. postaköltséget is beküldenek, bérmentve küldhetők:

„Az erdei vetésről és ültetésről.”

„A vágásra érett erdő kihasználása.”

„Az erdők felujtása kapcsolatosan azok rendszeres kihasználásával.”

„Az erdők berendezése.”

Valamennyit Fekete Lajos irta. Egy-egy füzet ára 2 K.

Erdészeti ponyvairódmalmi füzetek. A nép számára való kiosztás céljából ingyen megküldi az Orsz. Erd. Egyesület. I. füzet: Cseres Józsi és Boros Rózsi szép históriája. Irta: Arató Gyula. II. füzet: Hogyan ment férjhez Gödör Julcsa. Irta: Arató Gyula. III. füzet: Hogyan lett igazzá a bolond beszéde. Irta: Boros M.

A szerzőknél rendelhető meg:

„**Erdőmiveléstan.**“ Irta: Vadas Jenő (Selmeczbánya). Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 10 K.

„**A tölgy és tenyésztése.**“ Irta: Fekete Lajos (Selmeczbánya). Ára tagoknak 4 K., nem tagoknak 6 K.

„**Erdőértékszámítástan.**“ II. kiad. Irta: Fekete Lajos (Selmeczbánya). Ára 6 K.

„**Erdészeti nyereségszámítástan.**“ Irta: Fekete Lajos (Selmeczbánya). Ára 4 K.

„**A szálaló erdők berendezése.**“ Irta: Fekete Lajos (Selmeczbánya). Ára 1 K. 20 f.

„**Erdőbecsléstan.**“ II. kiad. Irta: Soltz Gyula és Fekete Lajos. (Kapható Fekete Lajos m. k. főerdőtanácsosnál Selmeczbányán.) Ára 8 K.

„**A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása.**“ Irta: Márton Sándor. Ára tagoknak 4 K. 80 fill., nem tagoknak 6 K.

Egybeült megrendelhető magyar erdészeti művek:

„**A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása.**“ Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi m. kir. ministerium. 1896.

„**Az erdőhasználatlan kézikönyve.**“ Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbánya.)

„**Általános földméréstan.**“ Irta: Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbányán.) Ára 9 K.

„**Erdővédelemtan.**“ Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K. 40 fill.

„**Erdészeti talajtan.**“ Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

„**A mezőség kopárainak befásítása.**“ Irta: Fekete Lajos. (Stein János könyvkeres. Kolozsvárt.) Ára 2 K.

„**Beszélgetések az új erdőtörvényről.**“ Irta: Fekete Lajos. (Kapható ugyanott.) Ára 40 fill.

„**Az erdőtörvény magyarázata.**“ Irta: dr. Klekner Alajos. Franklin-társulat. Ára 4 K.

„**Az erdőtörvény magyarázata.**“ Irta: ifj. Sárossy-Kapeller Ferencz. Budapest, Weissmann testvérek. Ára 4 K.

„**Erdészeti segédtablák.**“ Megrendelhető a földmivelésügyi min. erdőszámvevőségénél Budapesten. Ára 8 K.

„**Termési tablák.**“ 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendezőse. (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.

„**Magyarország faipara és fakereskedelme.**“ Irta: Engel Sándor. 1882. Grill K. könyvkeres. Budapest.

Erdészeti Rendeleték Tára.

I.

Körrendelet.

Valamennyi m. kir. állami erdőhivatalnak.

(Az 1898: XIX. t.-cz. 11. §-ában foglalt határozmányok végrehajtása ügyében.)

70715/1900. sz. — Felhivom a czimet, hogy amennyiben az állam által kezelt erdők és kopár területeken, akár a rendszeres vagy ideiglenes gazdasági üzemtervekből (erdősítési tervekből), akár az 1898: XIX. t.-cz. 16. §-ában említett külön rendeletekből folyólag olyan teendők merülnek fel, melyeknek közvetlen végrehajtása az említett törvény 13. §-a értelmében, az érdekelt birtokosok kötelessége ugyan, de azok tervezésénél, előkészítésénél vagy teljesítésénél, a m. kir. állami erdőhivatalnak ugyanezen törvény 11. és 15. §-aiban meghatározott közreműködését az érdekelt birtokosoknak, a törvény határozményaiából folyólag és 15217/99. sz. rendeletem (I. rész) 55. §-a értelmében nemcsak jogukban áll, de egyszersmind kötelességük is igénybe venni: a birtokosokat a törvény idézett határozmányainak, valamint a 15217/99. sz. rendeletem 55. és 56. §-aiban foglalt rendelkezéseknek megtartására mindenkor figyelmeztesse, ha pedig e tekintetben valamely birtokos részéről lényeges mulasztást tapasztalna, arról ide esetről-esetre jelentést tegyen.

Különösen sulyt helyezek pedig arra, hogy az állam által kezelt erdő és kopár területek birtokosai az eladás alá kerülő fakészletek és más erdei termékek, valamint minden más erdei hasznóvétel értékesítésénél a m. kir. állami erdőhivatal közreműködését az említett törvény 11. §-ának f) pontja értelmében mindenkor igénybe vegyék, akár a gazdasági tervben elő nem irt rendkívüli, akár abban előirt rendes hasznóvételről legyen is szó. Éppen ebből az okból igen kíváncsnak tartom, hogy a czim kellő tájékoztatást szerezzen arról, vajjon a rendes hasznóvételek egész mértékükben szükségesek-e az érdekelt birtokosok saját szükségleteinek fedezésére, vagy feleslegesek is maradnak; önként értetvén, hogy az utóbb említett esetekben az érdekelt birtokosokat az említett törvényes határozmányok megtartására a czimnek már akkor kell

figyelmeztetnie, amidőn az illető haszonvétel kijelölése a természetben, a gazdasági terv előírásai alapján, megtörténik.

Budapest, 1900. szeptember hó 8-án.

A minister helyett:

Kiss, s. k.

államtitkár.

II.

Körrendelet.

Valamennyi m. kir. állami erdőhivatalnak és kir. erdőfelügyelőségnek.

(Az 1898 : XIX. t.-cz. 11. §-ában foglalt határozmányok végrehajtása ügyében.)

81486/1900. sz. — Az 1898 : XIX. t.-cz. 11. §-ában foglalt határozmányok végrehajtása ügyében 1900. évi 70715. sz. a. kiadott körrendelettemmel kapcsolatosan értesitem a czimet, hogy a belügyminister ur *a községi faeladásoknál követendő eljárás szabályozása tárgyában* 100748/1900. sz. a. a következő körrendeletet adta ki:

„Körrendelet valamennyi vármegyei törvényhatóságnak: A községi erdők fatermékeinek eladásánál az 1898 : XIX. t.-cz. rendelkezéseinek megtartása tárgyában.

A községi erdők fatermésének eladása tárgyában 1885. február 9-én 3596. sz. a. kibocsátott belügyministeri körrendelet kapcsán (I. Rendeleték tára 1885. évf. 478. lap) és az ujabban életbe lépett 1898 : XIX. t.-cz. 11. §. f) pontjában foglaltak alapján felhivom a törvényhatóságot, hogy a területén létező községeket figyelmeztesse arra, miszerint az id. t.-cz. 8. §. alapján szervezett m. kir. állami erdőhivataloknak a törvény 11. §. f) pontja értelmében feladatukká van téve egyebek közt az is, hogy az értékesítés alá kerülő fakészletek és más erdei termékek mennyiségét és becsértékét megállapítsák s azok értékesítési módjára és feltételeire nézve javaslatot tegyenek.

Egyszersmind felhivom a törvényhatóságot, hogy a községeket köteleztesse, miszerint a fentebb említett ügyek tárgyalásánál az erdőhivatalok közreműködését igénybe vegyék, nevezetesen az értékesítés alá kerülő fatömegek becsértékére s az értékesítés módjára s feltételeire nézve az erdőhivatal nyilatkozatát és javaslatát szerezzék be, intézkedéseiket ezen javaslatokra alapítsák.

Elvárom, hogy a törvényhatóság mindazon esetekben, a mikor a fentebbi szempontok alá eső ügyek akár hivatalból, akár felelősségi uton eléje terjesztetnek, a jelen utasítás megtartását szoros-
san ellenőrizze. Budapest, 1900 október 6. A miniszter helyett:
Széll s. k. államtitkár.

Felhívom a czímet, hogy a fentebbi körrendeletben foglalt rendelkezésekre az érdekelt községek figyelmét minden adandó alkalommal föl hívja, amennyiben pedig azokra részéről valahol mulasztást vagy ellenkezést tapasztalna, a felmerülő esetről ide haladéktalanul jelentést tegyen.

Budapest, 1900 október hó 31-én.

A miniszter megbízásából:

Horváth Sándor s. k.

III.

Körrendelet.

Valamennyi magyar és horvát-szlavon kincstári erdőhatóságnak, a beszercei erdőigazgatóságnak és a temesvári m. kir. állami erdőhivatalnak.

(Az erdészeti pénztárak használatában levő pénzszekrények kulcsainak kezelése iránti szabályok módosítása tárgyában.)

81301/1900. sz. — Az erdészeti pénztáraknál szolgálatot teljesítő tisztek helyettesítésénél a pénzszekrények kulcsainak kezelése körül felmerült kételyek eloszlátása végett a hivatali elődöm által a pénzszekrényekhez tartozó kulcsok kezelése tárgyában 1882. évi november hó 21-én 46,104. szám alatt kiadott körrendeletnek 2. és 3. szakaszát oda módosítom, hogy a jelenleg használatban levő három záru pénztári szekrények kulcsai közül, az eddig a pénztárakban őrzött helyettesítési kulcsok is állandó használatba vétetvén a (középső) főzár és az alsó zár (chubzár) kulcsai a pénztárnok, a felső zár kulcsai pedig az ellenőr kezében legyenek.

A főtisztek helyettesítése alkalmával pedig az alábbi 1—5. pontban foglalt határozmányok irányadók:

1. A pénzszekrény főzár kulcsai (középső brámazár) és az utolsó zár (chubzár) kulcsai a pénztárnok kezében legyenek, a pénztárnok helyettesítése alkalmával azonban csak a főzár kulcsait veszi át a helyettesítendő tiszt, míg a felső s alsó zár (chubzár) kulcsait az ellenőr kezeli.

2. Ha az ellenőr helyettesítették, akkor a felsőzár kulcsait a helyettesítő tiszt veszi át, a pénztárnok pedig a főzár és alsó-zár kulcsait az 1. pontban előírt módon kezeli.

3. Ha egyidejűleg mind a két főtiszt helyettesítették, akkor az a tisztviselő, ki ugyanannál a hivatalnál a főtisztek egyikét már helyettesítette, átveszi a felső és középső, a másik helyettesítő pedig az alsó zár kulcsait.

4. A mennyiben a pénzszekrények külön szobában vannak s az ebbe vezető ajtó is három záru volna, ennek kulcsai is az előző pontokban foglaltak szerint kezelendők.

5. Ha a tisztviselő, a ki már helyettesített ugyanannál a hivatalnál pénztárnokká vagy ellenőrré nevezetnék ki, csakis azokat a kulcsokat kezelheti, melyek annak idején a helyettesítés alkalmával kezeiben voltak, s előtte ismereteseek.

A fennálló pénztári szabályok értelmében különös gond lévén fordítandó arra, hogy helyettesítések alkalmával egy és ugyanazon tiszt szolgálatának egész ideje alatt a különböző pénztári kulcsok birtokába soha se jusson; utasítom (Czimet) miszerint minden pénztári szekrényre és ezeknek minden egyes kulcsára nézve állandó nyilvántartást vezessen arról, hogy ezen kulcsok mikor, mily alkalomból, meddig, s kinek a kezén voltak.

Jelen körrendeletemben foglalt új kezelési eljárás azonnal, a rendelet kézhezvételével, lép életbe.

Budapest, 1900 október 19.

A minster megbízásából:

Sóltz Gyula, s. k.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

1900. évi október hóban.

A rövidítések magyarázata

ak. = alapítványi kamat; att. = alapítványi tőketörlesztés; k. a. = készpénz alapítvány
Wka. = Wagner Károly alapítvány; Tla. = grf. Tisza Lajos alapítvány; Baa. = Bedő Albe t
alapítvány; E. a. = Erzsébet királyné alapítvány; t. ny. a. = tükéri nyugdíjalap; td. = tag-
sági díj. nd. = hirdetési díj; ld. = lapdíj; kld. = kedvezményes lapdíj; pk. = postaköltség;
Ert. = Erdészeti Rendeletek Tára; ab. = átfutó bevétel; rb. = rendkívüli bevétel;
EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetek; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti
Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; OFa. = Ő Felsége fénynyomata
arczépe; Ecs. = Erdei facsemeték nevelése; Evü. = Fekete Lajos. Az erdei vetésről és
ültetésről; Eáh. = Az erdők ápolásáról és használatáról; Eb. = Az erdők berendezése; Ek. =
A vágásra érett erdők kihasználása; Ef. = Az erdők felújítása; Eht. = Erdőhasználatlan;
ik. = takarékpénztári időközi kamatok; Ek. = Értékpapírok kamatai. Rz. = Erdőrendezéstán;
FL. = Fölles J. „Legelő-erdők”; M. L. = Márton Sándor: A legelő erdők berendezése stb.;
EOT. = Magyar Erdészeti Oklevéltár; Eép. I. 1. = Erdészeti építéstán I. rész (középítéstán) I.
kötet; Eép. I. 2. = Erdészeti építéstán I. rész 2. kötet; Eép. II. = Erdészeti építéstán II.
rész (Ut, vasut- és hidépítéstán.)

	Befizetések K.
Aubinger Zsigmond td.	16.—
Ágh Gyula ak.	16.—
Apáthy Vilmos td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Akantisz Rezső ak. 4.—, pk.	
—37	4.37
Áronffy Ernő ak. 10.—, pk. —37	10.37
Ápponyi Albert gróf ak. 20.—, pk.	20.27
Allender Frigyes ak. 6.—, pk.	
—36	6.36
Bezdek József Nvt. I.	5.60
Bund Károly t. ny. a.	42.—
Besztercei m. kir. erdőigaz- gatóság hd.	13.05
Bogdáni m. kir. erdőgondnok- ság Wka.	7.—
Brassó városi pénztár td.	16.—
Buhescu Terentius td.	8.—
Bielek István att.	20.—
Boda Dénes td.	16.—
Bonis Kálmán td. 4.—, pk. —40	4.40
Brezovszky József td.	16.—
Bérvy Elek td.	16.—
Biloveszky József ak.	13.70
Bodó Károly td.	20.—

Átvitel 287.49

	Befizetések K.
	Áttétel 287.49
Brannich Kálmán td.	16.—
Budapest székes-főváros erdő- hivatala hd.	19.36
Bükhel János td.	48.—
Bacher János npt. ab.	3.40
Buchalla Samu td.	16.—
Balogh Kálmán td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Baranyay István td. 32.—, pk.	
—37	32.37
Barlay Sándor td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Belházy Gyula ifj. td. 16.—	16.—
Baltai János ak. 20.—, pk. —27	20.27
Blaschek Ede ak. 6.—, pk. —37	6.37
Blattny Ernő td.	16.—
Bochesa Henrik ld.	4.—
Bécsy Dezső ak. 16.—, pk. —37	16.37
Blum s társa td. 16.—, pk. —18	16.18
Botka György td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Barna György td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Bálint Imre td. 16.—, pk.	
—37	16.37

Átvitel 599.66

Befizetések K. Áttétel 599.66		Befizetések K. Áttétel 976.52	
Bárdos József td. 16.—, pk.		Deresényi Kálmán ak. 16.—,	
—37 ————	16.37	pk. —37 ————	16.37
Bekény Aladár ak. 10.—, pk.		Dezső Zsigmond ak. 16.—, pk.	
—37 ————	10.37	—37 ————	16.37
Berchtold Richárd gróf ak.		Diósi J. s fia td. 6.—, pk. —37	6.37
20.—, pk. —08 ————	20.08	Divald Béla ak. ————	16.—
Bélay József ak. 3.—, pk. —37	3.37	Domokos Sándor ak. ————	8.—
Borzun Péter td. 16.—, pk.		Dömötör Tihamér ak. 16.—,	
—37 ————	16.37	pk. —37 ————	16.37
Borszéki Soma ak. ————	2.18	Dunst Károly td. 16.—, pk. —37	16.37
Böhm Ferencz ak. 10.—, pk.		Duschek János td. 16.—, pk.	
—37 ————	10.37	—35 ————	16.35
		Ifj. Dvorzsák Károly td. ————	8.—
Csopey Kornél ak. ————	16.—	Erődsi Bálint td. ————	37.52
Csórak Iván td. ————	4.—	Esztergomi főkápt. erdőhivatal	
Csipkay János att. ————	20.—	M. L. ————	4.92
Csiszér János td. ————	8.—	Eránosz Antal János td. ————	16.—
Csepcsányi Lehel Nvt. I. ————	5.60	Eröss Gyula td. ————	2.—
Cseres Gyula ak. 2.—, pk. —35	2.35	Egri főkápt. erdőhivatala hd.	4.35
Czimra József td. 32.—, pk.		Erdődy Imre gróf ak. 16.—, pk.	
—37 ————	32.37	—37 ————	16.37
Cseh Bertalan td. 16.—, pk.		Eperjes város ak. 10.—, pk.	
—37 ————	16.37	—27 ————	10.27
Csupor István ak. 16.—, pk.		Eltzenbaum Róbert td. ————	16.—
—37 ————	16.37	Engel A. és fiai td. 16.—, pk.	
		—37 ————	16.37
Deák Géza td. ————	16.—	Jánosi Engel Sándor ak. 16.—,	
Dobsina r. t. város hd. ————	19.55	pk. —37 ————	16.37
Dietl Ágoston ak. ————	2.—	Erdődy György ak. 16.—, pk.	
Dologh Jenő td. ————	10.—	—37 ————	16.37
Donáth Sándor ak. ————	16.—	Ernusz Kelemen ak. 16.—,	
Deutsch Zs. és társa Rz. 10.—,		pk. —37 ————	16.37
Ecs. 4.—, Éép. I. 1. I. 2. II.			
48.—, F. L. 2.40, Evü. 2.—,		Fehér Pál ak. ————	4.—
ék. 2.—, eb. 2.—, M. L. 6.—	76.40	Felsőbánya város hd. ————	12.25
Dióssy Dezső td. ————	4.—	Filipek Sándor ak. ————	16.—
Derecskey Károly ak. 16.—,		Fekecs József td. ————	16.—
pk. —37 ————	16.37	Ferenczi Béla td. ————	4.—
Daempf István ak. 16.—, pk.		Ferenczi Ede td. ————	16.—
—37 ————	16.37	Fóthy Nándor ak. 16.—, pk.	
		—37 ————	16.37
Áttétel 976.52		Áttétel 1354.25	

Befizetések K.		Áttétel 1354.25
Fábray Alajos td. 14.—, pk. —.37	14.37	
Faragó Béla td. 13.—, pk. —.27	13.27	
Farkas György td. 30.—, pk. —.37	30.37	
Fertsek Ferencz td.	16.—	
Fischle Frigyes td. 16.—, pk. —.18	16.18	
dr. Floch-Reyherberg Henrik lovag td. 16.—, pk. —.18	16.18	
Forberger Pál td. 16.—, pk. —.37	16.37	
Frieb János td.	16.—	
Fröhlich Bruno td. 16.—, pk. —.37	16.37	
Fuhrmann Pál td. 16.—, pk. —.37	16.37	
Furherr János td. 16.—, pk. —.36	16.36	
Grill Károly Nvt. I. 8.—, Nvt. II. 18.—	26.—	
Gyöngyössy József td.	16.—	
Györy Géza ak.	14.—	
Gerendely István npt.	3.30	
Goldschmidt s Reich hd.	9.15	
Gerő Gusztáv Eép. II. 12. II.	34.40	
Garda János td. 16.—, pk. —.37	16.37	
Gálffy István td. 16.—, pk. —.57	16.57	
Geschwindt Lipót td. 16.—, pk. —.37	16.37	
Gontko Ignác td. 8.—, pk. 57.—	8.57	
Graf Adolf td. 16.—, pk. —.27	16.27	
Gromon Dezső ak. 20.—, pk. —.08	20.08	
Gyurcsó József td. 40.—, pk. —.37	40.37	
Grün Lajos ld.	8.—	
n. Guha Károly örökösei ak. 2.—, pk. —.37	2.37	
Átvitel 1789.91		

Befizetések K.		Áttétel 1789.91
Henrich Victor td.	16.—	
Hamar László td.	4.—	
Hors János td.	10.—	
Husek Ferencz td.	8.—	
Huszár József att.	10.—	
Halmai László td.	16.—	
Haas Adolf ak. 9.—, pk. —.18	9.18	
Hoós Ernő ak.	8.—	
Hornung Gusztáv ak.	20.—	
Hudák Lajos ak.	2.52	
Hammer Károly ak. 15.—, pk. —.37	15.37	
Heim János td. 16.—, pk. —.37	16.37	
Hermel Ágost td. s pk.	1.43	
Hoffmann Ármin td. 16.—, pk. —.18	16.18	
Hoffmann Antal td. 16.—, pk. —.37	16.37	
Herdina László td. 16.—, pk. —.37	16.37	
Hundt József hd.	28.26	
Hajdu János td. 4.70, pk. —.36	5.06	
Iffits József td. 16.—, pk. —.27	16.27	
Ihrig Eberhard ak. 5.—, pk. —.37	5.37	
Inkey István br. ak. 20.—, pk. —.27	20.27	
Iszapi Gyula td.	8.—	
Jaczkó Luczián td. 32.—, pk. —.37	32.37	
néhai Jambrich János örök. ak. 14.—, pk. —.37	14.37	
Janthó János ak.	16.—	
Jllés Vidor td.	16.—	
Kákossy L. td.	16.—	
Kiss Sándor td.	16.—	
Kósa József td.	6.—	
Korzenszky Antal td.	4.—	
Kfeller Károly td.	16.—	
Átvitel 2195.70		

Befizetések K.		Áttétel 2195 70
Kostenszky Béla td.	4.—	
Krause Manó td.	16.—	
Kolbenheyer József td.	8.—	
Károlyi Mihály gróf erdőhivatala Parádon hd.	7.55	
Kriszta Gyula td.	20.—	
Kovács Antal td.	16.—	
Kuzma Gyula n. Morvay Gyula helyett ak.	12.—	
Kőhalmi főszolgabírói hiv. hd.	8.75	
Körmöczbánya város hd.	36.55	
Krausz Géza ak. és pk.	14.37	
Kaufmann Béla ak. 16.— pk.		
—37	16.37	
Kayzer Sándor ak. 16.— pk.		
—37	16.37	
Kárpáti Lajos td. 16.— pk.		
—37	16.37	
Kolosy Béla td. 16.— pk. —37	16.37	
Kostialik István td. 16.— pk.		
—37	16.37	
Kotzmann Géza ak. 16.— pk.		
—37	16.37	
Kögl Árpád td. 16.— pk. —37	16.37	
Kőrösi László td. 16.— pk. —37	16.37	
Környei Ferencz td. 16.— pk.		
—37	16.37	
Kőszeg város td. 16.— pk.		
—37	16.37	
Kulász Antal td. 16.— pk. —37	16.37	
Küzdy Árpád td. 10.— pk. —87	10.87	
Keszthelyi gazd. tanintézet Nvt. II. 18.—, Eép. II. 16.—	34.—	
Kratóchvil Rezső Nvt. I.	5.60	
Krauze Géza td. 16.— pk. —36	16.36	
Lenhárd Antal td. 14.24, pk.		
—36	14.60	
Ladányi Frigyes td.	16.—	
Lumnitzer Béla td.	16.—	
Leszher Sándor td.	16.—	
Lőfi Jenő td.	126.—	
		Átvitel 2774.42

Befizetések K.		Áttétel 2774.42
Lux Vilmos td.	8.—	
Léber Antal td.	16.—	
Lévai uradalom igazg. hd.	5.15	
Lőcse sz. kir. város hd.	12.35	
Özv. Lavotta Albertné ak. és pk.	10.37	
Lászlóffy Gábor ak. és pk.	11.37	
Lang Richard td. 16.—, pk.		
—37	16.37	
Lang Ernő td. 16.—, pk. —37	16.37	
Langhammer József td.	16.—	
Lehoczky Aladár ak. 16.—, pk.		
—37	16.37	
Levendovszky Nándor td.	16.—	
Lőcse város ak. 20.—, pk. —27	20.27	
Mezey Rezső td.	10.—	
Mauthner Alfréd Nvt. I.	5.60	
Michna Bertalan td.	8.—	
Magyar földhitelintézet átszámitás utjánék.	1654.88	
Mutnyánszky Jenő Nvt. II.	12.—	
Mezei Béláné lb. előleg	40.—	
Mahr Károly td. 16.—, pk. —37	16.37	
Matter Rezső td. 16.—, pk.		
—37	16.37	
Metzli Camill td. 16.—, pk.		
—37	16.37	
Mihalesics M. ak.	16.—	
Mikolás Vincze td. 16.—, pk.		
—37	16.37	
Mikoláček György td. 16.—, pk. —37	16.37	
Mayer Gyula td. 16.—, pk. —27	16.27	
Miklós Lajos ak. 16.—, pk.		
—37	16.37	
Modor város td. 16.—, pk. —37	16.37	
Mária-radnai postahivataláb.	16.37	
Nagy Sámuel td.	16.—	
Nagy Vincze td.	32.—	
		Átvitel 4880.75

	Befizetések K.
	Áttétel 4880.75
Nahoczky Andor td.	16.—
Neuhöfer s fia hd.	10.50
Nagysinki főszolgabíró hd.	13.79
Nagy Pál áb.	4.—
Nadhera Pál ad. 16.—, pk.	16.37
—37	16.37
Nemeskéri Kiss Pál ak. 20.—, pk. —.08	20.08
Nagy Pál td. 8.—, pk. —.37	8.37
Nemeskéri Kiss Miklós ak. 20.—, pk. —.27	20.27
Németh Márton td. 16.—, pk. —.37	16.37
Német Pál td. 32.—, pk. —.37	32.37
Nickmann Rezső td. 16.—, pk. —.37	16.37
Nickmann Róbert td.	16.—
Novák Ferencz td. 16.—, pk. —.37	16.37
Nagy-Boeskői postahivatal p. megb.	12.37
Oesterreicher Lajos Nvt. I.	5.60
Orosz István td.	16.—
Ormay Gyula ak.	8.—
Omlás község hd.	20.86
Odescalchi Arthur hg. ak. 18.—, pk. —.37	18.37
Orlovsky Gyula td. 16.—, pk. —.37	16.37
Pick Károly ld.	2.—
Plachy Teofil td.	16.—
Pauer Jenő td.	16.—
Popu Ágoston td.	16.—
Pálffy Miklós hg. számtartói hivatal hd.	8.35
Plech József td.	10.—
Pálffy Alajos ak. 16.—, pk. —.37	16.37
Pischl Pál ak.	12.—
Pausinger Károly ak. 3.—, pk. —.37	3.37
	Átvitel 5285.27

	Befizetések K.
	Áttétel 5285.27
Pehán Gusztáv td. 16.—, pk. —.37	16.37
Podhradzsky András td. 16.—, pk. —.37	16.37
Popovits Ottó td.	16.—
Pultz Ferencz td. 16.—, pk. —.35	16.35
Puskás Ferencz td. 16.—, pk. —.37	16.37
Preisner Nándor ak. 16.—, pk. —.37	16.37
Ruttkay Géza att.	10.—
Rónay Imre td.	6.—
Dr. Reitzer László lb. 409.15, üb. 1.—	410.15
Rottler József td.	16.—
Ráczkevei cs. kir. urad. főtiszt-sége hd.	21.15
Rimaszombati vármegyei pénztár hd.	11.55
Ritter Károly td.	8.—
Ruttkay Géza att.	10.—
Rác Imre td.	6.—
Roxer Vilmos td.	16.—
Révi Józsefné ad. 6.—, pk. —.37	6.37
Radu Miklós ak. 6.—, pk. —.37	6.37
Rajtsán János td. 16.—, pk. —.35	16.35
Rausch Ferencz td. 16.—, pk. —.18	16.18
Rejtő Adolf td. 16.—, pk. —.37	16.37
Rochlitz Nándor ak. 16.—, pk. —.37	16.37
Rónay Károly td. 8.—, pk. —.37	8.37
Rozinszky János td. 16.—, pk. —.37	16.37
Özv. gróf Sztáray Antalné ak. 20.—, pk. —.27	20.27
Szunyogszék község ak. 16.—, pk. —.57	16.57
	Átvitel 6037.54

	Befizetések K. Áttétel 6037.54
Schuster József ak. 2.—, pk.	
—37	2.37
Schmidt Ferencz td.	20.—
Schmidt Gáspár td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Scholtész Henrik td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Schaller Kálmán td.	8.—
Schudich Nándor td.	16.—
Szászsebesi városi tanács hd.	7.55
Szepessy Elek td.	4.—
Sailer György td.	20.—
Szakmáry Ferencz td.	16.—
Sziklay Lajos ak.	16.—
Szücs György td.	16.—
Sifft Ágoston td.	16.—
Soóvári m. kir. erdőgondnok- ság Ért. 99.	5.12
Sényi János td.	6.—
Szücs M. János Ed.	4.—
Sterba Szabolcs td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Schönherr Sándor td. 16.—, pk. —37	16.37
Schulhof és Hecht td. 16.—, pk. —18	16.18
Seeberg Adolf ak. 10.—, pk.	
—37	10.37
Simonffy Ákos ak. 16.—, pk.	
—37	16.37
Szálka Albert td.	16.—
Szentpály Kálmán td.	16.—
Stéger Antal att.	100.—
Stromszky László td.	32.—
Szimicza József td.	16.—
Szeman Mihály hd.	6.75
Szeesődy József Nvt. II. 12. pk.	
—50	12.50
Stenka Lajos hd.	34.15
Szabó Kálmán Nvt. II, (4 db) 48.—, pk. —12	48.12

Átvitel 6584.50

	Befizetések K. Áttétel 6584.50
Sipos Antal td. 16.—, pk. —37	16.37
Szabó József Nvt. I.	5.60
Selmeczbányai bányászati és erdészeti akadémia hd.	16.24
Soóvári m. kir. erdőhivatal Wka.	23.80
Sperber és Berger hd.	3.55
Szabadka város ak. 6.—, pk.	
—37	6.37
Szakoleza város ak. 6.—, pk.	
—37	6.37
Ifj. Sugár Károly ak. 32.—, pk.	
—37	32.37
Sipos Mihály td.	44.—
Somogyi Géza td. 16.—, pk.	
—37	16.37
Soóvári m. kir. erdőhivatal Erd. Lap. 1866.	4.12
Stark Miksa td. 16.—, pk. —37	16.37
Steinhausz József ak. 10.—, pk. —37	10.37
Sulyok Zoltán td. 10.—, pk.	
—87	10.87
Szabó Adolf ak. 6.—, pk. —37	6.37
Szentimrey Dániel td.	11.—
Szőcs Miklós ak. 16.—, pk.	
—37	16.37
Székely Adolf ak. 10.—, pk.	
—37	10.37
Tantossy József Nvt. I.	5.60
Temesújfalusi uradalom hd.	5.15
Térffy Béla td.	6.—
Teltsch László td.	16.—
Török Ödön td.	4.—
Tavasi Gyula ak.	12.—
Tribus Gusztáv td.	16.—
Tanos Pál ak. 16.—, pk. —37	16.37
Thék Endre td. 16.—, pk. —18	16.18
Tisza László ak. 16.—, pk. —18	16.18

Átvitel 6954.86

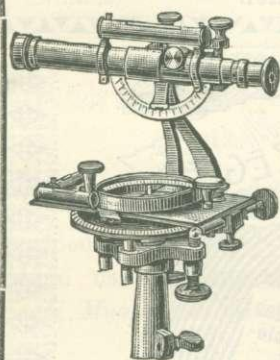
Befizetések K. Áttétel 6954.86		Befizetések K, Áttétel 7183.18	
Tonhazy Gyula td. 16.—, pk.		Weisz Hugó td. 16.—, pk. —.37	16.37
— .18	16.18	Winkler Ferencz td. 16.—, pk.	
Tomka Jenő td. 16.—, ipk. —.37	16.37	— .37	16.37
Tóth Gyula ak. 16.—, pk. —.37	16.37	Weres Sándor ak. 11.—, pk.	
Tölg Vilmos ak. 16.—, pk. —.37	16.37	— .37	11.37
Török László td. 16.—, pk. —.37	16.37	Weszely Alajos td.	8.37
Dr. Tuzson János td. 16.—,		Zirczi apátság erdőm. hivatal	
pk. —.37	16.37	Ö. F. a.	7.—
Udvardi József td. 16.—, pk.		Zathureczky Vilmos td.	8.—
— .37	16.37	Zachár Ádám td.	13.65
Vadas Gyula ak. 3.—, att. 7.—	10.—	Zsarnóczai m. kir. erdőhivatal	
Vigh József td.	32.—	hd.	26.—
Vaiszlói m. kir. erdőgondnok-		Zachár Jakab Eép. II. 12.—,	
ság hd.	12.35	td. 16.—	28.—
Varró Ferencz Nvt. I.	5.60	Zsidvei ev. luth. egyh. előjáró-	
Vermes Viktor td. 16.—, pk.		ság hd.	18.75
— .37	16.37	Zarka Miklós ak. 20.—, pk.	
Weigl Róbert td.	16.—	— .08	20.08
Wimmer Ignác hd.	4.20	Zaje Carmelo td. 16.—, pk.	
Wanyek Arnold td.	8.—	— .37	16.37
Wiegandt Henrik td.	6.—	Zimmermann Gusztáv td. 8.—,	
Wimmer Ignác npt.	3.40	pk. —.37	8.37
Atvitel 7183.18		Október hónap befolyt ...	7381.88
		Jan.—szept. havi bevétel ...	58568.64
		Összesen ...	65950.52

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok” 1900. évi XI. füzetéhez.

Az „Erdészeti Lapok” mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronkint nyolczvan (80) fillér, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronkint hatvan (60) fillér, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenkint negyven (40) fillér számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Egyetemes busszóla-műszereket és erdei busszólákat

— optikai távolságméréssel. —

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat nézgvonalzókkal, mérő-szalagokat, faátlókat, rajzeszközöket, területmérőket (planimeter), valamint mindennemű földmérési műszereket készít a legpontosabb kivitel biztosításával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros

Bécs, (I., Kohlmarkt 8.)

Az 1900. évi párisi világkiállításon aranyéremmel kitüntetve.

Kimerítő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve. Javításokat leggyorsabban és legpontosabban teljesít. Mindenféle műszerből készletet tart. (1.)

Späth L. faiskolája

Baumschulenweg, Berlin mellett.

— Kiterjedése: 350 kat. hold. —

Nagy készlet gyümölcsfákban, mindenféle alakban (magas és félmagas törzsek, redélyfák, gulanövésűek, sövények stb.) **rózsák, sorfák, diszfák és eserjék, bogyós gyümölcsök, gyümölcsfa-alanyok, erdei csemeték, szamóca és spárgapalánták, virághagymák.**

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

(VI. 6.)

Őszi vetésre

mindennemű erdészeti magot

kocsányos és kocsánytalan

VALÓDI SLAVONIAI

TÖLGYMAKKOT

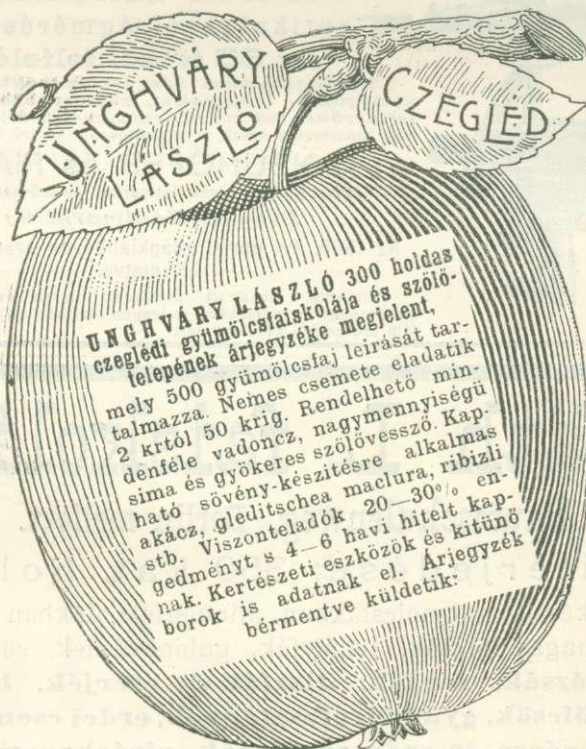
szokott jó minőségben szállít a

MAGYAR FENYŐMAG-PERGETŐ-GYÁR

FARAGÓ BÉLA Zala-Egerszeg.

Kitüntetve diszoklevél, arany és ezüst érmekkel. Legutóbb a párisi világ-kiállításon ezüst éremmel.

(5. III. 3.)

Feketefenyő-csemete eladás. Több százezer 2—3 éves iskolázatlan, szép növésű *feketefenyő-csemete* az őszi és tavaszi ültetésekhez jutányosan eladó.

Erdészeti iroda: Bpest, I. ker., Retek-u. 44—46. (3. VI. 3)

Slavoniai-vető tölgymakkot. Időkoránti megrendelésnél az őszi és tavaszi idényhez a *slavoniai erdőség világhírű Vinkovcei erdőterületéről* előnyösen szállítok. Az *elsőrendű valódi slavoniai vetőtölgy-makk* termőképességeért jótállok. *Fürtősmakkot* valamint takarmánymakkot olcsón beszerzek. *Spitzer Jakab, Vinkovce*, (Slavonia). (4. IV. 3)

200 métermázsa csermakkot keresek vételre, ellenben kocsányos tölgy-makk nálam kapható. *Wimmer Ignác, Nagy-Atádon*. (6. 7—II.)

Erdei magvak eladása. *Pinus picea, sylvestris, austriaca, europaea* stb. Lucz-, erdei-, fekete- és vörösfenyőmagvak stb. kitűnő csíráképeséggel azonnal szállíthatók. *Felsőmagyarországi Erdei Magpergető Kassa*. (8. II. 2.)

Árverési hirdetmény. 8403/1900. sz. — Szeben vármegyei Veresmart község tulajdonát képező „Grosse Kaul“ nevű erdő-részben a földművelésügyi m. kir. Minister ur Ö Nagyméltóságának 1900. évi 11312. számú magas rendeletével engedélyezett mintegy 75·68 k. hold területen levő 20—100 cm. mellmagasságban mért átmérőjű 7771 m³ haszon- és tűzifának becsült tölgyfa f. é. decz. hó 3-án d. e. 9. órakor Veresmart község irodájában zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár 19,839 korona.

Bánatpénz 1983 kor. 90 fillér.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Írásbeli zárt ajánlatokhoz a kiírt bánatpénz esatolandó.

Az általános árverési és szerződési feltételek a községi eljárásnál, a nagyszebeni járási főszolgabírnál illetve a nagy-

szebeni m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Nagyszeben, 1900. évi október hó 25-én. *A járási főszolgabíró.* (9)

Ládáknak, építkezéseknek és asztalosmunkára való

• **deszkát** •

keres

WILHELM LIEBSTEIN

deszkakiviteli üzlete

PILSEN, CSEHORSZÁG.

Szállítók kéretnek, hogy ajánlatukat állomáshelyükre vonatkozólag tegyék. (Ab ihren Stationen.)

(12. X. 1.)

Pályázat. 611/1900. sz. — A nyitra-kolosi m. kir. közalapítv. erdőgondnoksághoz tartozó kolos-orchhorai I. számú évi Négyszáznyolczvan (480) korona készpénzfizetés, természetbeni lakás 2 kat. hold földjárandóság, 18 ürm^3 I. osztályu vegyes kemény dorongfa és szabályszerű legelő élvezetével egybekötött IV. osztályu erdőőri állomás betöltésére ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI-ik törvény-czikk 37. §-ában előirt szakképzettségüket, a közalapok szolgálta-ba ujonnan belépni kívánók pedig, ezenkívül erős, ép testalkatukat, különösen jó látó, halló- és beszélőképességüket megyei főorvos vagy honvédtörzsorvos által kiállítandó bizonyítvánnyal; továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birását igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket, a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministeriumhoz czimezve folyó évi december hó végéig alulirott m. kir. közalap. erdőgondnoksághoz nyujtsák be. Kelt Nyitra-Koloson, 1900. évi október hó 28-án. *M. kir. közalapítv. erdőgondnokság.* (11)

Hirdetmény. 435/1900. sz. — Kosárfüz dugványokat, németországból importált tiszta és nemes fajból, szállít hajó vagy vasuti állomásról ezrét 2 K. 50 fill. árban *Neumayer K. Dezső*, Darázson, Baranyamegye. (10)

Árverési hirdetmény. 2443/1900. sz. — Ezennel közhírré tétetik, hogy Szeben vármegye Alsó-Sebes községének erdejében (A üzemosztály I-ső vágássorozat IV. tag *g* osztágában) 54.4 kat. holdnyi kiterjedésű 1899—1903 évekre előirt vágásterületeken 10.300 m^3 bükkhasábfa és 1150 m^3 bükkdorongfa a nagyméltóságu földmivelésügyi m. kir. minister ur f. é. márczius hó 3-án kelt 92,915/899 sz. magas engedélyezése alapján 1900. évi december 8-án d. e. 9 órakor a Sebes község irodájában nyilvános árverés útján a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Kikiáltási ár: 5400 korona.

Az árverezni óhajtók kötelesek az árverés megkezdése előtt a kikiáltási árnak 10⁰/_o-át készpénzben vagy óvadékképes papirokban letenni.

Szabályszerűen kiállított és a bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatok az árverés megkezdéséig elfogadtatnak. Ajánlattévő abban felemlíteni tartozik, hogy a feltételeket ismeri és azoknak aláveti magát.

A további feltételek Alsó-Sebes község előljáráóságánál betekintheők.

Végül megjegyeztetik, hogy a kihasználandó vágások Felső-Sebes vasuti állomásától mintegy 10 kilométernyire fekszenek. Nagyszeben, 1900. október 18-án. *A jár. főszolgabíró.* (13)

Amerikai dió eladó *Kiss Lajos* intézőnél Alesuthon. 100 kg. hajastól zsák nélkül 14 korona, megtisztítva zsák nélkül 40 K. (14)

Árverési hirdetés. 3240/1900. sz. — A m. kir. földmivelésügyi minister ur rendeletére alólirott m. kir. erdőigazgatóság zárt írásbeli versenytárgyalás útján áruba bocsátja a szálvavölgyi m. k. erdőgondnokság kerületében levő és a Sztrimba fővölgyre hajló

VI

Runk község III. határrészben fekvő, 862'93 k. h. kiterjedésű fenyő szálerdő fakészletét, holdanként (430) négyszázharmincz korona kikiáltási ár megállapítása mellett.

A kihasználási idő 1901. évi április hó elsejétől kezdődőleg 1907. évi márczius hó 31-ig tartó egymásután következő hat (6) évben állapittatik meg.

A versenytárgyalás folyó évi *december hó 10-én d. e. 11 órákor* tartatik meg a m. k. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében.

Versenyezni kívánók felhivatnak, hogy 37,110 korona bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlataikat a fent megjelölt időpontig az árverést megtartó m. k. erdőtisztnél benyujtsák.

Az ajánlatban a holdanként megajánlott, valamint az összes vételár szóval és számokkal tisztán és olvashatóan kiirandó, továbbá határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak feltétlenül aláveti.

Az árverési és szerződési feltételektől eltérő kikötéseket tartalmazó, bánatpénzzel el nem látott, valamint utóajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek a m. k. erdőigazgatóságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Beszterczén, 1900. évi november hóban. *M. kir. Erdőigazgatóság.* (15)

Pályázat erdészi állásra. Az eperjesi püspök-káptalani uradalomnál Szepesmegye koronahegyi fürdő (Smerdzenka) székhellyel egy évi 1600 korona készpénzfizetés, szabad lakás, 30 öl lágytüzifa, 6 darab marhára való legelő és 10 kat. hold első minőségű földhasználatból álló javadalmazással egybekötött uradalmi állásra pályázat nyittatik.

A megválasztandó egyén az állást 1901. évi január hó 1-től köteles elfoglalni.

Az 1879. XXXI. t.-cz. 36. §-ában előirt minősítéssel ellátott pályázók tartoznak erős, ép testalkatukat különösen jól látó-, halló- és beszélőképeességüket vármegyei főorvos által kiállítandó bizonyítvánnyal, életkorukat hiteles anyakönyvi kivonattal, illetőségüket valamint eddigi alkalmaztatásukat megfelelő bizonyítványokkal, végül a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban, a tót nyelvnek legalább szóban való birását okmányokkal igazolni.

Az így felszerelt és sajátkezüleg irt kérvények a pályázok felettes hatósága esetleg illetékes szolgabírói hivatala útján folyó 1900. évi december hó 15-ik napjáig az alatt írott uradalmi jószágigazgatósághoz Eperjesre nyújtandók be. Eperjesen, 1900. évi november 7-én. *Az eperjesi püspök-káptalani jószágigazgatóság.* (16)

Árverési hirdetmény. 1982/1900. sz. — Osdala község (Háromszék vármegye) tulajdonat képező „Páltin“ nevű erdőrész „C“ üzemosztály V. tagjának 10. és 11. oszt. tagjaiban összesen 382 k. holdon található és szakértő becslés szerint 21,558 drb lucz- és jegenyefenyő törzsből 27,656 tömköbméterben megállapított műfa, 27.656 m^3 megállapított lucz- és jegenyefenyő tűzifa, továbbá 14,400 tömköbméterben megállapított bükk-tűzifa, melyeknek egyszerre leendő eladása a 60,578 sz. I/3 b. 1900. számú magas rendelettel engedélyeztetett, 1900. év december hó 7-én Osdola község házában írásbeli zárt ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 16,593 kor. 60 fill., azaz Tizenhatezeröttszáz kilenczvenhárom korona 60 fillér.

Árverezni szánkezők kötelesek az árverezés megkezdése előtt a kikiáltási ár 10%-át bánatpénz gyanánt az árverező biztos kezéhez letenni.

Írásbeli zárt ajánlatokhoz, melyek a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be, szintén fenti összegű bánatpénz, vagy óvadékképes értékpapír melléklendő. Utóajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek Osdola község előljárási szabályánál és a bereczki m. kir. erdőgondnokságnál, hol vevő bővebb felvilágosításokat kaphat, bármikor megtekinthetők. Osdolán 1900. évi november hó 6-án. *Zsögön István*, községi bíró, *Szőcs Áron*. községi jegyző. (17)

Királyhalmi erdőőri szakiskolát jó sikerrel végeztem az erdőőri szakvizsgát letettem, a vadászat minden ágában jártas vagyok ; jelenleg egy nagy uradalomban szolgállok, helyemet óhajtom vál-

VIII

toztatni. Elfogadok erdőőri, vagy udvari vadászi vagy ehhez hasonló bármily állást. Nőtlen vagyok. *Danis Gyula*, vadász-segéd, *Battyán*, u. p. *Balaton-Szentgyörgy*, Somogy megye. (18)

Árverési hirdetmény. 5424/1900. sz. — Ezennel közhirrre teszem, hogy a Csaroda község úrbéres közönségének tulajdonát képező és Tizennégyezerharminczhárom forint 40 krra becsült 2801 drb tölgyfát, melyből 60% építkezési célokra, 40% pedig tüzelésre alkalmas, 1900. évi december hó 4-én d. e. 10 órakor Csarodán a közjegyzői irodában tartandó zárt ajánlattal egybekötött nyilvános árverésen eladom.

Árverelők kötelesek az árverés megkezdése előtt 3000 frtot bánatpénz czimén kezeimhez letenni. Az árverési feltételek hivatalomnál megtekinthetők.

A zárt ajánlatok az árverési eljárás megkezdéséig nyújtandók be. Beregszász, 1900. évi november 7-én. *A főszolgabíró.* (19)

Pályázat. 5904/1900. sz. — Földmívelésügyi m. kir. minister ur Ő Nagyméltósága az 1898. évi XIX. t.-cz. 59. § alapján folyó évi június 8-án 40,432/1900. szám alatt kelt magas rendeletével megengedte, hogy Feketehalom nagyközség a tulajdonában és határában levő mintegy 11,366 kataszieri hold térfogattal bíró erdők önkezelésére szakértő erdőtisztet tarthasson.

Ezen 1901. évi január 1-én belépési határidővel betöltendő községi erdőgondnoki állásra Feketehalom székhelyével pályázhatnak mindazon erdőtisztek, kik feddhetlen előéletűek és az 1879. évi XXXI. t.-cz. 36. §-ban előírt erdőtisztí minősítésüket hiteles okmányokkal igazolják; azonkívül kívánatos, hogy a pályázó a magyar nyelven kívül a német nyelv ismeretét szóban és írásban, egészségi és családi állapotát, életkorát és megelőző erdőtisztí működését, vagy egyéb alkalmaztatását megjelölje és bizonyítványokkal igazolja.

A községi erdőgondnok javadalmazása a községi pénztárból: 1. Évi fizetés 2600 K. 2. Irodahelyiség és ehhez szükséges fűtés, világítás és kiszolgáltatás. 3. A hivatalos ügykezeléshez szükséges

papír, író és rajzszerék. 4. Hivatalos kiszállásnál 2 kilométer távolságon felül községi fuvar és a községi határon kívül teljesített hivatalos szolgálat vagy kiküldetés esetén még 4 K. napidíj.

A választás, melyet a főszolgabíró elnöklete alatt a községi képviselői testület az 1886. évi XXII. t.-cz. VI. fejezetében előirt módozatok mellett eszközli, a vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának megerősítése után válik jogérvényessé és egyelőre egy évi próbaidőre történik; az élethossziglanas véglegesítés egy évi szolgálat után annak sikeréhez képest fog eszközöltetni. A községi erdőgondnok kötelességei egy külön, még ministeri jóváhagyás alá terjesztendő szolgálati és fegyelmi szabályzatban vannak foglalva és kívánatra betekintheők.

A pályázni szándékozó erdőtisztek felhivatnak, hogy az előirt okmányokkal felszerelt sajátkezüleg irt pályázati kérvényeiket legkésőbb folyó évi december 10-éig d. u. 6 óráig és pedig azok, kik jelenleg közszolgálatban állanak, előljáró hatóságuk útján, a kik pedig nem állanak közszolgálatban, közvetlen alulírotthoz annál inkább nyujtsák be, mivel később keérkező folyamodványok tekintetbe vétetni nem fognak. Brassó, 1900. évi október hó 29-én.
Fischer Frigyes, főszolgabíró. (21)

Árverési hirdetmény. Az orsovai m. kir. erdőhivatalhoz tartozó herkulesfürdői m. kir. erdőgondnokság C. üzemosztályát képező topleczi erdőrészen 1901—1907. év végeig kihasználandó 1354'2 k. hold területén található tölgy, bükk és esetleg másnemű fakészleteknek tövön, terület szerint való eladása iránt az orsovai m. kir. erdőhivatalnál 1900. évi december hó 17-ik napján d. e. 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok útján árverés fog tartatni.

A kikiáltási ár holdankint 134 koronát tesz, bánatpénz pedig 19,000 korona.

Az írásbeli zárt ajánlatokban kiteendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak feltétlenül aláveti.

Az árverési és szerződési feltételek az orsovai m. kir. erdőhivatalnál megtekintheők. Budapest, 1900. november hóban.
M. kir. földművelésügyi minister. (22)

Minden erdész figyelmét felhívjuk *Hundt* rovat és sorkeresztesítés nélküli, kiválóan czélszerű, bámulatos gyorsan és biztosan leolvasható, nemzetközi elterjedésnek örvendő *gyorskőböző tábláira*, melyeket a m. k. földmiv. min. 1899. évi 4260. sz. a. az összes kincstári erdőhatóságoknak ajánlott és Németországban többfelé hivatalosan használják. 1000 köbtartalom-meghatározás óránként.

I. (általános) tábla, új kiadás, csak 39/35 cm. h. és sz., teljesen áttekinthető. 36 m. hosszú és 130 cm. átmérőig; 31 m.-ig dm.-es fokozatokban, 5 K. *II. tábla*, 3 m.-ig, 21 m.-ig részletes, átmérők 100 cm.-ig, 2 K. 40 f. *III. tábla*, méter hosszal, 1 K. 20 f. utánvétel nélkül. A vászonra huzott táblák egyelőre *Hundt J. k. erdésznél*, *Schalding* (Passau mellett), Bajorországban kaphatók. (Magyarországi eladó kerestetik.) (23)

Segéderdész, 26 éves, nős, szakvizsgázott, jó geometer, becslő és vadász, rögtöni állást keres. Szíves ajánlatok sub. „Empirikus“ a kiadóhivatalba kéretnek. (24)

Erdész-segéd felvétetik Gróf Károlyi Mihály Parád hitbizomány uradalmi erdőhivatalához. Pályázati kérvény a selmeczbányai erdészeti akadémia sikeres végzési bizonyítványával alulírtotthoz intézendő.

Javadalmazás: évi rendszeres fizetésben 480 K., tisztí élelmezés a hivatali főnöknél, tiszta jövedelmi száztóli, mintegy 300 K. butorozott lakszoba fűtéssel és kiszolgálattal. Parád (Heves-megye) 1900. november hó. *Rajzinger Antal*, hitbiz. urad. erdőmester. (25)

Faeladási hirdetmény. 70/1900. sz. — Szepes-Olaszi rt. város tanácsa, a város tulajdonát képező erdőbirtokának A) üzemosztály I-ső vágássorozat I-ső tag 4. számú osztagból 10'69 katasztrális holdon, II-ik vágássorozat IV-ik tag 78-ik számú osztagból 15'77 katasztrális holdon és a III-ik vágássorozat I-ső tag 88-ik számú osztagból 2'95 katasztrális holdon található és a rendszeres üzem-

terv szerint kihasználásra előírt lúcz-, jegenye- és erdeifenyőből álló
haszonfa

ajánlati versenytárgyalás utjáni eladását ezennel közhirré teszi.

A megajánlandó vételár tömörköbméterenkint tövön az erdőn fejezendő ki.

Felkéretnek a venni szándékozók, miszerint 4000 K. szóval négyezer korona készpénzbeli bánatpénzzel felszerelt 1 koronás bélyeggel ellátott zárt írásbeli ajánlataikat folyó évi december hó 17-ik napjának délelőtti 9 órájáig Szepes-Olaszi város polgármesterének bemutatni sziveskedjenek.

Az ajánlatban világosan kiteendő, hogy ajánlattevő az eladási feltételeket ismeri, azokat elfogadja és magára nézve kötelezőnek elismeri.

A részletes feltételek a város tanácsánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Kelt Szepes-Olaszi város képviselő testületének 1900. évi november hó 15-ik napján tartott közgyűléséből.
Förster, polgármester. (26)

Pályázat erdőgyakornoki állásra. 466/1900. sz. — Az alulírott pécsváradi m. k. közalap. Erdőgondnokságnál rendszeresített erdőgyakornoki állásra ezennel pályázat nyitattik. Mely állomással évi Egyezer (1000) korona segélydíj és évi tíz (10) ürköbm. kemény hasábfá jár. Felhivatnak pályázni szándékozók, hogy a n. m. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz címzett folyamodásukhoz keresztlevelüket, záradékolt erdész-akadémiai indexüket, szolgálati és erkölcsi bizonyítványukat, avagy minősítvényi táblázatukat csatolják. Azonkívül ép, erős testalkatukat, jó látó- és hallóképességüket hőzhatósági vagy honvédorvos által kiállított bizonylattel igazolni tartoznak. Végül hogy az így felszerelt folyamodványukat folyó évi december hó 27-kéig alulírott Erdőgondnokságnál nyujtsák be. Pécsvarad, 1900. november 20. *A m. kir. közalap. Erdőgondnokság.* (27)

Pályázat erdőgyakornoki állásra. 170/1900. sz. — Gróf Nádasdy hitbiz. bakony-nánai (Veszprémmegye) erdőhivatalánál elha-

XII

lázolás folytán megüresedett erdőgyakornoki állásra pályázat nyittatik.

Kézpénzfizetés 700 korona, teljes ellátás, butorozott szoba, fűtés, hasznos vad után mintegy 100 korona lödij s végre szolgálatban egy egylovas fogat áll rendelkezésre.

Selmeczi erdészakadémiát végzett egyének sajátkezüleg írott (bélyegtelen) kérvényeiket a nagyméltóságú gróf urhoz intézve alulírotthoz nyujtsák be. Bakony-Nána, 1900. nov. 20. *Tavaßsy Lajos*, hitbiz. főerdész. (28)

Pályázat. 880/1900. sz. — Baranya vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának 114/470 kb. 900. számú határozata alapján a megüresedett oszrói, esetleg a már alkalmazott erdőőrök valamelyikének áthelyezése esetén más járási erdőőri állomásra 480 korona évi bérrel, 120 korona lakpénzzel és 120 korona utiátalánnyal pályázat nyittatik.

Pályázók felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt erdőőri szakvizsgálati bizonylattal, anyakönyvi kivonattal, orvosi és szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket a közigazgatási erdészeti bizottsághoz czimezve, alulírott erdőhivatalnál folyó évi december hó 10-ig nyujtsák be. Pécssett, 1900. évi november hó 20-án. *M. kir. állami erdőhivatal*. (29)

Tölgyfa-eladás. 7206/1900. sz. — A m.-szigeti m. k. erdőgondnoksághoz tartozó körtvélyesi erdőben (A. ü. o. 1 tag 1 és 2 osztaga) kihasználásra kerülő 15,5 k. h. vágásterületen álló fa-tömegnek tövön való eladása iránt 1900. évi december hó 4-én d. e. 11. órakor az alulírott erdőigazgatóságnál írásbeli zárt ajánlatok útján versenytárgyalás fog tartatni.

Az eladás alá kerülő fakészlet 1211 főbm. tölgy haszonfára, 577 köbm. tölgy hasábfára, 81 köbm. tölgy dorongfára, 15 köbm. tölgy galyfára és 13 drb. rudfára, tovább 79 köbm. bükkhasábfára és 7 köbm. bükk dorong és galyfára van becsülve.

Kikiáltási ár 22,203 K. 50 f.

Az árverési és szerződési feltételek ezen erdőigazgatóságnál, a hivatalos órákban megtekinthetők. Utóajánlatok tekintetbe nem vétetnek. M.-Sziget, 1900. november 19. *M. kir. erdőigazgatóság*.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

(30)

Pályázati hirdetmény. Jolsva r. t. városnál elhalálozás folytán megüresedett erdészi állásra pályázat nyíttatik.

Ezen állás javadalmazása: 1600 K. évi fizetés, 200 K. mérnöki s egyéb műszaki teendők teljesítéseért járó díj, 400 K. lakbér, 50 ürméter tűzifa fuvarral, valamint az idegenek számára eladott fáért járó s a tűzifánál ürméterenként 8 fillérben, s műfánál köbméterenként 12 fillérben megállapított jutalék 50⁰/o-a.

Az állást elnyerni óhajtok az 1879. évi XXXI. t.-cz. 36. §-ának megfelelően okmányolt kérvényeiket 1901. évi január hó 10-éig a polgármesteri hivatalnál nyujtsák be.

Megjegyeztetik továbbá, hogy a megválasztott városi erdőtiszt 1800 K. törzsfizetése 5—5 évi 200 K. korpótlékkal 2800 K. erejéig emeltetni fog, végül a tagosítás folytán területében megváltozott erdő üzemtervét is tartozik szakszerűen átdolgozni, ugyszintén a 10 évi üzemátvizsgálási munkálatokat végrehajtani.

Végül ezen állás a választás jogerőre emelkedése után 10 nap alatt elfoglalandó. Kelt Jolsván, 1900. november hó 22-én. *A polgármester.* (31)

Faeladási hirdetmény. 2398/1900. sz. — A hosszufalusi m. k. járási erdőgondnokság kerületéhez tartozó Bácsfalu község f. évi december hó 15-én zárt írásbeli versenytárgyalás útján eladja az „A” üzemosztály 45 osztagában a Kőba nevű erdőrészben rendszeres gazdasági üzemterv szerint az 1901. évre esedékes 4000 m³ jegenyefenyő hozamot m³-kint 2 K. becsár mellett.

Ezen 38/32 kat. holdat kitevő vágásterület, melyről a bükkfa előzetesen kihasználtatik, 2 egyenlő parcellára van felosztva, melyekre külön-külön is tehető ajánlat.

Kihasználási határidő 1902. április hó 30-ika.

A vágásterület az állami ut és vasutállomás közelében fekszik.

Zárt írásbeli ajánlatok 10⁰/o bánatpénzzel ellátva f. évi decz. hó 15-ikének déli 12 órájáig nyujtandók be Bácsfalu község előljáróságánál, annak kijelentésével, hogy a részletes feltételeket ismerik.

Utóajánlatok nem lesznek elfogadva.

Bővebb felvilágosítás nyerhető a községi előljáróságnál és a hosszufalusi m. k. járási erdőgondnokságnál, a hol az árverési és szerződési feltételek is betekintheők. Bácsfalu (Brassó megye) 1900. november hó 20-án. *A községi előljáróság.* (32)

Pályázati hirdetés. Az Ozorai uradalom tamási főbérnök-ségénél a főerdészi állás megüresedvén, ezen állásra pályázat nyit-tatik, évi fizetés 1700 K., 12 kat. hold föld használata, 4 drb. marha és 4 drb. anyagöbe legeltetése, a házhoz szükséges fa, szabad lakás az ugynevezett vadaskerti főerdész-lakban. Az állást elnyerő tartozik fenti fizetésért a tamásipári és ugynevezett vadas-kerti erdőterületeket kezelni és felügyelni; pályázni óhajtóknak az erdőtörvényben minősítéssel kell birni. Az állás azonnal elfoglal-ható, pályázati kérvények alulirottakhoz küldendőek. Miklósvár, (Tolnamegye) 1900. év október hó 31-én. *Ozorai uradalom tamási főbérnöksége.* (33)

Pályázat főerdészi állásra. A Klosterneuburgi Kanonokrend magyarországi erdőbirtokai részére Suúr (Veszprém vm.) székhellyel *főerdész kerestetik.*

Pályázhatnak; fedhetlen előéletű, hadkötelezettségüknek eleget tett s az 1879. év. XXXI. t.-cz. §-ainak megfelelő róm. kath. egyének.

Pályázóktól megkívántatik, hogy felmondatlan állásban legyenek s több évi önálló erdőkezelésről bizonyítványuk legyen; továbbá a német nyelvnek szóban és írásban való birása.

Németül irt folyamodványok bizonyítvány-másolatokkal — melyek vissza nem küldetnek — Nagyságos és főtisztelendő Ruf Henrik kanonok jószágkormányzó ur czimére Suúr (Veszprém megye) intézendők.

Az „Erdészeti Lapok“ 1900. évi XI. füzetének tartalma.

	Oldal
Budapest székes-főváros erdeiről	1015
Az ungmegyei erdei vasutakról. Irta: <i>Nagy Károly</i> , m. kir. főerdész ...	1044
Fakereskedelem és faipar az 1899. évben. (A kereskedelmi és iparkamarák évi jelentéseiből)	1068
Irodalmi szemle. A tarnóczyi kővült fa. (B.) — A fenyőesemeték Botrytis betegségéről. (B.) — A tutajozás korlátozása Württembergben. (K—s) — Fakereskedelmi lapokból.	1081
Vidéki levél. Oroszországról. (Cs. J.)	1094
Őszi erdészeti államvizsga	1099
Különfélék. Előadások és felolvasások az Országos Erdészeti Egyesületben. — A fővad okszerű határok között való tenyésztése. — A Vadászati Védegylet. — A Magyar Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesülete. — A műszaki minősítésre és gyakorlatjogra vonatkozó törvénytervezet. — Az erdőmunkásokról szóló törvényjavaslat. — A kincstári erdők 1901. évi államköltségvetéséhez. — Az ideai cserebogárrajzás. (<i>Ratkovszky Károly</i>). — 14,000 korona évi vadászati bér. — A bükkmakk felhasználásáról. (<i>Balogh Ernő</i>). — A köszénhiány. — Budapesti agancskiállítás 1900. évi október 20—25. (<i>Cserny Győző</i>). — A hazai közlekedési vállalatok faszükséglete. — Faárugyár Karánsebesen. — Zoologiai Lapok	1100
Hivatalos közlemények. Eladó erdei fmagvak. A földmívelésügyi m. kir. ministeriumnál az erdőbirtokosok által 1900. év őszén eladásra bejelentett fmagvak kimutatása	1112
Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat körében	1113
Egyesületi hirdetések	1114
Erdészeti Rendeletok Tára. I. Körrendelet az 1898: XIX. t.-cz. 11. §-ában foglalt határozmányok végrehajtása ügyében. — II. Körrendelet az 1898: XIX. t.-cz. 11. §-ában foglalt határozmányok végrehajtása ügyében. — III. Körrendelet az erdészeti pénztárak használatában levő pénzszekrények kulcsainak kezelése iránti szabályok módosítása tárgyában	1117
Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések. (1900. évi október hóban)	1121
Hirdető melléklet	I—XIV